

prosvetni delavec

Glasilo delavcev vzgoje, izobraževanja in znanosti Slovenije,
Ljubljana, 11. januarja 1980 – št. 1 – letnik XXXI

Ustanavljamo izobraževalno skupnost za pedagoške usmeritve

V začetku letošnjega januarja sta svet za izobraževanje in kulturo pri republiškem svetu Zveze sindikatov Slovenije ter izvršni odbor republiškega odbora Sindikata delavcev vzgoje, izobraževanja in znanosti Slovenije obravnavala gradivo za predlog samoupravnega sporazuma o ustanovitvi izobraževalne skupnosti za pedagoške usmeritve v Sloveniji. Glede na to, da je v Sloveniji že 16 posebnih izobraževalnih skupnosti, bi samo ustanavljanje sedemnajste morda ne zahtevalo posebne pozornosti. Upoštevati pa moramo, da pedagoška usmeritev že peto leto izvaja reformirani izobraževalni program in da gre za prvo izobraževalno skupnost, ki nastaja po sprejetju zakona o skupnih osnovah svobodne menjave dela ter zakona o svobodni menjavi dela na področju vzgoje in izobraževanja. Zato zasluži to ustanavljanje vso pozornost.

Temeljni pomen ustanavljanja izobraževalne skupnosti za pedagoške usmeritve kot tudi vseh drugih, ki so že ustanovljene ali pašele bodo, je ta, da poskušamo s tako skupnostjo uresničiti ustavna načela in načela zakona

o združenem delu o dohodkovni povezanosti med uporabniki in izvajalci. Ko omenjamo že 16 ustanovljenih posebnih izobraževalnih skupnosti, je treba poudariti, da v njih še ni izpeljano načelo dohodkovne povezanosti, kot je nakazano v gradivu o ustanavljanju izobraževalne skupnosti za pedagoške usmeritve. Prav zato lahko jemljemo obravnavano gradivo tudi kot vzorčni primer ustanavljanja izobraževalnih skupnosti po zakonih o svobodni menjavi dela. Izobraževalna skupnost za pedagoške usmeritve ima izmed vseh izobraževalnih skupnosti svojevrstno značilnost, da so tako uporabniki kot izvajalci večinoma vzgojno-izobraževalne organizacije, ki ustvarjajo svoj prihodek s podobnimi storitvami v svobodni menjavi dela.

V gradivu za predlog samoupravnega sporazuma je načelno jasno opredeljeno, da so uporabniki tisti, ki »potrebujejo za opravljanje svoje dejavnosti znanje v pedagoški usmeritvi«, izvajalci pa tisti, ki opravljajo ali pomagajo opravljati vzgojno-izobraževalno delo. V praksi pa bo treba to načelnost konkretizirati,

saj je treba v svobodni menjavi jasno vedeti, kdo »mora dati« in kdo je »upravičen prejemati«.

V izobraževalni skupnosti za pedagoške usmeritve bodo uporabniki in izvajalci »uresničevali svoje posamične in skupne ter skupne družbene interese na področju usmerjenega izobraževanja v pedagoških usmeritvah«. Uresničevanje teh interesov bo temeljilo na družbeno ekonomskih odnosih, »da imajo uporabniki pravico odločati o sredstvih, ki jih združujejo v skupnosti, izvajalci pa pravico, da v svobodni menjavi dela pridobivajo dohodek v sorazmerju s prispevkom, ki ga s svojim delom dajejo k ustvarjanju nove vrednosti v materialni proizvodnji, k povečanju produktivnosti vsega družbenega dela in k razvoju družbe v celoti – v skladu z družbenimi razvojnimi potrebami« (7. člen).

Uporabniki in izvajalci bodo po predlogu samoupravnega sporazuma svoje posamične in skupne interese ter potrebe zadovoljevali v svobodni menjavi dela neposredno ali v skupnosti

Med drugim preberite

- Spodbuda za nadaljnje delo, str. 3
- Vpis v srednje izobraževanje po novem, str. 5
- Izobraževanje odraslih v enotnem sistemu vzgoje in izobraževanja, str. 6 in 7
- Otroci z motnjami v enotni osnovni šoli, str. 8
- Droga in šolska uspešnost, str. 11

P03459/1980

ali pa prek te skupnosti z drugimi dejavniki zunaj nje. Temelj svobodne menjave dela bodo storitve, ki so potrebne za izvedbo vzgojno-izobraževalnih programov. Po 13. členu predloga mora »povračilo za opravljeni program storitev v predvidenem obsegu in predvidenim rezultatom temeljni organizaciji združenega dela izvajalcev zagotoviti celotni prihodek v takšni višini, da delavci iz njega lahko pokrijejo materialne stroške, potrebne za opravljanje teh storitev, stroške amortizacije osnovnih sredstev, potrebnih za opravljanje teh storitev in da ustvarijo dohodek, ki zadošča, da poravnajo obveznosti za zadovoljevanje skupnih in splošnih potreb, da oblikujejo sredstva za osebne dohodke in skupno porabo delavcev, udeleženi pri opravljanju storitev, upoštevajo rezultate njihovega živga in minulega dela ter da oblikujejo sredstva rezerv v višini, predpisani z zakonom.

Sredstva, ki jih delavci potrebujejo za širitev materialne osnove dela, vračunamo v povračilo, če je tako določeno s samoupravnim sporazumom o temeljih plana«. Zlasti zadnje določilo nas opozarja na našo dejavnost pri sprejemu samoupravnih sporazumov o temeljih planov.

Za rešitev neugodnega materialnega položaja vzgojno-izobraževalnih organizacij je pomembno določilo 14. člena predloga, ki določa, da »materialne stroške vračunamo v povračilo po tržnih cenah proizvodov in storitev, predvidenih v normativih potroškov za ustrezno vrsto storitev. Normative potroškov določimo s samoupravnim sporazumom.« Predlog ne določa, kakšen sporazum je to; gre gotovo za poseben dogovor o normativih, na kar nemalokrat opozarja tudi zakon o svobodni menjavi dela na področju vzgoje in izobraževanja. Prav je, da bo samoupravni sporazum postavil zahtevo po novih normativih, ker to, kar imamo ponekod danes, ni več le neživiljenjsko, ampak celo nesmiselno.

Novost v predlogu samoupravnega sporazuma pri urejanju družbeno ekonomskih odnosov je določilo o povračilu za storitve opravljene z boljšim oziroma slabšim rezultatom ali drugače povedano, za nagrajevanje kakovosti dela vzgojno-izobraževalnih organizacij. Takšna določila in predvsem uresničenje določil pogrešamo že dolgo,

zakaj nagrajevanje kakovosti znotraj delovne organizacije, brez nagrajevanja kakovosti delovnih organizacij samih, je s širšega družbenega vidika nespodbudno, ker s prizadevanji za kakovost razvrednotimo delo samo.

V naslednjih poglavjih govori predlog sporazuma o združevanju dela in sredstev, o načrtovanju ter o samoupravnih organiziranosti v izobraževalni skupnosti.

Uporabniki združujejo sredstva »po enakih merilih v sorazmerju s svojimi kadrovsko izobraževalnimi potrebami«. Predlog podrobneje razčlenjuje in navaja ukrepe v primeru, da delovna organizacija izvajalcev, uporabnikov ali pa sama skupnost ustvari izgubo in ne more kriti obveznosti po sporazumu.

Temelj delovanja izobraževalne skupnosti je načrtovanje, saj iz tega izhajajo potrebe, vzgojno-izobraževalni programi, potrebne storitve in sredstva za povračilo opravljenih storitev. Tudi v izobraževalni skupnosti za pedagoške usmeritve mora biti načrtovanje sočasno, kajti tudi te vrste izobraževanja ne moremo ločiti od drugega združenega dela.

Po predlogu zakona o usmerjenem izobraževanju uvaža sporazum strokovni svet skupnosti kot skupen organ uporabnikov in izvajalcev za pripravo vzgojno-izobraževalnih programov ter obravnavo drugih strokovnih vprašanj.

Osnutek tega sporazuma, ki je bil objavljen v Prosvetnem delavcu maja 1979, je postavljala enote skupnosti in temeljne skupnosti kot dejstvo, sedanjí predlog pa na temelju razprave uvaža enote in temeljne skupnosti le kot možnost, o kateri se dogovorijo temeljne organizacije v skupnosti.

Po predlogu sporazuma naj bi vse obveznosti tega sporazuma sprejela nova izobraževalna skupnost najpozneje do začetka leta 1981, do začetka novega srednjeročnega obdobja, ko bodo prenehali veljati sedanji sporazumi o temeljih planov.

Ustanovitev posebne izobraževalne skupnosti za pedagoške usmeritve nakazuje ureditev osnovnih družbeno ekonomskih odnosov na tem področju usmerjenega izobraževanja. Upamo in tudi prizadevati si bomo morali, da bomo vse to v praksi tudi uresničili.

mag. VALENTIN PIVK

Dogovor o dveh dogovorih

S seje medrepubliško-pokrajinske komisije za reformo izobraževanja

Na 33. seji medrepubliško-pokrajinske komisije za reformo vzgoje in izobraževanja, ki je bila lanskega 14. decembra v Crikvenici, so dosegli soglasje o dveh pomembnih dokumentih — predlogu družbenega dogovora o organiziranju vzgoje in izobraževanja državljanov SFRJ na začasnem delu in bivanju v tujini in predlogu družbenega dogovora o enotnih osnovah za razvrščanje poklicev in strokovne izobrazbe.

Predlog družbenega dogovora o organiziranju vzgoje in izobraževanja državljanov SFRJ, na začasnem delu in bivanju v tujini je obrazložil Predrag Jovanović, član predsedstva Zveze sindikatov Jugoslavije. Poudaril je, da gre za zelo pomembno delo, ki ga je treba opraviti za to, da bosta

po daljšem usklajevanju stališča družbeni dogovor vendarle pred podpisom; to bo pospešilo procese in prizadevanje za organizirano izboljševanje vzgoje in izobraževanja naših državljanov, ki začasno delajo in živijo zunaj meja naše domovine.

Dopolnilo k 29. členu je že izoblikovano. Dogovor bodo prihodnje podpisnice kmalu prejele; pričakujejo, da bo podpisan še ta mesec.

Rajko Bulatović, predstavnik sveta Zveze sindikatov Jugoslavije, je seznanil udeležence seje s tem, da so po normalnem postopku usklajena stališča republik in pokrajin o družbenem dogovoru o enotnih osnovah za razvrščanje poklicev in strokovne izobrazbe; to pomeni, da že zdaj

Zaostriti odgovornost

Osrednji del razgovorov in sklepov na zadnji lanske seji izvršnega odbora izobraževalne skupnosti Slovenije je bil namenjen prostorskim vprašanjem našega šolstva: podprli so merila natečaja za kreditiranje naložb v osnovnošolski prostor v letu 1980 in kriterije natečaja za sofinanciranje naložb v izgradnjo srednjih šol v letu 1980 ter zahtevali, da se pospešijo dela pri opremljanju specialnih učilnic za reformirano srednjo šolo.

Temu zadnjemu vprašanju je bilo pravzaprav namenjenega največ časa na tej seji, beseda o tem pa je bila tudi na zadnji lanske seji strokovnega sveta za vzgojo in izobraževanje. Gre namreč za velik projekt za srednje šole, vreden okoli 180 milijonov dinarjev: specialne učilnice za naravoslovne predmete (fizika, kemija, biologija), za poučevanje osnov tehnike in proizvodnje ter za predmetno področje obramba in zaščita. Nakup opreme, pripravo prostorov in servis so zaupali Slovenijalemu TOZD Inženiring in oprema s kooperanti, in sicer z upanji, da bodo v učilnicah prvega letnika srednjih šol dela večinoma opravljena v letošnjem letu, se pravi tam ob startu v novo šolsko leto in s tem v usmerjeno izobraževanje. Del učilnic bi bil namenjen učencem več šol, če so zmogljivosti glede na število učencev ene same šole premajhne za smotno izrabo novih šolskih prostorov. V tem smislu so tudi potekale vse organizacijske priprave.

Potlej pa se je izkazalo, da je

obetavni načrt zabredel v težave, ki jih pravzaprav nismo pričakovali. Nekako smo pri nas vajeni, da je tako rekoč prva težava, na katero se vselej izgovarjamo, denar, pomanjkanje denarja. V tem primeru pa je drugače saj denar je — 180 milijonov dinarjev je na voljo že precej dolgo. Zda so težave v tem, da ni bilo pravi čas na voljo vseh meril za opremo prostorov s pohištvo in učili ter da ni nekaterih delov instalacijske opreme, ki je za specialne učilnice zelo zahtevna, če hočemo zagotoviti varno delo v novih prostorih. Strokovne pri-

prave zdaj sicer teko zelo pospešeno in bodo prve učilnice kmalu začeli opremljati. Vendar so bili pa očitno nekoliko pretirani upi, da bo že večina novih prostorov narejena v jesenskih mesecih letošnjega leta. Precej jih seveda bo, ne pa že skoraj vse. Na izvršnem odboru izobraževalne skupnosti Slovenije so se zavzeli, da se boljše organizirajo vsi poklicani in da se zaostrijo odgovornost za opravljanje sprejetih nalog prav pri vseh, ki sodelujejo v zahtevnem načrtu za opremljanje novih srednješolskih učilnic.

J. S.

Priprava zakona o usmerjenem izobraževanju

Priprava zakona o usmerjenem izobraževanju gre h koncu. Po javni razpravi o osnutku zakona o razpravah, ki so ji sledile v družbeno političnih organizacijah, je Republiški komite za vzgojo in izobraževanje pripravil delovno zasnovo predloga zakona o usmerjenem izobraževanju in jo dal v razpravo. O tej zasnovi razpravljajo te dni v okviru Republiške konference SZDL, Zveze sindikatov, Republiškega sveta za vzgojo in izobraževanje in drugih organov in organizacij. Glavni namen teh razprav je preveriti, koliko so predlogi in stališča javne razprave našli ustrezne rešitve in koliko je sam predlog zakona zrel za obravnavo v skupščinskih telesih.

O delovni zasnovi predloga sta 4. 1. 1980 razpravljala Svet za izobraževanje in kulturo in izvršni odbor republiškega odbora Sindikata delavcev vzgoje, izobraževanja in znanosti. Razprava je poudarila, da so avtorji gradiva opravili veliko delo, da pa bo potrebno še marsikaj dopolniti ali jasneje opredeliti. Oblikovanje zakonske osnove usmerjenega izobraževanja — novega sistema izobraževanja pred vstopom v delo, ob delu in iz dela — je očitno zelo zahtevna naloga, ki zahteva skladno rešitev mnogih vprašanj in iskanje povsem novih poti na področju izobraževanja in vzgoje.

J. V.

Prilagajanje programov odraslim

Hkrati z nastajanjem vzgojno-izobraževalnih programov za usmerjeno izobraževanje se oblikujejo tudi načela za njihovo prilagajanje udeležencem, ki se bodo vključevali v izobraževanje ob delu ali iz dela. Prvo gradivo o tem je pripravil Zavod SRS za šolstvo in ima naslov: NAČELA ZA PRILAGODITEV SKUPNE VZGOJNO-IZOBAŽEBNE OSNOVE ODRASLIM. O gradivu so širše razpravljali na seji Strokovnega sveta za vzgojo in izobraževanje SRS dne 26. 12. 1979.

Po predlogu zavoda SRS za šolstvo, ki ga je pripravila širša delovna skupina, je program skupne vzgojno-izobraževalne osnove v temeljnih ciljih, vsebinah in zahtevah enoten za mladino in odrasle. Izvajalci programov — vzgojno-izobraževalne organizacije in učitelji — morajo prilagajati vsebino, metode in organizacijo dela izobraževalnim skupinam in ustvarjalno uporabiti temeljna načela, ki jih bo sprejel Strokovni svet.

Pri prilagajanju predmetnika odraslim so predvidene bistvene spremembe samo pri telesni vzgoji (predmet ostane s prilagojenim programom pri daljšem izobraževanju iz dela), pri obrambi in zaščiti (predmet je obvezen za udeležence, ki tega znanja še niso pridobili) in pri osnovah tehnike in proizvodnje, kjer upoštevamo različne izkušnje in prejšnje znanje udeležencev. Večjo vsebinsko prilagoditev bosta zahtevali umetnostna in zdravstvena vzgoja.

Pri drugih predmetih bo treba upoštevati doseženo raven in znanje udeležencev ter njihove

življenjske in delovne izkušnje, vsebinsko pa prilagajati miselnemu svetu ter potrebam odraslih. Enakovrednost končne izobrazbe je pogoj za enakovrednost različnih poti do izobrazbe. Enakovrednost ne zahteva togosti, niti podrejanja odraslih režimu, organizaciji in metodam dela, ki so značilne za srednje izobraževanje mladine.

Razprava na strokovnem svetu je poudarila, da bi morali tesneje povezovati med seboj tako naravoslovne kot tudi družboslovne predmete. Umetnostno vzgojo bi lahko povezali s književnostjo, zdravstveno vzgojo pa z biologijo.

Za razliko od izobraževanja mladine bo pri izobraževanju odraslih splošni in strokovni del programa potekal največkrat sočasno. Usmerjeno izobraževanje ob delu se bo pogosto povezovalo s hkratnim usposabljanjem na delu. Odrasli potrebujejo

takoj tudi strokovno znanje — to je pomembno za njihovo motivacijo pa tudi za potrebe organizacij združenega dela.

Pri izobraževanju odraslih predmetnik nima določenega števila ur, saj se program lahko izvaja v različnih organizacijskih oblikah, pri katerih ima vodeno samoizobraževanje manjši, večji ali celo pretežni delež.

Nekateri razpravljalci so se ogrevali za katalog zahtevanih znanj pri vseh predmetih, da bi udeleženci in učitelji natančneje vedeli, kaj morajo udeleženci ob koncu obvladati.

Kot je razprava pokazala, so glede prilagajanja programov odraslim odprta še mnoga vprašanja; zato bo treba gradivo izpopolniti še preden bo prišlo znova na dnevni red strokovnega sveta, hkrati z drugimi gradivi, ki so potrebna za izvajanje skupne vzgojno-izobraževalne osnove.

J. V.

V kratkem seminarji za učitelje srednjih šol

Poleg priprave vzgojno-izobraževalnih programov za posamezne strokovne usmeritve in pospešene priprave učbenikov za vse predmete skupne vzgojno-izobraževalne osnove je osrednji pozornost Zavoda SRS za šolstvo trenutno usmerjena v usposabljanje pedagoških delavcev v uvajanje usmerjenega izobraževanja.

V prihodnjem obdobju bodo zvrstili seminarji za učitelje tujih jezikov, zgodovine, slovenskega jezika ter samoupravljanja s temelji marksizma. Kasneje bodo sledili seminarji tudi za druge predmete. Nekateri seminarji bodo potekali po regijah, nekateri pa bodo organizirani republiškem središču.

Strokovnim pripravam na uvajanje usmerjenega izobraževanja je namenjena tudi knjiga Skupna vzgojno-izobraževalna osnova v usmerjenem izobraževanju, ki je izšla pred kratkim pri Zavodu SRS za šolstvo. Skupna vzgojno-izobraževalna osnova njenemu uradničenju pa je posvečena domala v celoti zadnja številka revije Vzgoja in izobraževanje.

J. V.

Priprava šolskih vodstev za usmerjeno izobraževanje

V organizaciji Zavoda SRS za šolstvo potekajo seminarji, namenjeni vodstvom srednjih šol kot priprava na uvajanje usmerjenega izobraževanja. Program dvodnevni seminarjev obsega naslednje teme:

— Zasnova usmerjenega izobraževanja v predlogu zakona o usmerjenem izobraževanju in smernicah za oblikovanje vzgojno-izobraževalnih programov.

— Družbenoekonomski osnovi v zakonu o svobodni izbiri dela na področju vzgoje in izobraževanja.

— Individualizacija in diferenciacija vzgojno-izobraževalnega procesa.

— Skupna vzgojno-izobraževalna osnova — sestavni del vzgojno-izobraževalnih programov na začetku usmerjenega izobraževanja.

— Načela za prilagajanje skupne vzgojnoizobraževalne osnove odraslim.

Doslej se je na teh seminarjih zvrstilo 6 skupin udeležencev (Bled, Portorož), v kratkem pa bo seminar še za 4 skupine (Dolenjske Toplice). V zadnje seminarje se vključujejo tudi predstavniki družbeno-političnih organizacij, ki bodo sodelovali pri ustvarjanju pogojev za uspešno uvajanje usmerjenega izobraževanja.

Zanimanje udeležencev te razprave na seminarjih kaže, da so seminarji prišli ob pravi čas in da je njihov program uglasen s potrebami udeležencev in z nalogami, ki čakajo vzgojno-izobraževalne organizacije v prihodnjem obdobju.

J. V.

Posnetek je s posvetovanja v Crikvenici

vzgoja in izobraževanje naših državljanov — otrok, mladine in zaposlenih delavcev, ki prebivajo v tujini, čim bolj ustrežna, čim bolj organizirana in učinkovita. Dogovarjamo se že kar precej časa. Zdaj je doseženo popolno soglasje o vseh vprašanjih, ki jih ureja predloženi dokument, razen 29. člena, ki zadeva način plačevanja te dejavnosti.

Po zelo obširni in kakovostni razpravi predstavnikov vseh republik in pokrajin je bil sprejet enoten predlog, naj bi pospešili podpis dogovora o tem, da je treba zagotoviti denar za vzgojo in izobraževanje naših državljanov v tujini za leto 1980 tako kot do zdaj, iz zveznega proračuna. Podpisniki dogovora naj se obvežejo, da bodo v prihodnjem letu našli ustrezen sistem in instrumentarij za financiranje te dejavnosti, toda v skladu s sistemom splošne solidarnosti in po pravicah in obveznostih, ki jih imajo republike v vzgoji in izobraževanju.

Tako je predlagal predstavnik skupščine SFRJ, še pred tem pa je Majda Poljanšek, predsednica Republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje SR Slovenije, prebrala slovenski predlog k 29. členu. Ker prav ta predlog temelji na težnji, da je treba najti rešitve v sistemu solidarnosti, kakršnega že imamo, pri tem pa je treba upoštevati pravice in obveznosti republik in pokrajin na področju vzgoje in izobraževanja, je tudi predstavnica Slovenije podprla predlog. Tako je

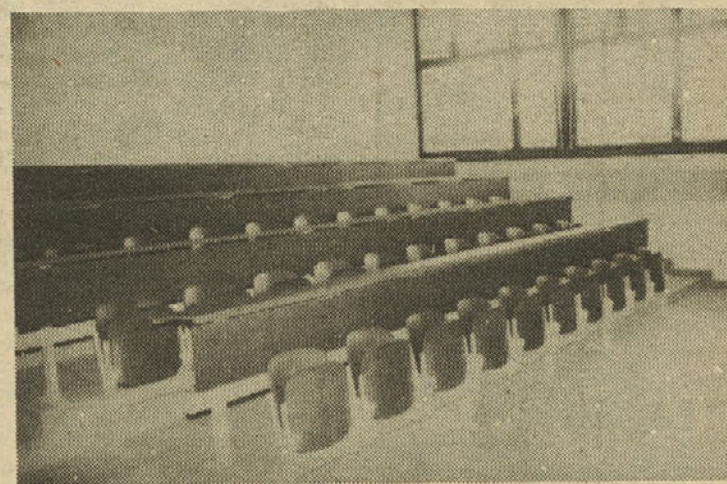
pripravljajo predlog dokumenta. Člani komisije so se strinjali, da je potrebna o predlaganem besedilu sveta Zveze sindikatov Jugoslavije javna razprava in postopek, kakršen je sicer v navadi. Verjetno bo dogovor slovesno podpisan konec januarja v svetu Zveze sindikatov Jugoslavije v Beogradu.

Komisija je torej uspešno končala snovanje in pripravo dveh družbenih dogovorov, ki sta izredno pomembni dosežek dogovarjanja republik in pokrajin o skupnih problemih. Ne glede na težave in to, koliko časa smo potrebovali, da smo našli sprejemljiva stališča, bosta dogovora vendarle podpisana v začetku prihodnjega leta; zatem bo potrebna skupna, dobro vodena dejavnost, da bo dogovorjena politika uresničena.

Člani medrepubliško-pokrajinske komisije so razpravljali tudi o osnovah INDOK sistema v vzgoji in izobraževanju, o nekaterih vprašanjih Romov v Jugoslaviji, o učbenikih in reformi vzgoje in izobraževanja ter o načrtu dela komisije za prihodnje leto.

Dr. Stipe Šušar, predsednik Komiteja za vzgojo in izobraževanje, kulturo, telesno in tehnično kulturo Hrvaške, je predlagal, naj konferenca založnikov učbenikov predloži seznam učbenikov, ki bi bili lahko skupni (za zdaj je samo en tak učbenik); to je bilo tudi sprejeto.

Dr. Milenko Nikolić, predsednik medrepubliško-pokrajinske komisije, je obvestil člane, da bo prihodnji sestanek komisije 25. februarja 1980 v Beogradu. **DJORDJE DJURIĆ**

Predavalnica

domska
vzgoja

Spodbuda za nadaljnje delo

Sprejet je program za domove učencev

Strokovni svet za vzgojo in izobraževanje Socialistične republike Slovenije je na svoji seji dne 26. 12. 1979 sprejel Okvirni vzgojni program za domove učencev. Program pomeni posodabljanje in dopolnitev okvirnega vzgojnega programa za domove učencev, ki je bil sprejet prvič leta 1972. Področje domske vzgoje je v tem času terjalo toliko sprememb in dopolnitev, da lahko govorimo o novem programu vzgoje za domove učencev v SRS.

Okvirni vzgojni program za domove učencev (v nadaljnjem besedilu »vzgojni program«) vsebuje pet poglavij. V prvem so opredeljeni smotri in naloge vzgoje v domovih učencev, v drugem poglavju za uresničevanje smotrov in nalog, v tretjem celotno oblikovanje socialistične osebnosti, v četrtem povezovanje z družbenim okoljem in v petem spremljanje in vrednotenje vzgojnega dela.

Strokovni svet je bil pri pregledu novega osnutka programa zelo kritičen. Želel je, naj sestavljajo predloga natančneje opredelijo vzgojo v domovih in njeno uresničevanje ter vrednotenje. Prav zato je povabil v prvotno komisijo, ki je osnutek pripravila, tudi vidne pedagoške strokovnjake in družbenopolitične delavce, da bi tako vsestransko lahko končno že dali vzgoji v domovih ustrezno mesto v našem vzgojno-izobraževalnem sistemu. Pa tudi spremembe, ki jih prinaša predlog zakona o usmerjenem izobraževanju, so narekavale, da povežemo vzgojo v šolah in domovih v celoto.

Vzgoja v domovih je v vzgojnem programu opredeljena, kot usmerjeno vplivanje v skladu z vzgojnimi cilji. Vplivi so selekcionirani in kontrolirani. Poti pri vzgoji je treba iskati v sintezi med osameznikom in skupnostjo, v dialektični prepletenosti obeh in ob upoštevanju ter zavesti, da so posameznik, vzgojna skupina in vzgojitelj, enakovredni subjekti. Vzgojitelj je organizator, usmerjevalec, usklajevalec in ocenjevalec vzgojnega vplivanja pri delu s posameznikom, vzgojno skupino, med vzgojnimi skupinami in povezovanju doma s širšim družbenim okoljem. Temeljni pogoj za uspešno vzgojno delo je programiranje.

Se več: v programu je bilo

enotnemu načrtovanju vzgojne dejavnosti v domovih učencev v Socialistični republiki Sloveniji. Ima vrednost izvršilnega predpisa, ki opredeljuje mesto, smotre, naloge, vsebine in oblike vzgoje v domovih učencev in neposredno pomaga pri obveznem načrtovanju vzgojnega dela. Vsebuje tudi vrsto prvin in pobud, ki rabijo za programiranje dela prostovoljnih dejavnosti. Določa tudi pogoje in področja, ki so nepogrešljiva za ustrezno vzgojno-izobraževalno vlogo domov.

Namen okvirnega vzgojnega programa pa je spodbuditi ustvarjalnost ravnateljev, vzgojiteljev in učencev v domovih pri uresničevanju smotrov domske vzgoje, hkrati pa naj bi jim bil obveza, da pri tem izbirajo ustrezne vsebine, oblike, metode in sredstva. Namen programa je tudi, da omogoči enotno sprem-

ljanje in vrednotenje vzgojne dejavnosti v domovih.

Okvirni vzgojni program bo mogoče uresničiti le tako, da bo vsak dom za vsako šolsko leto izdelal letni program vzgojnega dela, ki bo upošteval vse posebnosti, v katerih dom deluje. Predstavlja pa tudi okvir za načrtovanje vzgojnega dela za domove, ki so v sestavi centrov ali drugih oblik organiziranosti raznih šol in domov.

Za uresničevanje določil in nalog vzgojnega programa, bodo izdelana navodila in priporočila, ki bodo upoštevala velikost, vrsto, posebne naloge in pogoje posameznih domov. Ponujene bodo tudi nekatere rešitve in dosežki dosedanje prakse načrtovanja v domovih, ki bodo prispevali h kakovostnejšemu vzgojno-izobraževalnemu delu in uresničenju programov.

ANTON SKOK

Za zdravo rast

Ob skupščini skupnosti domov učencev srednjih šol v SRS

Skupnost domov učencev srednjih šol v SR Sloveniji si bo tudi v prihodnje prizadevala, da bo povezovala in utrjevala prizadevanja domskih delavcev in drugih družbenih dejavnikov za nadaljnji razvoj domske prakse in teorije ter domov v katerih je in naj bo samoupravno organizirano življenje in delo mladine z vsemi prvinami naše družbe.

V skladu z razvojem šolstva se bo dopolnila tudi organiziranost skupnosti domov s pritegnitvijo drugih domov, zlasti študentskih v skladu z zakonom o usmerjenem izobraževanju in zakonom o svobodni menjavi dela na področju vzgoje in izobraževanja.

V sedanjem obdobju je zlasti pomembna naloga, da vključimo domove učencev v temelje planov za srednjeročno obdobje 1981 — 1985 tako skladno z njihovo namembnostjo kot tudi posebne in nepogrešljive dejavnike v sistemu vzgoje in izobraževanja. To pa pomeni, da bo treba še bolj učvrstiti prizadevanja za nadaljevanje gradnje domov za učence in študente kakor tudi sanacijo in posodobitev vseh tistih domov, ki so še primerni.

Po cenah za storitve, ki jih dajejo domovi svojim učencem, pa morajo biti dostopni vsem sposobnim učencem, katerim so potrebni pri izobraževanju oziroma poklicnem usposabljanju zunaj kraja svojega stalnega bivališča. V tej zvezi bo pomembno sodelovanje skupnosti domov s pristojnimi dejavniki naše družbe pri izpopolnjevanju in oblikovanju študentske politike prav tako pa tudi pri izdelovanju in izpopolnjevanju meril za sofinanciranje dejavnosti domov učencev in študentov.

Izrednega pomena bo organiziranje in usklajevanje dela strokovnih organov skupnosti domov učencev in študentov za nadaljnje izpopolnjevanje teorije in prakse, ki temelji na izkušnjah strokovnjakov, pedagoških delavcev v domovih ob sodelovanju oddelka za domsko vzgojo na pedagoški akademiji in domsko pedagogiko na filozofski fakulteti ter z Zavodom SR Slovenije za šolstvo, na kateri naj temelji nenehna bogatitev načrtovanja in izvajanja pedagoškega dela v domovih za učence, v študentskih domovih pa razširjanje obšolskih dejavnosti za organizirano in ustvarjalno preživljanje prostega časa.

Prav tako si bo treba prizadevati za nenehno vsestransko strokovno usposabljanje domskih delavcev, da bodo pri delu z

mladino kar najbolj ustvarjalno delovali in oblikovali prijetno okolje, da bodo njihovi dosežki deležni primernih priznanj. V tej zvezi bodo pomembna prizadevanja za ustaleitev strokovnih kadrov.

Posebno mesto pa bodo zavzemale razne oblike posvetovanj in sodelovanja z zamejskimi domovi učencev.

Posebej pomembno bo tudi sodelovanje skupnosti domov s pedagoškimi akademijami in filozofsko fakulteto pri načrtovanju izobraževanja pedagoških delavcev v domovih in z RK ZSMS pri razvijanju idejno političnega usposabljanja in samoupravnih odnosov ter organiziranja manifestativnih in družbeno-političnih akcij, kulturnih prireditev in športnih srečanj mladine domov učencev in študentov.

Zastavljene smernice za program dela skupnosti domov vsebujejo veliko določenih nalog, zlasti:

— priprava predloga mreže domov v SR Sloveniji za njihovo vključevanje v proces preobrazbe srednjega šolstva v usmerjeno izobraževanje ob sodelovanju posebnih izobraževalnih skupnosti

— izdajanje strokovne literature in objavljanje dosežkov na področju domske vzgojne prakse

— izpopolnjevanje domske pedagoške dokumentacije

— priprava in predlogi normativov za verifikacijo domov

— izpopolnjevanje organiziranega dela in vsebine dela raznih dejavnosti mladine v domovih ter povezovanje in sodelovanje mladine raznih domov

— proučevanje in izpopolnjevanje normativov za gradnjo in opremo domov za učence in študente

— spremljanje poslovanja, materialnih stroškov in materialnega stanja domov učencev in študentov

— prizadevanja za ustrežnejše družbeno vrednotenje vzgoje v domovih.

Se več je nalog, ki jih skupnost domov učencev s svojimi komisijami že bolj ali manj uspešno opravlja in tem bi lahko dodali nove, ki izhajajo iz smernic za delo na tem področju v naslednjem srednjeročnem obdobju. Skupnost domov si bo prizadevala, da bo v prihodnosti z vztrajnim in zavzetim delom vseh mnogih od zastavljenih nalog tudi uspešno opravila.

TONE ŠEGA

Resno in odgovorno

O domovih in kadrovski problematiki

Na območju SR Slovenije deluje 70 domov učencev srednjih šol, ki so uvrščeni v 18 posebnih izobraževalnih skupnosti, čeprav večina domov sprejema učence tudi iz drugih panožnih področij. Po organiziranosti je le 26 domov OZD, drugi pa so v sestavi šolskih središč ali šol, 16 domov pa je pri gradbenih podjetjih.

V vseh domovih z normalno zmogljivostjo 16.185 ležišč (mest za učence) prebiva 16.343 učencev; to pomeni, da je 158 učencev več, kolikor bi jih smelo biti. Če k temu dodamo še 614 odklonjenih prosilcev, je v domovih še vedno 772 ležišč (4,8 odstotka) premalo.

V 70 domovih za učence s 16.343 učenci dela le 500 vzgojiteljev, čeprav bi po normativu 30 učencev na vzgojitelja potrebovali 544 vzgojiteljev. Največ vzgojiteljev manjka v domovih v gradbeništvu, kjer deluje le 75 vzgojiteljev namesto 104 po prej omenjenem normativu. Ponekod je še vedno tako, da skrbi za vzgojo in varnost več kot 100 učencev en sam vzgojitelj.

Kadrovska sestava vzgojiteljev se iz leta v leto izboljšuje; to potrjuje podatek, da dela v domovih za učence 65,5 % vzgojiteljev in vzgojiteljic z višjo in visoko izobrazbo.

Od 184 vzgojiteljic in vzgojiteljev s srednjo izobrazbo pa je skoraj 70 odstotkov absolventov pedagoške akademije in fakultet, predvsem filozofske.

Opaziti je tudi, da se je nekoliko izboljšalo stanje v prid moškimi pedagoškimi delavcem (zdaj je v domovini 48,4 odstotka moških in 51,6 odstotka žensk).

Izmed vseh pedagoških delavcev v domovih je 239 članov Zveze komunistov, to je 42,4 % vseh.

Zelo zaskrbljujoče je, da kar 27 odstotkov pedagoških delavcev v domovih učencev zapusti svoj poklic. Vzroke za takšen beg iz stroke nedvomno lahko poiščemo v izredno psihofizičnih naporih, ki jih terja vzgojno delo, slabih delovnih razmerah in neprimernem delovnem času — popoldne, ob večerih in ponoči, ob sobotah, nedeljah in praznikih. To zgovorno osvetljuje podatek, da ostaja v domovih ob sobotah in nedeljah 5.624 učencev ali 34,4 odstotka.

Navedeni podatki zahtevajo, da resno in odgovorno razmislimo o reševanju kadrovske problematike v domovih učencev. Poiskati je treba trajne rešitve, ki bi zagotavljale, da bi domovi za učence vedno dobivali dovolj ustrezno izobraženih pedagoških delavcev.

Ze zdavnaj je bilo ugotovljeno, kako zelo potreben je študij domske pedagogike v SR Sloveniji; zato so organizirali tak študij na pedagoški akademiji in pozneje še na filozofski fakulteti (II. stopnja).

Glede na to, da je bilo področje domske vzgoje v preteklosti zelo zanemarjeno, potrebe po tovrstnih kadrih pa zelo velike, so ob ustanavljanju študija domske pedagogike na obeh omenjenih vzgojno-izobraževalnih organizacijah, ugotovili, da je najbolj ustrezn oblika študija enopredmetna usmeritev.

Ob oblikovanju študija programov na obeh vzgojno-izobraževalnih organizacijah iz objektivnih razlogov ni bila upoštevana potreba po vertikalni povezovanosti obeh študijskih programov.

Vsebinska programov se je oblikovala na temelju spoznanj o potrebnih teoretičnih znanjih pedagoških delavcev — vzgojite-

ljev za izvajanje vzgojnega dela v domovih učencev.

V naslednjih letih se je vsebinska programov dograjevala in prilagajala potrebam prakse. Na to so vplivali delavci, ki so znali ustvarjalno povezati teorijo in prakso.

Vzporedno se je porajala misel o liku prihodnjega vzgojitelja, o njegovih osebnostnih lastnostih in znanju, ki bi najbolj ustrezalo zahtevam vzgojnega dela.

Kot rezultat takih snovanj in razmišljanj se je izoblikoval tudi profil »mladinski vzgojitelj«, ki je predložen v potrditev Republišnemu komiteju za vzgojo in izobraževanje.

Vsa ta prizadevanja so pripomogla, da dela zdaj v domovih učencev veliko diplomantov pedagoške akademije in filozofske fakultete (domska pedagogika), vendar to število še zdaleč ne zadostja zdajšnjim potrebam. Ni dvoma, da bo razvoj vzgojne dejavnosti nujno zahteval še bolj pospešen in razširjen in poglobljen študij.

Vsi se še spominjamo nedavnih razprav o o brezupnem materialnem položaju domov učencev in neustrezno usposobljenih pedagoških delavcev v teh domovih. Skupnost domov učencev srednjih šol SR Slovenije in posamezniki s področja domske dejavnosti so naredili zelo veliko, da bi ti dve vprašanji čimprej rešili. Vsa slovenska družba preko najodgovornejših družbenopolitičnih dejavnikov in najvidnejših posameznikov je imela dovolj posluha za problem in ga je začela ustrezno in učinkovito reševati. Materialna osnova vzgoje mladega rodu v domovih učencev se je toliko izboljšala, da bo mogoče uresničevati novi srednjeročni program izgradnje domov za učence in študente.

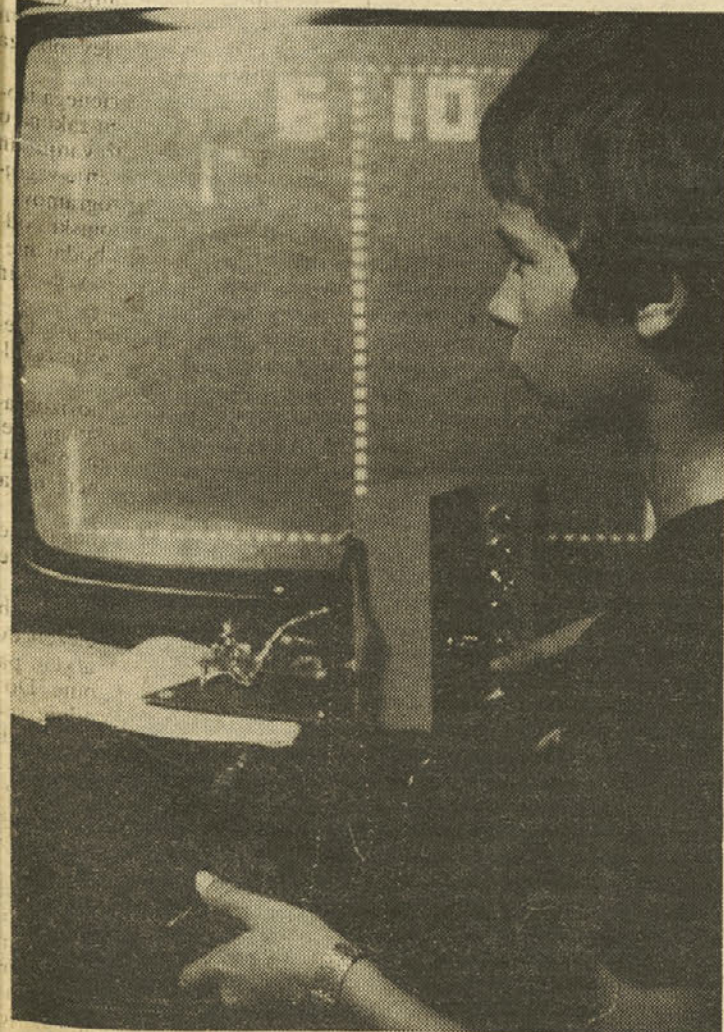
Zavedamo se, da so ustrezne materialne možnosti pogoj za učinkovito vzgojno dejavnost, res pa je, da to še zdaleč ne bi zagotavljalo uspešnost vzgojnega procesa, če ne bi hkrati skrbeli tudi za izobraževanje ustreznih pedagoških delavcev za domove učencev.

Študij domske pedagogike na pedagoški akademiji in filozofski fakulteti je trdno zasidran, vemo pa tudi, da v domovih potrebujemo takšnega vzgojitelja, ki bo s svojimi znanji in sposobnostmi kos izredni širini in pestrosti zahtev vzgojnega dela z mladimi v domovih učencev. Ob tem ponovno zavedamo ob vprašanje, kako uskladi študijske programe domske pedagogike na pedagoški akademiji in filozofski fakulteti.

Menimo, da je prav zaradi zahtev preobrazbe vzgoje in izobraževanja v SR Sloveniji nujno čimprej začeti poučevati študijska programa domske pedagogike na pedagoški akademiji in filozofski fakulteti, ter ju dopolniti in uskladiti tako, da bosta vertikalno povezana.

Ker se zavedamo, da je to vprašanje zelo pereče in bi njegova razrešitev ustrezno prispevala k naglejšemu razvoju vzgojne dejavnosti, predlagamo imenovanje komisije, ki naj bi na temelju preučitve dosedanjih študijskih programov obeh vzgojno-izobraževalnih organizacij pripravila spremembe ter dopolnila in uskladila oba programa. To bo prav gotovo pripomoglo k še boljšemu delu prihodnjih vzgojiteljev, še bolj pa bo v prid mlademu doraščajočemu rodu, ki ga bodo vzgajali strokovno usposobljeni delavci.

MOMČILO JANKOVIČ

S 15. srečanja mladih tehnikov Jugoslavije v Radovljici (Foto: N. Novšak)

odprta šola

Kako do učbenika

V akciji za organizirano preskrbo osnovnih šol z učbeniki »vodijo« občniški sveti ZSS in učitelji

Težav z učbeniki je najbrž toliko, da bi lahko pisali o njih vse leto. Svoje bi morali povedati tudi pisci učbenikov, založniki, tiskarne, papirnice, knjigarne, banke, izobraževalne skupnosti, zavod za šolstvo, starši itn. Vsako leto okrog septembra bijejo časopisi plat zvona: govore o pomanjkljivi preskrbi z učbeniki, o predragih in pretežkih knjigah, prehudih stroških šolanja ter iščejo tiste, ki so za to neposredno krivi in odgovorni.

Med tistimi, ki poskušajo že nekaj let izboljšati razmere, je odbor podpisnikov družbenega dogovora o izvajanju družbene akcije za organizirano preskrbo osnovnih šol z učbeniki ter postopnem zagotavljanju brezplačnih učbenikov za učence osnovnih šol v SR Sloveniji. Na seji pred koncem lanskega leta so člani tega odbora razmišljali o tem, kako je potekala akcija za organizirano preskrbo z učbeniki, kaj je treba storiti, da bodo pomanjkljivosti od minulega leta odpravljene, in da bomo pričakali prihodnji september bolje pripravljeni.

V naši republiki tlakujemo pot za boljšo preskrbo z učbeniki že skoraj desetletje, bolj organizirano pa od leta 1976, dve leti zatem, ko so bili sprejeti sklepi 8. kongresa Zveze sindikatov Slovenije o tej problematiki.

KAJ JE PRINESLO MINULO LETO?

Odgovori na poseben vprašalnik, ki ga je poslal knjigarnam odbor za založniško in knjigotrajno dejavnost pri splošnem združenju grafične, grafično predelovalne industrije, časopisne in založniške dejavnosti ter knjigotrajstva Slovenije, govore o sodelovanju knjigarn s šolami. Šole so povečini same zbirale naročila za učbenik, marsikje pa so to opravile tudi knjigarne in tako povečale prodajo. Letos je sodelovalo s knjigarnami nekoliko več šol kot lani.

Iz poročila knjigarn razberemo tole oceno: Akcija za organizirano preskrbo z učbeniki je bila v šolskem letu 1978-79 širše izvedena, vendar delo še ni bilo načrtovano tako, da bi bila lahko dovolj uspešna. Večina pomanjkljivosti je bila odpravljena v tem šolskem letu. Tokrat so šole same izbirale knjigarne in z njimi sklenile dogovor o organizirani preskrbi z učbeniki. Pokazalo se je, da so s tem zadovoljne knjigarne in šole, to pa pomeni, da je treba po tej poti še naprej. Prodaja je potekala tako, da so šole zbrale naročila do konca šolskega leta, knjigarne pa so v počitnicah ali prve dni šolskega leta dostavile šoli šolske knjige in potrebščine. Neposredno prodajanje knjig na šoli ali na stojnicah v vasi se ni obneslo, zato uporabljajo knjigarne tak način prodaje le izjemoma. Knjigarnarji so kritično ocenili tudi sedanje roke zbiranja naročil: ker zberejo šole naročila šele konec šolskega leta, založbe ne morejo načrtovati naklade. Bolje bi bilo, če bi šole zbrale svoja naročila januarja ali februarja, vprašanje pa je, pravijo knjigarnarji, ali bi zmogle dati šole »resna« naročila. Šole plačajo učbenike šele 15. septembra, kar pomeni, da morajo dati knjigarne neke vrste posojila za dva ali celo tri mesece.

BREZPLAČNO IZPOSODJENJE

Četrtnina vseh občinskih izobraževalnih skupnosti izposoja učbenike za vse učence in pri vseh predmetih, za vse učence pri nekaterih predmetih na vseh šolah pa organizira izposodo 6 občinskih izobraževalnih skupnosti ali 11 odstotkov. Za socialno šibke učence in za specialne kategorije učencev daje brezplačne učbenike za vse predmete 13 občinskih izobraževalnih skupnosti, 7 pa jih daje brezplačne učbenike socialno šibkim učencem le za nekatere predmete. To pomeni, da so bolj učinkoviti delavci na posameznih šolah, kot pa na ravni občinskih izobraževalnih skupnosti.

Zanimiv je tudi podatek, da 16 občinskih izobraževalnih skupnosti ne daje denarja za učbenike. Zakaj? V anketi so navedeni ti vzroki: 6 občinskih izobraževalnih skupnosti že daje denar za solidarnost, 6 jih prejema solidarnostna sredstva, pri štirih pa bi morali šole poiskati resnične vzroke, zakaj ne dajejo denarja za ta namen.

Kljub temu, da bi po družbenem dogovoru morale družbenopolitične organizacije in OZD spodbujati akcijo za brezplačne učbenike, se vse za to niso dovolj zavzele. Najbolj dejavni so občinski sveti Zveze sindikatov, DPM, TOZD, krajevni odbori SZDL in KS pa spodbujajo akcijo bolj po posameznih šolah kot na ravni občinskih izobraževalnih skupnosti. Tudi to zrcali staro resnico: da je akcija marsikje odvisna od zavzetosti učiteljev in šolskih vodstev.

In kako pomagajo razvitejšie šole pri preskrbi z učbeniki učencem iz šol v revnejših okoljih?

Tako pomoč so ugotovili le v območju osmih občinskih izobraževalnih skupnosti, kar seveda veliko pove: več bo treba storiti s pisano in govorno besedo, poudariti vzgojno vrednost takih akcij in znanje pridobiti tudi številne druge, ki prepuščajo vse take zadeve žal še vedno le šolam in učiteljem. Navedeni podatki veljajo le za 56 občinskih izobraževalnih skupnosti, ki so odgovorile na vprašalnik.

Izobraževalna skupnost Slovenije že zdaj financira nekatere učbenike, videti pa je, da bo morala zagotoviti za to dejavnost še več denarja. Tudi posebne izobraževalne skupnosti ne bodo smele ostati križemrok; da se bodo lažje vključile v akcijo, jim bo odbor podpisnikov družbenega dogovora poslal podatke o tem, kako se šole oskrbujejo z učbeniki.

Še bolj zavzeto in dejavno

Profesorje dr. Dragotina Cvetka, Pavla Šivica, Alija Dermelja, Zorko Bradač in Silvo Hrašovec so na nedavnem društvu glasbenih pedagogov Ljubljane, Zasavja in Notranjske imenovali za častne člane društva. V imenu vseh se je za častni naziv zahvalil Pavel Šivic in med drugim opomnil: V odnosih svobodne menjave dela je treba nenehno dokazovati vrednote glasbe in se bojeviti proti razvrednotenju glasbe.

To misel so vsak s svoje zorne strani razvijali tudi Lovro Sodja, Miran Hasl, Matija Terceļ, dr. Dragotin Cvetko in drugi glasbeni delavci. Zahteva po večji lastni aktivnosti, ki je vela iz razmišljanj, očitkov in samoočitkov, predlogov in zahtev, je bila na eni strani prežeta z občutki nekakšne nemoči glasbenih delavcev ob spoznanju, da obstajajo dokajšnje zavore, ki škodijo razvoju glasbene vzgoje in glasbenega izobraževanja tako v načrtovanju družbenega razvoja kot tudi v splošnem in strokovnem glasbenem izobraževanju. Glasbeni pedagogi so marsikje zgolj v vlogi učiteljev nekega predmeta in pripravljalec raznih občasnih priložnostnih proslav, namesto da bi se uveljavljali kot eni osrednjih merilcev družbeni skrb za vzgojo mladih rodov naše samoupravne socialistične družbe in za izobraževanje

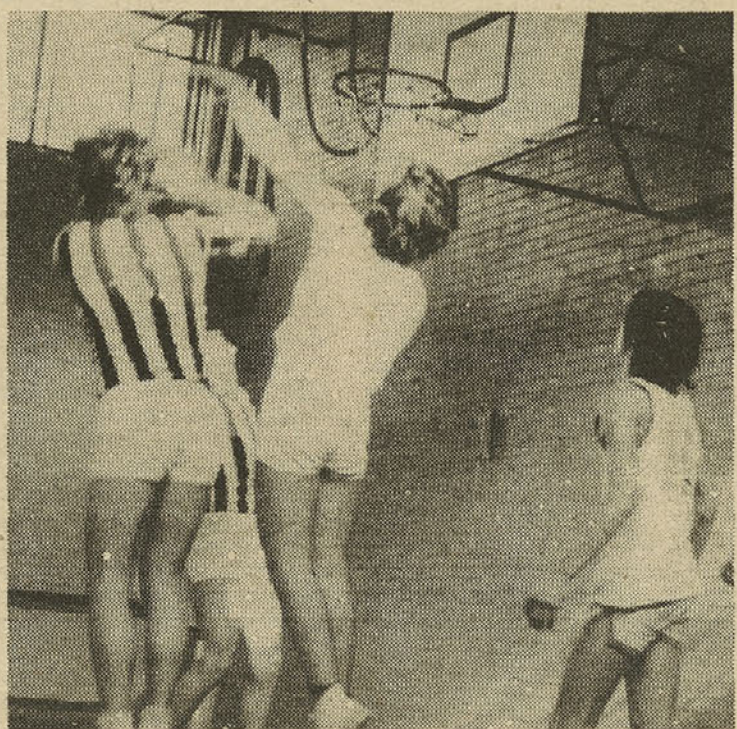
učbeniki.

V drugem delu se je odbora podpisnikov družbenega dogovora so obravnavali tudi teze za samoupravni sporazum o oblikovanju cen učbenikov v SR Sloveniji. Razpravljali so ocenili, da pomenijo zdajšnje teze nadaljnji korak k samoupravnemu urejanju tega področja, saj vključujejo v postopek sporazumevanja tudi druge dejavnike, ki pomembno vplivajo na oblikovanje cen, kot so npr. papirnice in tiskarske delovne organizacije. Poudarili pa so, da naj samoupravni sporazum določno ureja oblikovanje cen vseh obveznih učbenikov v SR Sloveniji. V sporazumu naj bo tudi natančno opredeljen delež vsakega udeleženca sporazuma, da bodo vsem učencem zagotovljeni učbeniki pod ugodnejšimi pogoji. **MARJANA KUNEJ**

kar največjega števila mladih glasbenih ustvarjalcev in poustvarjalcev.

Omenjali so, da je z ene strani res precej vzrokov za take razmere v objektivnih okoliščinah: da primanjkuje denarja, ni primernih prostorov, dovolj strokovno usposobljenih pedagoških delavcev in zadosti učbenikov. Težave so tudi pri usklajevanju dela med celodnevni osnovni šolami in glasbenimi šolami itd. Toda opominjali so, da je nemajhen del krivde treba pripisati tudi samim glasbenim delavcem, ki so premalo dejavni, ko gre za uveljavljanje vrednot glasbe in za nenehno navzočnost povsod, kjer se oblikuje samoupravni družbeni odnos tudi do vrednot glasbe in njene funkcije v družbi, vzgoji in izobraževanju. »Nihče ne bo naših nalog opravil namesto nas; malo od tega, kar kritiziramo, se bo spremenilo, če se mi sami ne bomo bolj zagrizeno borili za spreminjanje sedanjih razmer,« je bilo slišati. To pa je tisto, kar je v svoji besedi terjal učitelj in skladatelj Pavel Šivic in kar bi najbrž mnogi želeli, da je pogostejše navzoče v družbenem življenju in da se ne pojavlja samo med židovi konferenčnih sob, marveč zlasti tam, kjer ima možnosti močnejšega odmevanja v širši prostor.

J. S.

Ali bo zadetek uspešen? (Foto: Albert Žaler)

Ob besedah več dejanj

3. republiško posvetovanje o družbeno-moralni vzgoji

Marksistični center pri Univerzi v Mariboru in katedra za družbeno-moralno vzgojo pedagoške akademije sta sredi decembra pripravili 3. republiško posvetovanje o družbeno-moralni vzgoji v Sloveniji. Taka srečanja učiteljev družbeno-moralne vzgoje so se razvila v ustaljeno metodo dela, ki nedvomno veliko pomaga pri notranji preobrazbi vzgajanja in izobraževanja.

Posvetovanje je začela z razmišljanjem o položaju otroka v samoupravni socialistični družbi članica predsedstva Zvezne konference SZDLJ Zora Tomič, ki je vzgojo in odnos do učenca osvetlila zlasti z gledišča mednarodnega leta otroka.

Bogati vsebini srečanja so dali vodilne misli še prof. dr. Ante Vukasović iz Zagreba, ki je govoril o moralni komponenti vzgojno-izobraževalnega procesa v osnovni šoli in nazorno razvil celoten ustvarjalni krog od znanja, vedenja in sprejetega do uporabe v življenju, ki ga mora vsebovati vzgojno-izobraževalni proces. Na kratko bi torej lahko rekli, da je treba ob besedah razviti tudi ustrezna moralna dejanja.

Beograjski profesor dr. Dragutin Franković je razmišljal o idejni rasti otrok in naglasil, da je treba v vzgojnem procesu več pozornosti nameniti pozitivnim težnjam in dejanjem otrok, kakor pa biti vedno predvsem na preži za spodrsrljaji in le-te preganjati z dvignjenim pedagoškim prstom. V otroku je treba spodbujati dobro, ne pa ga oštevati, če se mu zmeraj vse ne posreči, tako, kot so si starši ali učitelji zamislili po svojem vzorcu. Zato je treba otroka spremljati in celostno oceniti njegovo vedenje, to pa je mogoče le tedaj, če ga dobro poznamo. Prav za to dajejo več možnosti kakor učne ure dejavnosti prostega časa, v katerih pristneje in bolj spontano odseva učenčeva osebnost. Ob tem je dr. Dragutin Franković zavrnil vsak nevtralizem v odnosu do idejne rasti mlade osebnosti in naglasil, da smo dolžni pomagati učenca, da osvoji marksističen odnos do sveta, a ne le pri urah družbeno-moralne vzgoje, ki so posebnost slovenske osnovne šole, temveč v vsem vzgojno-izobraževalnem procesu, na vseh področjih izobraževanja.

Dopoldansko plenarno zasedanje je sklenil z zanimivim prikazom podatkov o otroku in družbeno-moralni vzgoji novi predstojnik katedre za družbeno-moralno vzgojo na Pedagoški akademiji v Mariboru profesor Milan Divjak. Podatke je dobil s krajšo raziskavo o razmerah pri predmetu metodike družbeno-moralne vzgoje, saj je zdaj v navadi predvsem branje iz učbenika z učiteljevo razlago in pogovori o tem (80,2 %) in pa učiteljeva razlaga, ki jo učenci poslušajo in nato pogovor (68,5 %). Ni pa še zgodilo, da bi učenci pri urah družbeno-moralne vzgoje gledali filme ali diafilme in se o tem pogovarjali. Najpogostejša uporaba učbenika je branje med učno uro (57,8 %), to je verjetno ob frontalni obliki dela najlažje za učitelja, najbolj dolgočasno pa za učence. Prispevek, Milana Divjaka je zelo pomemben kot odsev razmer in dobrih temeljev za nadaljnje delo; prav bi bilo, da bi ga temeljito

obravnavali v vseh pedagoških kolektivih.

Popoldne so sledili tematski kolokviji, kjer so v petih skupinah obravnavali po uvodnih besedah moderatorjev vprašanja: učenci in vsebina predmeta družbeno-moralne vzgoje (Aratčeva), učenci med poukom družbeno-moralne vzgoje (Divjak), metode in oblike pouka družbeno-moralne vzgoje (Mrevlje), učenec in učbenik družbeno-moralne vzgoje (M. J. Šter) ter učenci in povezovanje družbeno-moralne vzgoje z javnostmi zunaj pouka (dr. Lešnik). Pri tem so ugotovili, pri posredovanju tega predmeta manjka ustvarjalnosti in doselnosti, zlasti pa akcij, ki spoznane vsebine spreminjajo v resnično življenje. Delo bo bolj učinkovito in dognano, če bo učitelji in učenci resnično sodelovali in bodo skupaj premislili verbalizem, ki ga je še vedno preveč. Več bo treba storiti, bomo povsod upajali in uporabljali take načine dela, ki bodo zvižali učenca v resničen subjekt vzgojno-izobraževalnega procesa. Samoupravljanje se ni moglo preprosto naučiti iz knjige, pamet. Uresničiti ga je mogoče, če prežema celoten slog vsakega življenja, povezanega z možnostmi v krajevni skupnosti. Čimprej je treba zgraditi pedagoško strategijo, ustrezno zvoju samoupravljanja, česar si brez dobre pedagogike niti ne moremo privoščiti. Prav v interesnem delu drugih dejavnosti zunaj učne ur lahko učenci najdejo več rešitev za svoje probleme in moralno vzgajajo.

Posvet so obogatili tudi z izredno bogato razstavo otroškega avtoportreta, ki je uspela s sodelovanjem katedre za likovni pouk na Pedagoški akademiji v Mariboru in posebej zavzetosti akad. slikarja, prof. Bojana Golje. Mladi likovniki vse Slovenije so se odzvali na kakor 2400 eksponat, ki so zanjega dne pred odprtjem hajali iz osnovnih šol po vsej Sloveniji, pa s tem še lepše proslavili mednarodno leto otroka. O tem povedanega še več, ko bo januarju za najlepše ustvarjalce dosežke podelili priznanja mladim likovnikom in njihovim pedagoškom.

Posvet je popestril tudi naslednji gledališki krožek Osnovne šole bratov Polančičev iz Maribora, ki sta ga pripravila mentorja Milka in Tone Partljič zbirko gledaliških slik o raznih med rodovoma TAKI SM TAKI STE. Prav so naglasili, da ta diskusija prispevek, saj bilo o pojavih, ki jih je prikazoval Partljičev odski kolaž trdno odločno spregovoriti in hkrati ugotoviti, ali ne velja več zapovedi »lepo je v naši domov biti mlad«.

Posvet so sklenili z mislijo, da je nujno zagotoviti neprekinjeno idejno oblikovanje mladine v vzgojni in izobraževalni Sloveniji. Poslovili so se tudi dosedanjega predstojnika katedre DMV profesorja Zvonka Cajnika, ki se je upokojil. Opre je pionirsko delo, pomembno nadaljnji razvoj samoupravljanja vzgoje. Posvet v Mariboru nedvomno uspel, tako da težko pričakujemo naslednje

RUDI LEŠNIK

Vpis v srednje izobraževanje Preobširni učni načrti po novem

Kaj moramo vedeti za poklicno usmerjanje?

S šolskim letom 1980—81 bomo v Sloveniji začeli uvajati usmerjeno izobraževanje. Na vzgojno-izobraževalne organizacije, na pedagoške in andragoške delavce se bodo obračali učenci, starši in drugi občani, da bi dobili potrebne informacije in nasvet, kam naj se vpišejo v novem izobraževalnem letu. Podrobno gradivo o tem je poslal Republiški komite za vzgojo in izobraževanje vsem vzgojno-izobraževalnim organizacijam. Iz tega gradiva povzemamo nekatere najpomembnejše podatke.

V okviru srednjega usmerjenega izobraževanja se oblikujeta dve stopnji zahtevnosti. Prva stopnja bo obsegala vzgojno-izobraževalne programe, ki so bili značilni za dosedanje šole, organizirane po zakonu o poklicnem izobraževanju in urejanju učnih razmerij (šole za specializirane delavce oziroma za poklice ozkega profila). Programi bodo obsegali izbrane vsebine skupne vzgojno-izobraževalne osnove, ter temeljna in posebna strokovna znanja določene stroke ali dejavnosti, ki so potrebna za opravljanje ustreznih del in nalog. Izobraževanje po teh programih bo trajalo do dveh let. Pogoji za sprejem v te šole: izpolnjena osnovnošolska obveznost. Učenci, ki niso uspešno končali osnovne šole, bodo morali dopolniti manjkajoče znanje iz osnovnošolskega programa.

Druge stopnje srednjega usmerjenega izobraževanja temelji na končani osnovni šoli in vključuje programe, značilne za sedanje poklicne, tehniške in druge srednje šole. Programi bodo obsegali celotno skupno vzgojno-izobražbeno osnovo ter strokovno-teoretična in praktična znanja za delo v določeni stroki. Izobraževanje po teh programih bo trajalo od dveh do štirih let. Izbirni del programa bo omogočil učencem izobraževanje za različne smeri znotraj določenih usmeritev.

Učenci, ki se bodo po končani osnovnošolski obveznosti vključili neposredno v delo, se bodo lahko na delu in z delom ter z dodatnim izobraževanjem usposabljal po posebnih programih. Kasneje bodo lahko nadaljevali svoje izobraževanje ob delu ali iz dela v skladu s svojimi sposobnostmi in nagnjenji ter s potrebami združenega dela.

Učenci, ki se bodo odločili za srednje izobraževanje, bodo morali izbrati ustrezno usmeritev in se tako opredeliti za področje dela, stroko ali poklic. Za končno odločitev za poklic ali posamezno določeno delo in naloge znotraj posameznih usmeritev se bodo morali odločiti najkasneje pri vpisu v drugi letnik, ko se bodo odločali za izbirne dele vzgojno-izobraževalnih programov. Tako bo pravzaprav vseeno, v katero šolo se bo znotraj posamezne usmeritve nekdo vpisal, saj bosta na primer sedanjata poklicna kovinarska ali sedanja tehniška stopnja šola imeli na začetku enak program. Če šola, na katero se je nekdo vpisal, pozneje ne bo imela želenega izbirnega programa, bo učenec prestopil na šolo, ki bo tak program izvajala. Če pa se bo med izobraževanjem pokazalo, da smer, ki jo je nekdo izbral, ne ustreza njegovim sposobnostim in interesom, bo lahko prestopil v drugo smer ali celo v drugo usmeritev, ko bo obvladal zna-

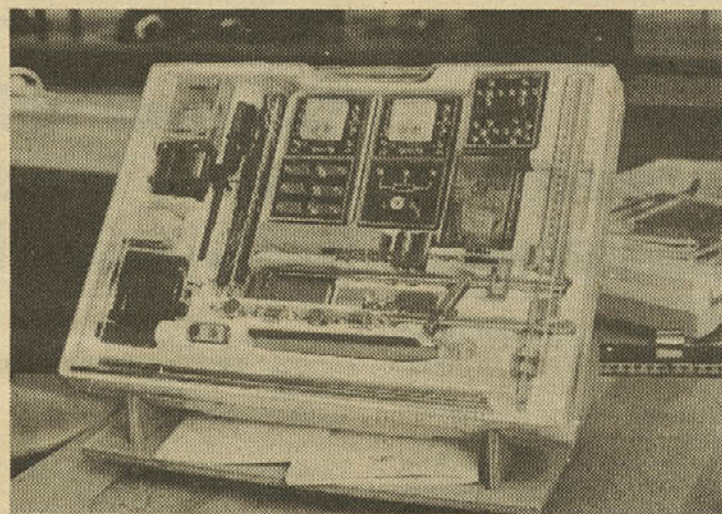
nja, potrebna za nadaljevanje izobraževanja v novi usmeritvi.

V usmerjenem izobraževanju bodo posamezne usmeritve srednjega izobraževanja tudi podlaga za nadaljevanje študija na višji oziroma visoki stopnji. Gimnazija ne bo več splošna pripravljavnica za visokošolski študij. Pogoji za vpis v višjo ali visoko šolo bo po sedanjih predlogih uspešno opravljen nadaljevalni izpit, ki ga bodo kandidati opravili v ustrezni organizaciji za srednje izobraževanje. Kdor si je postavil za cilj visokošolsko izobrazbo določene usmeritve, naj bi se torej vpisal v srednjo šolo, v kateri bo dobil potrebno znanje

za kasnejše opravljanje nadaljevalnega izpita in za nadaljnji študij v izbrani usmeritvi.

Učenci, ki so se vpisali v šolskem letu 1979—80 ali prej, bodo nadaljevali izobraževanje v skladu z dosedanjimi predpisi, saj bo uvažanje usmerjenega izobraževanja postopno. Tako se bo tudi izobraževanje v delovodskih, poslovodskih in sorodnih šolah še nekaj časa nadaljevalo po dosedanjih predpisih in programih, čeprav bo preobrazba začela postopno spreminjati celotno srednje izobraževanje.

J. V.

Skromna, toda univerzalna zbirka za fizikalne poskuse iz Zagreba (Foto: M. Novšak)

Brez usposobljenih učiteljev ne gre

Srednje usmerjeno izobraževanje v SAP Kosovo

Pomanjkanje ustrezno usposobljenih učiteljev so na Kosovu občutili že veliko prej, preden se je začela reforma. Tako je na primer do letošnjega šolskega leta v srednjih šolah in novih središčih za usmerjeno izobraževanje poučevalo več kot polovica učiteljev brez ustrezne šolske izobrazbe. Ni dvoma da se bo letošnje pomanjkanje učiteljev posameznih strok mnogo bolj očitno, posebno v manjših občinskih središčih, kjer so delovne razmere slabše. Prav gotovo je eden najpomembnejših dejavnikov v vzgojno-izobraževalnem procesu učiteljeva osebnost, posebno zdaj, ko se srednjeusmerjeno izobraževanje uresničuje in razvija na novih temeljih, ki zahtevajo, da ima učitelj poleg potrebne strokovne usposobljenosti tudi druge oblike in sposobnosti ne samo za uspešno poučevanje, temveč tudi za to, da izpolnjuje širše zahteve, ki jih prinaša reformirana šola za delo v njej in zunaj nje.

Ustrezni učitelji je na Kosovu primanjkovalo že pred štirimi leti, ko so začela v Pokrajini (v Leposaviču, Uroševcu in Dečanah) delovati tri nova središča srednjega usmerjenega izobraževanja. Tako je bilo tudi dve leti kasneje, ko so začeli enako delo še v drugih sedemnajstih izobraževalnih središčih, učiteljev pa manjka tudi letos, ker so drugo stopnjo srednjega usmerjenega izobraževanja uvedli v vseh 47 središčih, ki imajo 32 usmeritev.

»PRVA POMOČ« — IZ ZDRUŽENEGA DELA

Ker so preobrazba v visokem šolstvu le sramežljivo »prebija«

in z visokih šol še ne prihajajo novi profili učiteljev za srednje izobraževanje, je treba za zdaj poiskati drugačne rešitve; nekaterih od teh pa ne bo mogoče najti hitro, preprosto brez večje zavzetosti in vlaganj. Ena takih rešitev bi bilo lahko tesnejše sodelovanje in povezovanje središč šol z organizacijami združenega dela, tako da bi si šole »izposojale« nekatere strokovnjake. Razumljivo je, da ta »prva pomoč« ne more ostati samo zadeva organizacij združenega dela in središč srednjega usmerjenega izobraževanja, temveč se morajo zanj živno zanimati tudi drugi dejavniki. Če se je združeno delo pravočasno opredelilo in sodelovalo pri oblikovanju srednjega usmerjenega izobraževanja, mora občutiti in sprejeti tudi obveznosti do šole in ji pomagati pri izmenjavi kadrov. Razumljivo je, da to na Kosovu ni lahko, ponekod pa celo nemogoče, saj primanjkuje nekaterih vrst strokovnjakov tudi v združenem delu — na področju materialne proizvodnje pa tudi na drugih področjih zunaj gospodarstva. Če tega ne bodo mogli izpeljati povsod, v vseh okoljih, pa bo to prav gotovo mogoče v nekaterih večjih središčih, kjer se zbira več kadrov. Resnica je, da vse to ni odvisno samo od stvarnih možnosti in pripravljenosti razumevanja tistih, ki so zaposleni v raznih organizacijah združenega dela.

USPOSABLJANJE KADROV DEL REFORME

Če upoštevamo predvsem nove naloge in obveznosti re-

Preobširni učni načrti

Kritične misli o preobrazbi srednjega izobraževanja v SR Srbiji

Tisti, ki ocenjujejo preobrazbo srednjega izobraževanja v SR Srbiji, nenehno poudarjajo, da so programi vzgojno-izobraževalnega dela obsežni, zapleteni in neprimerni starosti učencev. Žal pa ostrih besed učiteljev povečini niso upoštevali tisti, ki so daleč od učilnic. Nič čudnega torej, če so tudi mnjenja učencev ostala brez odmeva.

Minili sta dve šolski leti, toda še vedno poslušamo kritične besede o programih vzgojno-izobraževalnega dela v novi srednji šoli v SR Srbiji. Prav tako kot sta bila obremenjena prejšnja dva, je obremenjen tudi tretji rod, ki ju verjetno tudi po kakovostnem znanju ne bo prekosil.

Najbrž prihodnje šolsko leto ne bodo več veljavni sedanji programi vzgojno-izobraževalnega dela v prvem in drugem razredu srednjega usmerjenega izobraževanja. To kaže zelo dobro razčlemba izvajanja predmetnikov in učnih načrtov skupne osnove srednjega usmerjenega izobraževanja, ki jo je pripravil Republiški zavod za napredek vzgoje in izobraževanja.

Na splošno izobraževalnem kulturnem področju bo treba spremeniti kar precej. Pravijo, da so pri pouku srbohrvaškega jezika in književnosti doseženi kaj skromni uspehi. Kar zadeva obseg, je vzgojno-izobraževalni program povsem uresničen v 86 odstotkih anketiranih šol. Večina profesorjev trdi, da je program zelo obsežen in da po taki poti ni mogoče doseči kakovostnega znanja. K temu je treba dodati resnico, da program ni primeren starosti učencev pa tudi delovne razmere niso najboljše. Pedagoški svetovalci se s tem strinjajo, pripominjajo pa, da učitelji niso dovolj pripravljeni za uresničevanje novih načrtov, poleg tega pa sami po svoje razširjajo posamezne dele učnih na-

črtov in delajo po starem. Večina učiteljev meni, da so učbeniki za ta predmet slabi.

Učni načrti tujih jezikov se uspešno uresničujejo in za zdaj najbrž ne bodo spremenjeni.

To, da sta likovna in glasbena umetnost združeni v en predmet, ki ima na voljo le malo ur, prav gotovo ne omogoča ustrezne estetske vzgoje in izobraževanja. Programske naloge se ne uresničujejo povsem. Le malo šol uresniči okrog 80 odstotkov načrta, večina pa precej manj. Opažajo, da je začela umetnostna vzgoja v šoli usihati. Splošno mnenje: program je treba skrajšati, povečati število ur za ta predmet ter ločiti glasbeno in likovno umetnost (opomba: čudno, da sta dramska in filmska umetnost še vedno postavljena).

NOVE SPREMEMBE »MARKSIZMA«

Temelji marksizma in socialistično samoupravljanje sta najbolj boleči točki srednjega usmerjenega izobraževanja. Znano je, da je bilo že v prvem šolskem letu veliko žolčnih razprav o učnem načrtu in učbeniku za ta predmet, vendar dlje od dobrih želja niso prišli. Zahtevnost gradiva presega psihofizične sposobnosti učencev in se ne povezuje naravno z njihovim prejšnjim znanjem. Tudi v izobraževalnem procesu je veliko formalizma, pouk se le počasi prilagaja spremembam v združenem delu in preobrazbi našega družbenoekonomskega sistema.

Učencem je bližja vsebina učnega načrta za predmet socialistično samoupravljanje, toda pouk ni dovolj povezan s socialistično stvarnostjo, učenci se ne usposablajo za vključevanje v samoupravne procese. Pridobljeno znanje ne spodbuja in razvija samoupravljalске zavesti; to potrjuje tudi resnica, da so učenci tudi v šoli slabi samoupravljalci.

Da bi bili uspehi boljši, je treba programe prilagoditi sposobnostim srednješolcev, tako da bo iz njih izločena vsebina, ki se obravnava pri drugih predmetih in da bo celotno vzgojno-izobraževalno delo prežeto z marksizmom. Iz pouka je treba odpraviti verbalizem, formalizem in citatomanijo pa tudi učbeniki bi bili lahko boljši.

Programi zgodovine in geografije ne povzročajo posebnih težav ne učencem ne profesorjem, čeprav poteka pouk v slabo opremljenih kabinetih in neprimernih delovnih razmerah. Predlagajo, naj bi geografijo poučevali tudi v drugem razredu srednje šole.

VELIKO TEŽAV Z MATEMATIKO

Matematika je bila vedno najtežji predmet, šibka točka večine učencev, toda zdajšnje zahteve kar precej presegajo stvarne zmoglosti srednješolcev. Znanje učencev prvega in drugega razreda srednje šole ni zadovoljivo, pouk poteka ob velikih težavah in pomanjkljivostih.

V večini izobraževalnih središč menijo, da je gradivo preza-

htevno, saj doseže celo raven začetnih fakultetnih znanj, učbeniki niso napisani tako, da bi omogočali samostojno delo učencem, pa tudi profesorji, ki so že zdavnaj končali študij, jih ne razumejo najbolje. Ali bo mogoče do prihodnjega septembra ublažiti tako zapleten matematični problem?

V posameznih območjih poučuje matematiko kar veliko učiteljev, ki niso strokovno usposobljeni. Veliko jih je tudi preobremenjenih, saj imajo preveč ur pouka. Razčlemba poučarja, da je treba nameniti posebno pozornost ocenjevanju učencev.

O učnem načrtu za fiziko trdijo, da je zelo zahteven. Posamezna področja niso usklajena z znanjem, pridobljenim pri matematiki. Pomanjkanje učiteljev in premalo laboratorijskega dela — to sta temeljna razloga za to, da se smotri in naloge novega učnega načrta fizike tako počasi uresničujejo.

Profesorji biologije menijo, da je učni načrt pretežak in da učbeniki niso dobri, čeprav so pri tem predmetu doseženi najboljši uspehi na naravoslovno-matematičnem področju.

Razčlemba je pokazala, da načrti naravoslovne skupine predmetov niso ustrezno nadaljevanje tega, kar se učenci uče v osnovni šoli. Poudarjajo tudi, da imajo pri delu mlajši profesorji boljše uspehe, saj so za uresničevanje novih vzgojno-izobraževalnih programov metodično in didaktično bolj pripravljeni. Tisti, ki so diplomirali pred petnajstimi leti ali prej, ne obvladajo dovolj vsebine novih programov.

Menijo, da proizvodno-tehničnega področja za zdaj ne kaže spreminjati, saj je bil dosežen dober uspeh, čeprav možnosti za pouk tega predmeta niso najboljše (ni dovolj usposobljenih učiteljev, veliko pa je tudi materialno-tehničnih težav). Zanimiva je opomba, da bi to področje lahko »preselili« iz obveznega dela programa med izbirne predmete.

NEOBVEZNO

Več kot 60 odstotkov učencev se odloči za jezikovno, družbenoekonomsko, naravoslovno in matematično področje izbirnega pouka. Menijo, da je izbirni pouk dobro programsko zasnovan, ponujeni modeli so sprejemljivi, toda zaradi slabe organiziranosti šol in organizacij združenega dela ta pouk še ni razvejen. Škoda, da še vedno ni možnosti, da bi začeli učence poklicno usposabljanje že ob skupnih osnovah srednjega usmerjenega izobraževanja.

Šole poudarjajo, da jim povzroča izbirni pouk kar precej težav pri organiziranju oddelkov, zato je treba proučiti vlogo tega pouka v srednji šoli.

To, kar ni obvezno, pride le stežka v šolo. Tako je tudi s fakultativnim poukom, ki je še vedno neopazen. Tudi šole niso edine odgovorne za to, da ostajajo šolska vrata za fakultativni pouk še vedno zaprta. Prostora je premalo, učitelji so preveč obremenjeni z rednim poukom in — kar je najhuje — interesne skupnosti za usmerjeno izobraževanje nočejo financirati te dejavnosti.

Do prihodnjega šolskega leta ni več veliko časa, narediti pa bo treba še veliko. Poudarjajo tole: če smo že na treh rodovih preskušali novo srednjo šolo, četrtega rodu prav gotovo ne bi več smela doleteti podobna usoda. **DJOKICA PETKOVIĆ**

D. MIRDITA

izobraževanje delo

Izobraževanje odraslih v enotnem sistemu vzgoje in izobraževanja

Aktualno posvetovanje slovenskih andragoških delavcev

Andragoško društvo Slovenije se je vključilo v javno razpravo o sistemski in pravni zasnovi usmerjenega izobraževanja in vzgoje s strokovnim posvetovanjem, ki so mu dali naslov **IZOBRAŽEVANJE ODRASLIH V ENOTNEM SISTEMU USMERJENEGA IZOBRAŽEVANJA**. Na njem so slovenski andragoški delavci skušali oceniti sedanji trenutek preobrazbe vzgoje in izobraževanja pri nas z vidika izobraževanja odraslih, opredelili so svoja stališča do vraščanja izobraževanja odraslih v enoten sistem usmerjenega izobraževanja ter naloge, ki čakajo andragoške delavce pri tem, kritično pa so ocenili tudi ponujene rešitve v osnutku zakona o usmerjenem izobraževanju.

Iz obširne vsebine dvodnevne posvetovanja, ki je bilo 21. in 22. decembra 1979 v Mariboru, povzemamo nekaj značilnih odlomkov iz uvodnega referata in nekaterih koreferatov, da bi

bralci našega časopisa dobili vsaj približen vpogled v aktualne probleme izobraževanja odraslih pri nas in v razmišljanja andragoških delavcev.

Jože Valentinič, Prosvetni delavec

Enotnost usmerjenega izobraževanja — cilj in zgodovinska nujnost

Usmerjeno izobraževanje gradimo kot enoten sistem, namenjen mladini in odraslim. Obsega izobraževanje in usposabljanje mladih za delo, izobraževanje delavcev ob delu in iz dela ter stalno dopolnilno izobraževanje in izpopolnjevanje v skladu s potrebami dela, samoupravljanja in nenehnega razvoja osebnosti.

Enotnost je zahteva sodobnega časa in družbenega razvoja. Sodobnemu človeku ustreza enoten, na načelu permanentnosti zasnovan vzgojno-izobraževalni sistem, ki mu ne postavlja ovir in notranjih pregrad, kadarkoli čuti potrebo po dopolnjevanju lastnega znanja. Z vidika posameznikovega razvoja sta vzgoja in izobraževanje neprekinjen proces, v katerem je vsaka stopnja podlaga za naslednjo. Enotnost je v takem sistemu izobraževanja in vzgoje mnogo več kot zunanji okvir, je notranja nujnost, ki vodi oblikovanje vzgojno-izobraževalnih programov ter njihovo uresničevanje. Usmerjenost k skupnim smotrom vzgoje in izobraževanja daje vzgojno-izobraževalni dejavnosti enotno idejno usmerjenost in marksistično zasnovanost.

Za enotnost vzgojno-izobraževalnega sistema se zavzemajo napredni reformatorji po vsem svetu. Stari šolski sistemi so bili zasnovani na neenotnosti in socialnem razlikovanju. Z enotnim sistemom vzgoje in izobraževanja pa zagotavljamo delovnim ljudem, mladim in odraslim, dostopnost izobraževanja pod enakimi pogoji.

V samoupravno zasnovanem usmerjenem izobraževanju dobiva izobraževanje odraslih višjo družbeno vlogo in veljavo kot kdajkoli v preteklosti. Izobraževanje, stalna potreba delavca in samoupravljalca, letemu ni več odtujena dejavnost, s katero razpolagajo drugi: vlada, država ali prosvetna administracija, tehnokratski vrh v podjetju ali od uporabnikov ločene vzgojno-izobraževalne organizacije.

V enotno zasnovanem sistemu usmerjenega izobraževanja uresničujemo zahtevo X. kongresa ZK Jugoslavije, da »je treba razvijati vse oblike in ravni vzgoje in izobraževanja kot dele celotnega koncepta permanentnega izobraževanja«, ter stališče VII. kongresa ZK Slovenije, da je potrebno preosnovati vzgojno-izobraževalni sistem »tako, da bo delovnemu človeku v vsej delovni dobi omogočeno stalno izobraževanje«.

Enotnost, cilj naprednega izobraževanja odraslih

V enotnem in samoupravno zasnovanem sistemu vzgoje in izobraževanja ima izobraževanje odraslih neomejene razvojne možnosti. Izobraževanje ob delu in iz dela, dopolnilno izobraževanje na vseh področjih, kjer se delovni človek uveljavlja v različnih družbenih vlogah, ter stalno izpopolnjevanje postajajo v mejah novega vzgojno-izobraževalnega sistema enakopravne dejavnosti, ki jih samoupravna družba načrtno razvija ter jim zagotavlja potrebno materialno in kadrovsko podlago.

Trditev, da se andragoški delavci zavzemamo za ohranitev dualističnega sistema, nima niti logične niti stvarne osnove. Izobraževanje odraslih je vse do danes pogosto občutilo zapostavljenost odrinjenega področja, ki se je moralo na vseh ravneh bojevati za enakopravnost, proti sistematičnemu razlikovanju in čisto kar doslednemu zavračanju enakih pravic in obveznosti vseh področij notraj sistema. Če kdo, smo delavci na področju izobraževanja odraslih pozdravili Kardeljevo zahtevo, izrečeno že leta 1975, po bolj odločnem in hitrejšem spreminjanju in ukinjanju dveh vseh zaprtih sistemov, to je zaprtega in od družbenega dela ločenega klasičnega šolskega sistema in sistema izobraževanja znotraj družbenega dela, ki je zdaj v glavnem zaprt vase, to je v organizacije združenega dela, v delavske univerze in podobne zunanjske institucije, poleg tega pa je tudi skrajno nerazvit.

Izobraževanje odraslih je dalo prve in najbolj odločne glasnike permanentnosti izobraževanja in vzgoje. Daleč od resnice je pomislek, da bi andragoški delavci nasprotovali uresničenju sodobne zasnove enotnega, na permanentnosti in samoupravnosti zasnovanega sistema vzgoje in izobraževanja, saj bi se s tem zavzemali za ohranitev dosedanjega zapostavljenosti in neenakopravnosti. Napredno izobraževanje odraslih je bilo in ostaja na strani delovnih ljudi kot njihova življenjska potreba in neodtujljiva dejavnost. V tem je moč, človečnost in perspektiva izobraževanja odraslih.

Za sodobno izobraževanje odraslih

Izobraževanje odraslih se je pri nas razvilo pretežno mimo tradicionalnega vzgojno-izobraževalnega sistema ali na njegovem robu kot razmeroma samo-

stojen podsistem, ki niti v sebi ni bil prav povezan in enoten. Vsako področje je šlo po svojem tiru, vsaka vrsta izobraževalnih organizacij se je zapirala vase. Izobraževanje v organizacijah združenega dela je ubiralo svoja pota, delavske univerze svoja; študij ob delu so razvijale po svoje osnovne in srednje šole in po svoje posamezne višje in visoke šole. Ta razvojna mnogovrstnost in nepovezanost s tradicijo je imela tudi nekatere prednosti: v kratkem, a pospešenem razvoju si je izobraževanje odraslih nabralo veliko izkušenj in vrednih spoznanj.

Enotnost usmerjenega izobraževanja lahko nastane zdaj samo kot dialektično zanikanje dosedanjega ločenega razvoja različnih področij in kot višja sinteza vsega, kar se je naprednega izkazalo v pedagoški in andragoški praksi in teoriji. Vsiljevanje statične enotnosti s podrejanjem enega področja drugemu, z zanikanjem izvirnih poti, posebnosti ter lastnih zakonitosti izobraževanja odraslih je v nasprotju z dialektiko družbe-

nega razvoja in idejno zasnovano usmerjenega izobraževanja in vzgoje.

Samoupravna socialistična družba mora oblikovati sodobno, delovnemu človeku ustrezno izobraževanje odraslih. To je pogoj, da bo to izobraževanje postalo naravna sestavina dela, samoupravnega in političnega delovanja, prostega časa in nenehnega osebnostnega razvoja delavca in občana. Izobraževanje odraslih mora v ta namen oblikovati svoje izvirne rešitve pri programiranju, organizaciji in izvajanju izobraževanja.

Usmerjeno izobraževanje odpira pot k višji ravni vzgoje in izobraževanja, ki bo s svojo programsko in oblikovno mnogovrstnostjo skladna z zahtevami družbenega razvoja ter potrebami delovnih ljudi. Premagovanje dualizma in neenakopravnosti pri obravnavi izobraževanja odraslih je za graditev novega sistema pogoj, pa tudi pot za uveljavljanje sodobnih pogledov na izobraževanje v samoupravni družbi.

Dr. Ana Krajnc, Filozofska fakulteta

Enotnost mora ohraniti različnost in samostojnost

Integracija in spajanje redne šole in izobraževanja odraslih v enoten sistem vzgoje in izobraževanja je zakonitost razvoja. To ni enkratno dejanje ali samo administrativna odločitev, temveč proces dolgotrajnega medsebojnega povezovanja vzgojno-izobraževalnih pojavov in uresničevanja zasnove, permanentnega izobraževanja, v katerem vsak v enoten sistem vključenih delov dobi svoje posebno mesto in svoje funkcije. Tako se spreminja v enotnem sistemu položaj in mesto predšolske vzgoje, družinske vzgoje, osnovne šole, usmerjenega izobraževanja, dopolnilnega izobraževanja in izpopolnjevanja znanja in usposobljenosti, spremeni se odnos med temeljno izobrazbo in njeno nadgradnjo, med rednim izobraževanjem in izobraževanjem odraslih.

Stične točke in razlike

Za uspešno oblikovanje enotnega vzgojno-izobraževalnega sistema je potrebno proučiti in odkriti stične točke, hkrati pa tudi vse razlike in posebnosti, ki jih imata od zdaj ločeno se razvijajoča sistema rednega izobraževanja in izobraževanja odraslih. Njuna delitev vlog v okviru enotnega sistema predvideva razvijanje nekaterih novih funkcij in opuščanje ter odmiranje nekaterih prejšnjih, ne da bi se pri tem zanemarile ali opustile posebnosti vsakega od vgrajenih prej razmeroma samostojnih sistemov.

Na poprejšnji razvojni stopnji osamosvajanja andragoške dejavnosti v teoriji in praksi se je andragogika kot disciplina dokončno utrdila in razvila ter dokazala svojo specifičnost. Samo v taki razviti obliki je moč andragoške pojave brez škode spajati v enoten sistem. Prejšnja stopnja iskanja lastne samostojnosti je bila pogoj za naslednjo stopnjo medsebojne povezanosti v enoten sistem, ker se sicer pedagogika in andragogika ne bi mogli soočiti kot enakovredni in izdelani disciplini brez nevarnosti, da zapadeta ena ali druga prehitremu posploševanju in neopravičenemu prenašanju z enega na drugo področje.

Nadaljnja osamitev in sistemsko razmejevanje posameznih

delov vzgoje in izobraževanja, ohranjanje ločenih sistemov rednega izobraževanja in izobraževanja odraslih bi pomenilo samo zaviranje razvoja. Razdvajanje ohranjanje različen družbeni položaj enega in drugega izobraževanja ter onemogoča pretok znanstvenih odkritij in strokovnih ugotovitev, ki imajo večjo posploševalno vrednost.

Združevanje, ki ne izhaja iz vsebine in strokovnosti, ruši

Marsikdo si je zamislil spajanje pedagoškega in andragoškega področja v enoten sistem vzgoje in izobraževanja bolj površno, kot zunanjo obliko ali institucionalno združevanje. »Spojili bomo šolo in delavsko univerzo in bomo imeli enoten sistem«. Pod vplivom takih površnih gledanj in poskusnih rešitev se je sprožil precejšen plaz nezadovoljstva in negotovosti med delavci zaposlenimi na različnih andragoških ustanovah. V tem času so bile najbolj pod udarom prav delavske univerze, kar je z vidika njihovega položaja v izobraževanju odraslih povsem razumljivo. Šole za odrasle so priključene rednim šolam, izobraževalni centri pa tako delujejo pod zaščito organizacij združenega dela in zato njihov položaj ni toliko podvržen reformnim spremembam. Ploha kritik o delovanju delavskih univerz in njihove institucionalne reorganizacije dokazuje, da oblikovanje enotnega sistema vzgoje in izobraževanja ni bilo začeto z vsebinske, znanstvene in strokovne plati.

Ko bomo rešili osnovne vsebinske probleme, je dokaj nemembno, kakšno organizacijsko obliko bomo izbrali za njihovo uresničevanje. Gotovo je še vedno najbolj smotno, da se naslonimo na to, kar smo pri nas doslej na področju izobraževanja odraslih že razvili in dosegli, in gradimo od tu dalje. Zakaj bi zavrgli obstoječe institucionalne oblike izobraževanja odraslih in zanemarili strokovnjake, ki so bili doslej nosilci te dejavnosti?

Tak poskus bi v resnici pomenil zanikanje andragoških pojavov in poskus razširjanja pedagoških zakonitosti na celoten sistem vzgoje in izobraževanja; to pa bi pomenilo v razvoju vzgoje in izobraževanja velik korak nazaj.

Samostojnost in medsebojno dopolnjevanje

Enoten sistem vzgoje in izobraževanja združuje vse vzgojno-izobraževalne dejavnosti, ki potekajo po formalni poti in ga ne smemo gledati kot institucionalno združevanje. Vzgojno-izobraževalne ustanove različnih tipov ostanejo ločene in organizacijsko, ekonomsko in kadrovske neodvisne in samostojne. V enoten sistem vzgoje in izobraževanja pa se povezujejo na temelju medsebojnega dopolnjevanja funkcij in nalog tako, da delo medsebojno povezujejo in nadaljujejo na poti prizadevanj h končnemu vzgojnemu smotru — oblikovati vsestransko razvito socialistično samoupravno osebnost. Cilj je tako dolgoročen, da ga uresničujemo vse življenje, pa ga še vedno povsem ne dosežemo.

Enoten sistem je odsev celotnega razvoja in se pojavlja kot

Marija Vogrič, Delavska univerza I. Regent, Koper

Razvijamo delavske univerze kot središča usmerjenega izobraževanja

V zadnjih letih, ko se v naši republici oblikuje zasnova novega sistema vzgoje in izobraževanja, smo pričeli tudi intenzivnim razpravam o nadaljnji vlogi in organiziranosti delavskih univerz v Sloveniji. V javnosti so še vedno različna mnenja o tem, kako so delavske univerze doslej opravljale svoje družbeno poslanstvo, vendar postajajo tovrstne razprave bolj konstruktivne. Tendenciozne kritike se umikajo treznemu in stvarnemu dialogu o tem, kaj so delavske univerze in kakšne bi morale biti, kje je njihovo mesto v slovenski družbi, kaj naj bi ta družba storila za to, da bi lahko več in bolj kakovostno delale.

Ostali smo zvesti delovnemu človeku

Čeprav so delavske univerze v dosedanjem razvoju v mnogočem spreminjale svojo podobo, pa so vendar vseskozi ohranjale razredni značaj institucije delavcev, naj je šlo za strokovno, družbeno ali splošno izobraževanje. Ostale so zveste izročilu ustanovne skupščine iz leta 1959, po katerem je treba delavske univerze razvijati kot instrument naše socialistične družbe. Usposabljalce naj bi aktivnega državljanja, ki je hkrati proizvajalec in upravljalca. Z izobraževalnim delom naj bi osvobodile človeka podrejenosti družbenim in prirodnim zakonom, da »bo postal vse bolj plemenit, človeški...«. Povedano nam je bila naloga, ki je po svojem družbenem pomenu vsekakor zaslužila, da jo andragoški delavci delavskih univerz odgovorno uresničujemo. In če se ozremo nazaj, da bi ugotovili, kako smo ji bili kos, obračun za nas ni težak. Trditi si upamo, da v učilnicah delavskih univerz nikoli ni zamrlo hotenje, da bi delavce vzgajali in izobraževali v celostne osebnosti. Takšna usmeritev je bila prisotna tudi takrat, ko smo v celotni republici pogrešali odločnejše akcije, da bi družbeno izobraževanje delavcev in občanov postalo trajen element vzgojno-izobraževalnih prizadevanj v združenem delu, krajevni skupnosti, v družbeno-političnih organizacijah. Pri tem ni najpomembnejše, koliko ur družbenega izobraževanja so delavske univerze organi-

ziranje v določenih obdobjih, pomembno je, da so delavske univerze ohranile svoj razredni značaj; to lahko dokazujejo le s svojo splošno pripadnostjo in usmerjenostjo, ne samo s številkami. In če ob tem še rečemo, da so imele vedno posluh za interese in potrebe občana, potem to ni fraza. Za delavce in občane je delavska univerza njihova institucija. Delavska univerza predstavlja zanje kraj, kjer se jim ponujajo številne možnosti, da bi postali bogatejši za mnoga kulturna in splošnočloveška spoznanja, da bi strokovno napredovali. Mnogim, ki v prejšnjih življenjskih obdobjih v rednih šolah niso uspeli, so delavske univerze povrnilo vero v lastne sposobnosti in vrednosti.

Kdorkoli tehta opravljeno delo delavskih univerz skozi številke vpisanih administratorov, dokazuje, da bogastva oblik in vsebine življenja v teh ustanovah nikoli ni poznal, niti ni dojel s človeško toplino prežetega ozračja, ki ga je na delavskih univerzah ustvarila skromna pečica andragoških delavcev, od katerih so mnogi sami šli skozi trdo šolo izobraževanja ob delu. Res, da delavske univerze, razen redkih izjem, nimajo kabinetov za sodobni pouk niti šolskih delavnic in mnogih prepotrebni učnih pripomočkov. Zato pa imajo razvite demokratične odnose, v katerih se učence, učitelje in organizatorje izobraževanja vzajemno trudijo, da bi uresničili zastavljene vzgojno-izobraževalne cilje.

Delavci, na katere se tako radi sklicujemo, prihajajo na delavske univerze, in ko jim pojasnjemo, da smo bistveno zmanjšali vpis v razne šole, razočarani zmagujejo z glavami. »Zdaj ukinjate še tisto malo možnosti za šolanje,« pravijo in neprepričani odhajajo.

Nedvomno so utemeljene zahteve po posebnem vključevanju izobraževanja odraslih v enoten sistem, vendar pri tem ni mogoče prezreti andragoških izkušenj, ki so si jih pridobile delavske univerze, pa tudi ne ustvarjenih mostov do delavcev, ki so jih zgradile in utrdile. Šole in delavske univerze naj bi torej združevale svoje napore in znanje; le tako bodo lahko zadovoljevale celotne potrebe odraslih po izobraževanju in vzgoji.

Izobraževanje odraslih v enotnem sistemu vzgoje in izobraževanja

Aktualno posvetovanje slovenskih andragoških delavcev

Mag. Ivan Grebenc, Zavod za tehnično izobraževanje, Ljubljana

Naloge organizacij združenega dela v usmerjenem izobraževanju

Hiter gospodarski, tehnični in družbeni razvoj zahtevajo vse tesnejše povezovanje vseh gospodarskih in družbenih dejavnosti z izvajalci vzgojno-izobraževalnih procesov in v veliki meri tudi njihovo vključevanje v ta proces. Z zakonom o usmerjenem izobraževanju želimo še bolj povezati združeno delo in izvajalce izobraževalnega procesa. Organizacije združenega dela morajo soustvarjati izobraževalne programe, sodelovati v izvajanju izobraževalnega procesa ter v skladu s svojimi ugotovljenimi potrebami usmerjati svoje kadre v izobraževanje in jim prilagajati izobraževalne programe.

Vloga, ki jo z reformo vzgojno-izobraževalnega sistema dobivajo OZD, je zelo velik. Ob tem je treba upoštevati, da izobraževalne organizacije (šole, fakultete) le preoblikujejo svoje delo in ga prilagajajo novemu času, novim odnosom in zahtevam. Za organizacije združenega dela pa lahko rečemo, da svojo izobraževalno dejavnost šele zdaj oblikujejo.

Vloga OZD pri usmerjenem izobraževanju mladine

Doslej se organizacije združenega dela niso vključevale v izobraževanje mladine. Po predlagani vlogi OZD v usmerjenem izobraževanju pa prehaja na ramena združenega dela precej novih nalog, ki so zahtevne in hkrati tudi pomembne za uredničenje sistema usmerjenega izobraževanja. To so predvsem:

- sodelovanje pri snovanju in izdelavi izobraževalnih programov za posamezne usmeritve oziroma za razne poklicne skupine v usmerjenem izobraževanju;
- potrjevanje učnih programov;
- aktivno sodelovanje v izvajanju pouka, posebno na proizvodno-tehničnem področju;
- sodelovanje pri izobraževanju določenih poklicnih skupin, zlasti pri praktičnem pouku.

Milena Malovrh, Zavod SR Slovenije za šolstvo

Odrasli v srednjem usmerjenem izobraževanju

Izobraževanje odraslih v srednjih šolah zajema letno okrog 22.000 odraslih, kar predstavlja petino vseh srednjošolcev. Le manjši del teh odraslih je vključenih v poklicne šole; večina se jih izobražuje v tehniških, delovodskih in poslovdskih šolah. Največ kandidatov se vpiše v šole za neproizvodne smeri (ekonomska, administrativna, komercialna). To večkrat očitajo vzgojno-izobraževalnim organizacijam, kot da so le-te krive, da se veliko delavcev iz proizvodnje prekvalificira v omenjene smeri; vzroke za takšno stanje pa moramo iskati predvsem v vrednotenju posameznih poklicev pa tudi v delovnih razmerah. Zasnova usmerjenega izobraževanja in vzgoje predvideva, da bodo vse organizacije za usmerjeno izobraževanje odprte mladini in odraslim. Odprtost zahtevajo ustavne pravice delavcev in občanov do izobraževanja v vsej delovni in

Strokovno usposabljanje in izpopolnjevanje

V organizacijah združenega dela je veliko delavcev, ki so se vključili v delo po končani osnovnošolski obveznosti. Za delo so se usposobili v sami OZD in dobili naziv polkvalificiranega ali kvalificiranega delavca.

Osnutek zakona o usmerjenem izobraževanju na kratko opravi s strokovnim usposabljanjem teh delavcev. Prepuščanje priprave izobraževalnih programov, organizacije in izvedbe tega usposabljanja OZD je v načelu morda dobra rešitev, v sedanjem stanju pa od tega ne moremo pričakovati veliko. Predvsem pa je treba vgraditi to izobraževanje v celoten sistem usmerjenega izobraževanja, da bo delavec imel stvarne možnosti za nadaljevanje izobraževanja.

Permanentno izobraževanje in stalno strokovno izpopolnjevanje postaja nujnost za vse delovne ljudi. Mnenje nekaterih, da je stalno izpopolnjevanje znanja posebnost predvsem tehničnih strokovnjakov, je preživelo. Danes mora praktično vsak delavec stalno pridobivati dopolnilna in funkcionalna znanja.

Organiziranost tega izobraževanja je zelo slaba. Pri tem ne mislimo na kakovost in organiziranost posameznih oblik (seminarjev, tečajev, posvetovanj ipd.), temveč na organiziranost in povezanost tovrstnega izobraževanja v celoti. Veliko preveč je razdrobljenosti, nepovezanosti in nenačnosti, vse preveč rešujemo samo trenutne probleme; menjava dela je največkrat le preprost tržni odnos. Vsak nekaj pripravljiva zase, vsak se posebej dogovarja z združenim delom. Najbrž je vzrok to, da za tovrstno izobraževanje ni sistemskih rešitev. In vendar je potreba po dopolnilnem in funkcionalnem izobraževanju delavcev v OZD zelo velika.

Milena Malovrh, Zavod SR Slovenije za šolstvo

življenjski dobi, kot tudi potrebe našega nadaljnjega gospodarskega in družbenopolitičnega razvoja.

Preobrazba srednjega usmerjenega izobraževanja mora zagotoviti kar največjo dostopnost in prehodnost za vse kategorije zaposlenih. Pri tem je treba misliti tudi na delavce z nedokončano osnovno šolo in interno kvalifikacijo, da bodo lahko stopenjsko po kar najbolj smotrni in učinkoviti poti prišli do verificirane izobrazbe. Posebno pozornost zasluži delavci, ki prihajajo iz drugih republik.

Prilaganje vsebine, metod in organizacije

Za učinkovito vzgojno-izobraževalno delo bo treba prilagoditi programe odraslim. Izdelati bomo morali načela in strokovna navodila za prilaganje skupne vzgojno-izobraževalne osnove in strokovnih programov zaposlenim. Vse to naj bi služilo

vzgojno-izobraževalnim organizacijam in učiteljem pri prilaganju programov konkretnim izobraževalnim skupinam in posameznikom.

Prilaganje oblik in metod dela temelji predvsem na dejstvu, da se odrasli po svoji osebnostni sestavi v marsičem pomembno razlikujejo od mladostnikov. Njihovi interesi, njihovi miselni in čustveni svet, vse to je usmerjeno v delo, družino in družbeno vlogo, ki jo imajo v svojem okolju. Spoštovanje njihove osebnosti pokažemo s tem, da jih ne obravnavamo kot mladostnike. Njihovo samoupravno dejavnost bomo uspešno razvijali le z učiteljskim kolektivom, ki ima sam visoko razvito samoupravljalno zavest. Posebno pomembno je, da je vodstvo vzgojno-izobraževalne organizacije demokratično usmerjeno.

Pri razvijanju več poti do znanja se vzgojno-izobraževalne organizacije vse bolj opirajo tudi na različne kombinacije z vodenim samoizobraževanjem. Poleg večerne šole razvijajo inštrukcijsko izobraževanje, različne oblike dopisnega in konzultativnega izobraževanja, v manjšem obsegu pa tudi individualno vodeno samoizobraževanje. S temi oblikami uresničujemo ustavno načelo dostopnosti, saj se mnogi odrasli iz objektivnih razlogov ne morejo vključiti v klasično »večerno šolo« z večjim obsegom pouka.

Zahtevne priprave

Za uresničenje zasnove srednjega usmerjenega izobraževanja bo potrebno opraviti veliko zahtevnih strokovnih nalog. Na prvem mestu je izdelava programov in razvojnih načrtov, ki bodo povezovali izobraževanje z združenim delom in ga uskladjali s sedanjimi in prihodnjimi potrebami. Treba bo usposobiti pedagoške in andragoške delavce za nove naloge in pri učiteljskih razviti zavest, da mora biti delo z odraslimi drugačno kot z mladino.

V prihodnje pa bi morale že kadrovske šole zagotoviti celostno pedagoško in andragoško izobrazbo učiteljem in drugim strokovnim delavcem v usmerjenem izobraževanju.

Dr. Šime Ivanjko, Univerza v Mariboru

Študij ob delu na visokošolskih organizacijah

Vedno večje želje posameznikov po izobraževanju, družbeno potreba po strokovnih kadrih, demokratizacija izobraževanja, osredotočenje prebivalstva v večjih mestih, zvišanje življenjske ravni in drugi dejavniki so spodbudili razvoj izobraževanja ob delu ali — kot smo to doslej imenovali — različne oblike izrednega študija. Ta oblika študija pa žal še do danes ni zaživela v celoti in ni dobila svojega mesta v sistemu izobraževanja, kot bi to pričakovali glede na njeno pomembnost. Študij ob delu je po vseh dosežkih reformah životalen kot samorastnik, kateremu še vedno odrekamo enakopravnost z rednim študijem.

Študent ob delu na visokošolski organizaciji

Položaj študenta ob delu na visokošolski organizaciji v odnosu do rednega študija pravno ni urejen. Tudi pri visokošolskih organizacijah se pojavljajo načelne nejasnosti, ki so odsev nerazumevanja in nepoznavanja potreb in perspektiv te oblike študija. Na nekaterih visokošolskih organizacijah študij ob delu še vedno pojmujejo kot dolg medvojni in povojni rodovom, ki se niso mogle vključiti v proces izobraževanja in tako doseči formalne izobrazbe. Zakon o visokem šolstvu iz leta 1969 ter statuti visokošolskih organizacij so sicer omogočili vpis študentom ob delu, ni pa to bila zanje obveznost. Dejstvo, da je širša družba samo dovoljevala te oblike študija, ni jih pa podpirala, je povzročilo, da so nekatere visokošolske ustanove v tem času postale pasivne do razvoja te oblike študija. Tako je bil z vidika družbe in vzgojno-izobraževalne ustanove študij ob delu individualna zadeva vsakega posameznika.

Na slovenskih visokošolskih organizacijah je pedagoška pomoč študentom ob delu zelo različna. Nekateri zavodi razen izpitov in morebitnih konzultacij, ki jih daje posamezni profesor, ne dajo ničesar, nekateri pa organizirajo le tretjino predavanj in vaj ter drugih oblik pedagoškega dela, ki so jih sicer deležni redni študenti. Višje šole

praviloma dajejo študentom ob delu več kakor nekatere fakultete. Ta pomoč je organizirana in vnaprej dogovorjena s posameznimi skupinami študentov, ki so samostojno med seboj povezani ali pa organizirani pri delavskih univerzah. Pri tem so zlasti organizirane delavske univerze v Mariboru, Celju, Postojni, Kopru, Murski Soboti, Gorici, Novi Gorici in v Kranju. Tudi drugod so poskušali organizirati centre za študij ob delu, vendar so visoke in višje šole z dosedanjimi oblikami toliko obremenjene, da se težko odločajo za odpiranje novih centrov, saj bi to povečalo že tako veliko obremenjenost pedagoških delavcev.

Na nekaterih šolah gojijo izredne prijateljske odnose do študentov ob delu; ti študenti so močno navezani na šolo tudi po diplomiranju. Ponekod pa so stiki omejeni na najnujnejše.

V usmerjenem izobraževanju

Z nerešenimi problemi študija ob delu prihajamo v reformo izobraževanja, ki naj bi bistveno spremenila pogoje za izobraževanje in ustvarila drugačno podlago za študij iz dela in ob delu. Kljub korenitim posegom bomo verjetno še precej časa čutili oklepe preteklosti, ko je bil ta študij zanemaran tako v organizacijah združenega dela kakor tudi na posameznih visokošolskih organizacijah. Prizadevanja družbenih dejavnikov, zlasti od leta 1975 do danes, da bi se študij ob delu potrdil kot enakovredna pot študija, niso bila povod in vedno uspešna. Tudi pričakovanja, da se bo položaj študija ob delu na visokošolskih organizacijah kakovostno spremenil v reformnem obdobju zaradi kritike obstoječega stanja, niso utemeljena. V ta namen je treba ustvariti take možnosti, da bo lahko vsakdo izbral med več različnimi potmi, po katerih bo prišel do znanja. Na visokošolskih organizacijah pa je nujna takšna kadrovska zasedba, ki bo omogočala pospešeno pomoč tem študentom v obliki konzultacij, vaj, dopisovanja in posvetovanj, pri čemer naj se delo s študenti ob delu šteje kot redna obveznost pedagoških delavcev.

Nerešena vsebinska vprašanja

Medtem ko je prvi del prispevkov posvetovanja obravnaval predvsem sistemsko vprašanja in naloge vzgojno-izobraževalnih organizacij pri preraščanju v enoten sistem usmerjenega izobraževanja in vzgoje, je drugi del prispevkov zajel vsebinska vprašanja in nekatere druge vidike izobraževanja odraslih.

Usposabljanje za manj zahtevne naloge v industriji (referat mag. Janeza Jereba) zahteva posebno organizacijo in metodiko ter načrtno vključevanje udeležencev v proizvodni proces.

Usmerjanje zaposlenih v študij ob delu (referat mag. Branimira Lorenčiča) postaja vse bolj pereče in mora pomeniti stalno skrb vsake organizacije združenega dela in vsake izobraževalne organizacije.

Vloga vodstvenih in organizacijskih delavcev, zlasti organizatorjev izobraževanja v OZD (re-

ferat Ivana Kežarja), se v samoupravnih družbenoekonomskih odnosih bistveno spreminja; zato je treba spremeniti tudi izobraževanje teh delavcev.

Izobraževanje zaposlenih zahteva ustrezno pravno ureditev v OZD (referat Naceta Pavlina); v samoupravnih splošnih aktih je potrebno podrobneje opredeliti pravice in obveznosti delavcev do lastnega izobraževanja.

Izpopolnjevanje strokovne izobrazbe prerašča v posameznih dejavnostih v sistem, ki ga je potrebno programsko, organizacijsko in metodično izoblikovati. To je prikazal Jure Smerdelj na primeru državne uprave in pravosodja.

Z izobraževanjem odraslih se stalno ali občasno ukvarja vedno več andragoških, pedagoških in drugih delavcev. Omogočiti jim moramo načrtno izobraževanje in dopolnilno usposabljanje (prispevek Janka Muršaka).

Misli in razprave

Razprava na posvetovanju in na občnem zboru Andragoškega društva Slovenije, ki je bil vključen v program, je podprla temeljna stališča podanih referatov, dodala pa je nove misli, poudarke in predloge.

Izobraževanje odraslih postaja z usmerjenim izobraževanjem del enotnega sistema vzgoje in izobraževanja, izobraževanje ob delu in iz dela pa sistemsko načelo. Izobraževanje odraslih lahko s svojimi izkušnjami in spoznanji veliko prispeva k oblikovanju novega sistema usmerjenega izobraževanja, ki mora biti zasnovan širše, kot je bil klasični šolski sistem. Andragoški delavci naj se torej vključijo v oblikovanje usmerjenega izobraževanja in v iskanje najustreznejših strokovnih rešitev (Emil Rojc).

Čeprav so v zasnovi usmerjenega izobraževanja vse poti do izobrazbe enakovredne, izobraževanje odraslih pa enakopravno z izobraževanjem mladine, so neposredne priprave na uvajanje usmerjenega izobraževanja namenjene skoraj samo izobraževanju mladih. Organizacije združenega dela so pomajkljivo obveščene o usmerjenem izobraževanju. Očitna so nekatera načelna in praktična prizadevanja, da bi izobraževalne centre v OZD in delavske univerze postavili na stranski tir.

Že dolgo vemo, kako pomembno vlogo bodo imeli v usmerjenem izobraževanju inštruktorji v OZD in koliko letih bomo potrebovali za usmeritev proizvodne in delovne prakse učencev. Kljub temu pa še nismo izoblikovali sistema za njihovo množično pedagoško in andragoško usposabljanje. Dosedanji programi in neenaki načini tega izobraževanja ne ustrezajo novim zahtevam.

Pri odraslih, ki nimajo končane osnovne šole, je dopolnitev osnovne izobrazbe nujen sestavni del njihovega izobraževanja in usposabljanja za delo. Osnovnemu izobraževanju odraslih moramo zato posvetiti več družbene skrbi.

Cilj preobrazbe ni skolarizacija — »pošoljenje« vsega usmerjenega izobraževanja. Izobraževanje odraslih zahteva

več poti in metodičnih vzorcev in čim manj preživetega tradicionalizma, ki se rad ohranja v vseh šolskih sistemih. Posebne organizacije za izobraževanje odraslih, kot so delavske univerze, izobraževalni centri v OZD in sorodne organizacije, pomenijo v sistemu obogatitev, ne pa nevarnost za njegovo enotnost.

Kadrovske službe v OZD niso kos novim nalogam usmerjenega izobraževanja, če jih ne bomo načrtno krepili, usposobili in usmerjali.

Izobraževanje odraslih mora uveljaviti visoko kakovost in etiko vzgojno-izobraževalnega dela. V tem ne sme biti medsebojne popustljivosti. Spričevala in potrdila brez ustreznega znanja so za delovnega človeka prevara, izobraževanje odraslih pa hudo razvrednotijo.

Pri uvajanju usmerjenega izobraževanja so OZD pred mnogimi neznankami. Na pripombe in predloge, ki so jih dale k osnutku zakona o usmerjenem izobraževanju, še niso dobile odgovora. Razvita izobraževalna središča v OZD pa še iščejo organizacijske oblike, ki bi ustrezale samoupravnim družbenim odnosom in razviti samoupravni organiziranosti združenega dela.

Oblikovanje enotnega sistema usmerjenega izobraževanja, namenjenega mladini in odraslim, zahteva medsebojno približevanje šol in drugih izobraževalnih organizacij, pa tudi pedagoške in andragoške. Zdrževanje in medsebojna izmenjava izkušenj in spoznanj vodi k višji ravni usmerjenega izobraževanja. Zapostavljanje tega ali onega področja pa bi siromajšilo bogato dediščino, ki jo tako izobraževanje mladine kot izobraževanje odraslih prinašata v usmerjeno izobraževanje.

Udeleženci posvetovanja so zadolžili novi izvršilni odbor Andragoškega društva Slovenije, ki ga bo vodil tudi v novi mandatni dobi Stefan Huzjan, vodja izobraževalnega centra Ljubljanske banke, da seznani s stališči posveta pristojne organe in javnost ter se dejavno zavzema za njihovo uresničevanje. Gradivo pripravil za tisk JOŽE VALENTINČIČ

pobude

odmevi

Obračun štiriletnega dela

Občni zbor Društva defektologov Slovenije

Lanskega 24. novembra je obravnavala sekcija za delo z umsko manj razvitimi otroki na svojem obnem zboru v Ljubljani obračun štiriletnega strokovnega in organizacijskega dela, obenem pa je bilo srečanje specialnih pedagogov, ki delajo v posebnem šolstvu z lažje duševno prizadetimi.

Posebno šolstvo za lažje duševno prizadete se je po letu 1945 pri nas zelo naglo razvijalo. Zdaj imamo za izobraževanje in usposabljanje te prizadete mladine 42 institucij — zavodov, osnovnih šol s prilagojenim programom (OŠPP) in posebnih oddelkov pri rednih osnovnih šolah, v katerih se šola približno 4.600 lažje duševno prizadetih otrok in mladostnikov (leta 1975 okrog 5.700), za življenje in delo pa jih pripravljajo okrog 860 učiteljev — specialnih pedagogov. Specialni pedagogi se združujejo na terenu v aktivne.

Na obnem zboru je zastopalo članstvo Sekcije približno 100 delegatov. Dnevni red je obsegal poročilo izvršnega odbora sekcije o dosedanjem delu, v več referatih pa so obravnavali aktualna strokovna vprašanja dela OŠPP. Govorili so predvsem o

kakovosti dela v organizacijah za izobraževanje in usposabljanje, poklicnem usposabljanju in zaposlovanju absolventov OŠPP in problematiki vzgajanja predšolskih otrok, poročali pa so tudi o znanstveno-raziskovalnih težnjah sekcije. Seznanili so se tudi s problematiko novih šolskih zakonov.

Izobraževanje specialnih pedagogov poteka uspešno po regijskih aktivih, na katerih prejemajo udeleženci teoretične osnove za praktično delo z lažje prizadetimi otroki in mladostniki. Seveda je kvaliteta dela v mnogočem odvisna tudi od tehnične opreme osnovnih šol s prilagojenim programom. Vsaka taka osnovna šola bi morala imeti moderno telovadnico za krepitev zdravja in telesne kondicije njenih učencev, sodobno opremljeno delavnico za tehnični pouk in čim boljše delovno vzgojo, ki naj bi bila uvod v neposredno poklicno usposabljanje. Aktualno je vprašanje sodelovanja učiteljev tehničnega pouka. S tem v zvezi so obširneje spregovorili tudi o poklicnem usposabljanju in zaposlovanju ter o usmerjenem izobraževanju lažje duševno prizadete mladine.

Delegati so posvetili na obnem zboru pozornost tudi vprašanju tako imenovane »integracije«, in kritično ocenili članek Otroci z motnjami v enotni osnovni šoli, objavljen v 15. številki Prosvetnega delavca, dne 5. 10. 1979, str. 9.

V zvezi s tem vprašanjem pripravljala na pobudo sekcije posebna raziskovalna skupina specialnih pedagogov raziskovalno nalogo Integracija umsko manj razvitih v osnovno šolo. Z raziskavo želijo prikazati uspešnost dela osnovnih šol s prilagojenim učnim programom in neuspešnost tako imenovane integrirane vzgoje in izobraževanja umsko manj razvitih otrok v rednih osnovnih šolah.

Specialni pedagogi so razpravljali tudi o pomenu vključevanja otrok v male šole, s čimer bo podana možnost za zgodnje evidentiranje, razvrščanje in vključevanje umsko manj razvitih otrok v ustrezno obravnavo.

Na obnem zboru so izvolili nov odbor, ki ga bo vodil prihodnje poslovno dobo kot predsednik dipl. specialni pedagog Milko Domanjko.

ALBIN PODJAVORŠEK

• Še enkrat

Otroci z motnjami v enotni osnovni šoli

Stališča Društva defektologov Slovenije

Društvo defektologov Slovenije je v okviru Sekcije za delo z umsko manj razvitimi otroki obravnavalo članek Angelce Žerovnik Otroci z motnjami v enotni osnovni šoli, objavljen v Prosvetnem delavcu dne 5. 10. 1979.

Slovenski defektologi smo v zvezi s tem člankom, kakor tudi s polemičnimi prispevki v vključevanju umsko manj razvitih otrok v redno osnovno šolo, o tako imenovani »integraciji« sprejeli na obnem zboru Sekcije dne 24. 11. 1979 enotno stališče. Oblikovana gledanja izvirajo ne samo iz 70-letnega dela in izkušenj, ki smo si jih pridobili na Slovenskem, marveč so tudi dosežek dosedanjega razvoja posebnega šolstva za uveljavitev duševno prizadetih mladino in pravičnega odnosa humane ter samoupravne socialistične družbe do otrok in mladostnikov z motnjami v telesnem in duševnem razvoju v naši domovini.

Menimo, da je bila morda nujna neka integracija na Švedskem in Danskem, kjer predstavljajo nekateri osamelci rezervati cela naselja z več tisoč duševno prizadetimi ali duševno zaostalimi osebami. Skrajni čas je, da bi jim omogočili, da bi se kdaj prišli iz tistih ograj. Menimo tudi, da je integracija nujna ponekod v ZDA. V okrožju Louisville, Kentucky, je bilo še leta 1970 npr. vključenih 24,8 % prebivalcev v posebno obravnavo. Ta visoki odstotek je zajemal predvsem Črnce, Indijance in mešanice. Tamkajšnja integracija pomeni torej uresničevanje državljanov v človekovih pravicah narodnostnih manjšin. Menimo pa, da se te potrebe in pogoji bistveno razlikujejo od naših, ko imamo npr. v Ljubljani vključenih v posebno obravnavo žal manj kot 1 % otrok (po mednarodnih normah bi jih moralo biti okrog 2 %).

K. Marx je v svoji Kritiki gotskega programa dejal: »Enaka pravica, kakor vsaka pravica, predstavlja neenakost. Vsaka pravica je le uporaba enakega pravila za različne ljudi in pomeni zaradi neenakosti, različnosti ljudi, v resnici kršitev enakosti.«

Smer, kakršno zagovarja avtorica članka razumemo torej lahko tudi kot vnašanje našemu sistemu tujih gledanj in teženj po enakih pogojih in enakih pravicah prizadetih otrok, ki bi bili v končni posledici v redni osnovni šoli deležni vsakodnevnih izrazite neenakosti.

Kaj menijo tuji, npr. ameriški znanstveniki o našem delu, nam lahko jasno pove citat iz knjige vpisov letošnjih obiskovalcev osnovne šole s prilagojenim programom »Kozara« v Novi Gorici, v katero je Luise Bindman iz Centra za rehabilitacijo otrok, Kingston, New York zapisal: »To je veličastna (fantastična, velika) izkušnja (doživetje), prisojstovati tako naprednemu in spodbudnemu programu«. A. Bindman, prof. sociologije, State University College, New Oaltz, New York pa tole: »Čestitamo k napredku učnega centra, ki ste ga razvili, da bi zagotovili enake možnosti za učenje (izobrazbo) in kakovost za vse otroke«. Podobno mnenje so po ogledu naših ustanov podali še mnogi drugi tuji obiskovalci. Med njimi tudi tisti, ki so čisto blizu take integracije, na katero se sklicuje avtorica članka.

Težko nam je, ko ugotavljamo, kako si nekateri posamezniki, ki se z duševno prizadetimi otroci in mladostniki niso nikoli dolgotrajno in poglobljeno ukvarjali, prizadevajo, da bi se pri nas vrnil v čase, iz katerih se je porajala potreba po specialni obravnavi otrok in mladostnikov z motnjami v duševnem razvoju in s tem rušijo nekaj, kar je uspešno raslo sedem desetletij. Nikakor ne zanikamo, da sedanje posebno šolstvo, in drugo šolstvo ne bi terjalo sprememb in posodobitev, v nobenem primeru ga pa ne bi smeli odpraviti, preden ne bi izpolnili enega samega od mnogih pogojev, ki naj bi ukinjeno nadomestili. Ovreči moramo tudi posplošeno trditev avtorice članka, da starši ne dovoljujejo šolanja njihovih duševno prizadetih otrok v osnovni šoli s prilagojenim programom (posebni osnovni šoli). Gotovo je, da se mnogi starši z otrokovo prizadetostjo le težko sprijaznijo, kar je človeško razumljivo. Kljub temu pa nemalokrat sami zaprosijo za preloženje z redne osnovne šole v posebno osnovno šolo, ker ne morejo več gledati, kako se njihov otrok muči in trpi ob prezahtevnih programih redne osnovne šole. Seveda pa so med njimi tudi taki, ki prešolanja ne dovolijo najpogosteje iz dveh razlogov: vedo, da bo otrok kljub neznanju lahko napredoval v osnovni šoli, pa tudi zaradi nezaveščenosti, to velja marsikdaj tudi za širšo javnost — ko gledajo na duševno prizadetost kot na nekaj sramotnega. Torej bi lahko s spremenjenim odnosom do šole in ustrezno ozaveščenostjo posameznikov in celotne javnosti spremenili tudi gledanje posameznih prizadetih staršev v korist njihovih otrok. Prav temu bi morali za dobro prizadetih otrok nameniti pri nas več pozornosti.

Sodobna redna osnovna šola uvaža kot eno izmed oblik dela tudi pomoč sposobnejšim učencem manj sposobnim. Vprašujemo pa se, kako naj bi to delo s prizadetimi otroki prevzemali učenci, če jim upravičeno ne morejo dovolj pomagati niti učitelji redne osnovne šole, ki se zavedajo, da za to delo pač niso usposobljeni. Prizadeti otrok pa ima vendarle pravico do takšnega vzgojno-izobraževalnega procesa, ki je v skladu z njegovimi sposobnostmi! Nikakor se ne moremo nadalje strinjati s stališčem, da pomeni uspešno integracijo že pasivna fizična prisotnost motenega otroka med sposobnejšimi učenci v enotni osnovni šoli. Znanje je namenjeno temu, da ga uporabljamo. Tega pa prav gotovo ne more omogočiti pasivno znanje. Prav zaradi tega se sprašujemo, koliko bi šele duševno prizadete otroka obremenili, če bi moral sprejemati učno snov najprej pasivno v šoli v času pouka, dejavno pa pozneje v posebnih tečajih. In koliko bi pri tem pridobili? Pri duševno prizadetih otrocih nastopa pogosto še več drugih motenj, ki so povezane z močno znižano koncentracijo in oslABLJENO motivacijo. Zato se nam zdi popolnoma nemogoče, da bi lažje umsko manj razviti učenec poleg rednega dela obiskoval še zanj posebej organizirane tečaje, ker tega prav zaradi svojih oslABLJENIH psihofizičnih sposobnosti ne bi zmoget. In tu bi se morali vprašati: Ali ne bi pomenilo večkratno dnevno izločanje prizade-

tega učenca iz matičnega oddelka prav take segregacije, kakršno očitajo zagovorniki po svoje zamišljene integracije sedanjemu sistemu usposabljanja prizadetih otrok? Mislimo, da je odgovor na dlani.

Pri predlaganih možnostih integrirane vzgoje in izobraževanja pa je popolnoma zanemarljivo tudi področje otrokovega čustvenega doživljanja. Manj sposoben otrok bi stalno doživljal napačno integracijo, saj samopodpizne in priznanja prav zato, ker bi mu ponudili v enotni osnovni šoli »normalizacijo«. Za vsa leta integriranega šolanja bi ga oropali sreče, ki jo vsak človek doživlja ob uspehu in pohvali. Oropali bi ga osnovnega gibalnega prizadevanja in dejavno delo. Ne verjamemo, da se to doživljanje ne bi zrcalilo tudi v njegovem poznejšem vedenju. Neprilagodljivo vedenje pa bi bilo vzrok, da človek, ki bi mu vsilili v otroštvu napačno integracijo, potem ko bi se moral ustvarjalno zares vključiti v socialno okolje, tega ne bi bil sposoben.

Če govorimo, da je potreben humanejši odnos družbe do otrok z motnjami v duševnem razvoju, potem bi morali dati tem otrokom predvsem možnosti, da bi se njihove sposobnosti razvijale ob takih metodah in oblikah dela, ki bi jim omogočile kar najboljši razvoj. To pa zelo uspešno opravlja sedanja osnovna šola s prilagojenim programom (posebna osnovna šola). Menimo, da dosedanja posebna osnovna šola opravlja svoje pedagoško poslanstvo zares uspešno, saj je doslej okrog 93 % svojih absolventov zelo zadovoljivo vključila v življenje in v delo. To pomeni, rehabilitirala jih je do take stopnje, da so postali v našo družbo enakovredno in socialno uspešno vključeni občani. To je pa tudi končni cilj celotnega usposabljanja! Slovenskim defektologom pa se poraja končno še tole vprašanje: Kakšne rezultate lahko pričakujemo od raziskave Pedagoškega inštituta pri Univerzi Edvarda Kardelja, ki jo Angelca Žerovnik v članku napoveduje, če avtorica članka že vnaprej postavlja nekatere trditve, ki naj bi bile šele sklepi začete raziskave in je še daleč do interpretacije rezultatov. Seveda je to vprašanje v zvezi z ustreznim obravnavanjem umsko manj razvitih otrok in mladostnikov.

Sekcija za delo z umsko manj razvitimi pri Društvu defektologov Slovenije

Pedagoške misli

Nihče ni vzgajan, ne da bi vzgajal svojega vzgojitelja. (Anna Siemsen)

Kolikor bolj želi biti posameznik pomemben in veljaven, toliko manjše je prijateljsko sodelovanje, slabša je skupinska moralna. (Joseph LUFT: Einführung in die Gruppendynamik. Stuttgart, 1973, str. 35.)

Lepi vzgojni dosežki

Trideset let življenja in dela vzgojno-izobraževalnega zavoda v Veržetu

Lanskega 14. decembra so imeli v Veržetu, lepem mestecu ob Muri, slovesnost: proslavljali so 30-letnico ustanovitve vzgojno-izobraževalnega zavoda v Veržetu, ustanove, ki usposablja za uspešno vključitev v življenje otroke in mladostnike z motnjami vedenja in osebnosti. Jubilejne proslave so se udeležili številni domačini in gostje iz Pomurja in sosednjih krajev, tudi predstavniki iz Ljubljane. Na programu proslave so imeli govor in nastop učencev v Kulturnem domu ter ogled doma in šole, ki je usposobila v tridesetih letih veliko učencev oziroma gojencev, ki jih je zavod prijazno sprejemal v svoje okrilje.

Zavod je bil ustanovljen z odločbo takratnega ministarstva za prosveto dne 15. januarja 1949. Do novembra so pripravljali prostore, da so lahko sprejeli prve gojence v zavod že 29. novembra 1949. Zgradba, v kateri je začel zavod delovati, je bila zgrajena leta 1912. Po I. svetovni vojni je bilo v njej do napada nemških nacistov na prejšnjo Jugoslavijo salezijanska gimnazija, med vojnjo jo je uporabljal okupator za bivališče nemške obvezne delovne službe (Arbeitsamta), po osvoboditvi so bivali nekaj časa v njej naši vojaki, pozneje so bila v njej skladišča Kmetijske zadruge, dokler je niso končno za silo adaptirali za potrebe zavoda. Spalnice so bile velike, v njih je bilo prostora tudi za 50 otrok, v skupini jedilnici pa za 150 gojencev. Vse je bilo bolj ali manj zasilno, vendar je delo zadovoljivo potekalo, tako da so kmalu dosegli lepe vzgojne uspehe.

Leta 1967 so izdelali načrte za temeljito predelavo zavoda, ki je potekalo v treh fazah: najprej so zgradili centralno kurjavo; dne 5. oktobra 1969 so odprli novo šolsko poslopje s 13 učilnicami, avlami in stranskimi prostori, ki je bilo pripravljeno za kabinetni pouk; dne 2. marca 1973 pa so slovesno končali obnovo in preureditev zgradbe zavoda.

Po preureditvi ima zavod osem sklenjenih vzgojnih skupin. Vsaka vzgojna skupina ima po tri spalnice s štirimi ležišči, dnevni prostor, jedilnico, čajno kuhinjo in sanitarije. S tako preureditvijo

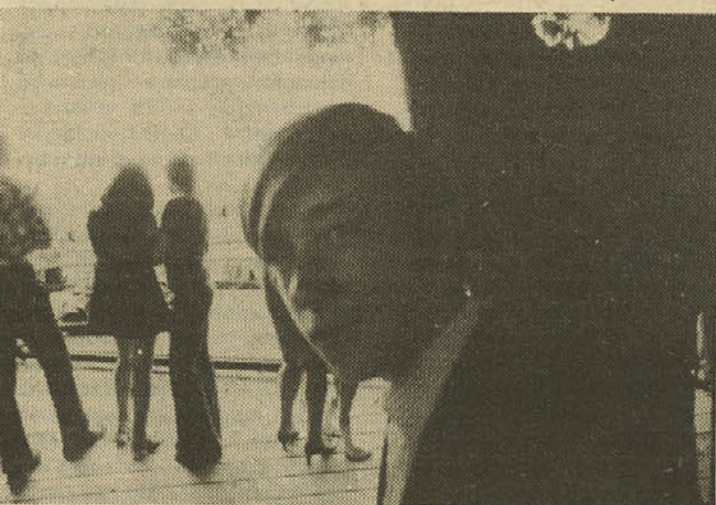
so skušali ustvariti možnosti za družinski sistem vzgoje.

V zavodu so rešili tudi vprašanje predšolskega varstva. Dne 29. novembra 1978 so predali svojemu namenu novo zgradbo VVZ, v kateri so prostori za štiri vzgojne skupine za predšolske otroke iz šolskega okoliša Veržeta. Sedaj urejajo še zunanjost vzgojnovarstvenega zavoda, pri šoli pa bodo dozdali še dve učilnici in telovadnico ter stranske prostore, da bodo lahko organizirali za učence COŠ.

Zasnova zavoda se je v svojem razvoju večkrat spreminjala. Medtem ko je služil ob ustanovitvi vzgoji otrok in mladostnikov različnih vrst motenosti in različnih starosti, a tudi socialno ogroženim, ki so se neposredno po vojni 1945 znašli na cesti brez ustrezne socialne varnosti, je prišlo meseca novembra 1953 do zamenjave otrok in skoraj celotnega strokovnega kadra med zavodom v Smledniku in v Veržetu. Odtlej je potekalo izobraževanje mladine v zavodski šoli v

vezne otroke in mladostnike obeh spolov z motnjami vedenja in osebnosti, ki obiskujejo osemletno osnovno šolo. Zavod ima dom, osnovno šolo in vrtec za predšolske otroke za starše večerejskega šolskega okoliša. V domu je prostora za približno 100 gojencev. Zavod ima ustrezno strokovno usposobljene delavce. V VIZ Veržet je zaposleno 67 delavcev, od tega je 46 strokovnih in 21 administrativnih in tehničnih delavcev.

Od ustanovitve do zdaj je bilo v zavodu okrog 1000 otrok in mladostnikov. Tri četrtine let se je uspešno vključilo v normalne življenjske razmere, mnogi od njih so končali tudi srednje, višje in visoke šole. V zavod sprejmejo vsako leto po približno 35 otrok, toliko jih navadno tudi odide. Otroci so na prevzgoji v zavodu dve in pol leta. Približno 70 do 80 % otrok konča 8. razred redne osnovne šole, drugi pa nadaljujejo šolanje po odhodu v kakšni drugi šoli ali pa se po končanem obveznem

Stojan Kerbler: Mladost

Veržetu po programu za osnovne šole v Smledniku pa po programu za nižje gimnazije. Poznejše spremembe so bile vedno v skladu s spreminjanjem zasnove osnovne šole pri nas. Leta 1967 so priključili k zavodski šoli tudi nižje razrede eksternih otrok. Zavod je dobil današnji zasnovo in se je preimenoval v VIZ. Sedaj sprejemajo in vzgajajo šoloob-

šolanju v katerem nižjih razredov zaposlijo v proizvodnji kot priučeni delavci.

Vzgojno-izobraževalni zavod v Veržetu je v tridesetih letih zelo izpolnil v Pomurju svoje poslanstvo. To kažejo njegovi lepi vzgojni dosežki. Želimo mu na njegovi nadaljnji poti še veliko uspehov!

ALBIN PODJAVORŠEK

Skrb za enoten šolski sistem

Stalna oblika medfakultetnega sodelovanja zgodovinarjev

Po šestletni prekinitvi rednih zasedanj medfakultetnih konferenc zgodovinskih oddelkov na filozofskih fakultetah v Jugoslaviji — zadnje zasedanje je bilo v Hercegovnem 14. maja leta 1971 — je prišlo na pobudo komisije za pouk zgodovine pri Zvezi društev zgodovinarjev Jugoslavije do medfakultetnega posvetovanja v Sarejevu 9. in 10. decembra 1977. Predstavniki vseh zgodovinskih oddelkov na jugoslovanskih univerzah so takrat sklenili, da se bodo sestali vsaj enkrat letno in obravnavali perečo študijsko problematiko na univerzah ter se med seboj redno obveščali. Odločili so se tudi, da bodo spremljali položaj in vlogo zgodovine na vseh stopnjah izobraževanja. Sprejeli in pozdravili so pobudo zgodovinskega oddelka filozofske fakultete v Novem Sadu, da bi vsako leto organizirali nekakšen simpozij študentov zgodovinarjev, ki bi ob neki določni temi, pokazali dosežke svojega seminar-skega dela. Ta zamisel je bila uresničena že naslednje leto, ko je filozofska fakulteta v Novem Sadu organizirala srečanje študentov — zgodovinarjev z vseh jugoslovanskih univerz.

Obravnavana je bila tema Vzhodno vprašanje. Študentje so uspešno prestali svoj prvi javni nastop in sklenili nadaljevati s takšno obliko povezovanja. Prvi sedež medfakultetne komisije je pripadel pedagoško znanstveni enoti za zgodovino filozofske fakultete v Ljubljani, ki je organizirala dve srečanja univerzitetnih profesorjev zgodovine. Na simpoziju o pouku zgodovine v Arandjelovcu konec lanskega avgusta je funkcijo organizatorja in sklicatelja medfakultetnih zasedanj prevzel Odsjek za povijest filozofske fakultete v Zagrebu. Odsjek za povijest v Zagrebu je prevzel tudi organizacijo srečanja študentov ter razpisal temo Jugoslovanske dežele v času nastanka KPJ. Z referati na to temo naj bi najmlajši rod jugoslovanskih zgodovinarjev počastila 60-letnica KPJ, SKOJ in revolucionarnih sindikatov. Istočasno so Zagrebčani napovedali tudi medfakultetno posvetovanje z namenom, da bi čim več profesorjev spremljalo študentski simpozij.

Študentski simpozij je bil 13. decembra dopoldne v prostorih filozofske fakultete v Zagrebu, popoldne pa se je nadaljeval v

Stubiških toplicah. Na simpoziju je z referati nastopilo 10 študentov iz 7 oddelkov za zgodovino na filozofskih fakultetah v Jugoslaviji. (Sarajevo, Beograd, Novi Sad, Skopje, Zadar, Zagreb in Ljubljana). Ljubljansko pedagoško znanstveno enoto za zgodovino je zastopal študent Bojan Končan s referatom Razmere v slovenskem delovskem gibanju ob nastanku SDSJ. Nastop študentov je bil izredno ugodno ocenjen. Študentje so ob podpori mentorjev zelo kakovostno in pregledno pripravili svoje referate. Slišati je bilo celo mnenje, da marsikdaj na simpozijih in kongresih, kjer sodelujejo znani strokovnjaki, ni čuti takšne zavzetosti in tako jasnih stališč. Brez dvoma, spodbuda za naprej. Referati, ki so jih študentje prebrali na simpoziju, bodo natisnjeni v posebni publikaciji. Ob koncu je bil sprejet predlog, da bo naslednji zbor študentov v Zadru oktobra prihodnje leto. Obravnavali naj bi temo Naše dežele in Dubrovnik v XV. in XVI. stoletju.

Naslednji dan, to je 14. decembra so se zbrali profesorji in študentje zgodovinarji devetih jugoslovanskih fakultet, kjer imajo posebne oddelke za zgodovino, na medfakultetnem posvetovanju v Zagrebu. Na programu sta bila dva referata. Prof. dr. Rade Petrović iz Sarajeva je seznanil udeležence z vsebino svojega prispevka na svetovnem kongresu zgodovinarjev, ki bo prihodnje leto v Bukarešti. Tema njegovega referata je Vloga pouka zgodovine v formiranju človeka XX. stoletja. Na to temo se je navezovala informacija prof. dr. Hrvoja Matkovića iz Zagreba o predlogu novega učnega načrta in programa za zgodovino v osnovnih šolah SR Hrvatske.

Po zelo aktualnih in kritičnih informacijah, ki so zadele v živo, je sledila živahna razprava. Udeleženci zasedanja so ugotovili, da se oblikuje v nekaterih republikah dokaj sistem šolanja mladega rodu. V predloženih načrtih je vedno manj prostora za zgodovino in druge humanistične predmete. Razprava je pokazala, da vprašanje pouka zgodovine ni samo šolsko, temveč tudi splošno, družbeno-politično vprašanje. Če zgodovino izrinemo iz skupine predmetov, ki izoblikujejo pri mladem človeku sodoben pogled na svet in mu dajo

splošno razgledanost, potem bo to izobrazbo dobil na nestrokovno, nepedagoški način. Moramo pa se zavedati, da je pridobivanje znanja na nepravilni način mnogo nevarnejše kot pa zapostavljanje zgodovine. Sodobni človek mora poznati preteklost svojega ljudstva, svoj razvoj. Mnoge skupine zunaj socialističnega sistema izkoriščajo odklonilen odnos do zgodovine v celotnem sistemu izobraževanja in z izdajanjem raznih cenjenih publikacij in brošur vsiljuje svoje poglede na zgodovinska dogajanja v preteklosti.

Udeleženci medfakultetnega posveta so ponovno razdelili sklepe VII. kongresa zgodovinarjev Jugoslavije, sprejete v Novem Sadu oktobra 1977, ki so bili verificirani od Zvezne konference SZDL. V sklepih je bilo poudarjeno: »Jugoslovanski zgodovinarji, združeni v Zvezi društev zgodovinarjev Jugoslavije, čutijo potrebo po spremembi, preobrazbi in izboljšanju položaja zgodovine v našem sistemu izobraževanja. Površno poznavanje zgodovinskega razvoja naših narodov in narodnosti ogroža družbeno-politično in kulturno enotnost naših narodov in narodnosti, kot tudi socialistično samoupravno zavest naše mladine. Zgodovinska izobrazba pomeni osnovo marksističnega izobraževanja, vzgoje in socialističnega delovanja na sploh.«

Ugotovili so, da poziv in sklepi zgodovinarjev Jugoslavije niso naleteli na posluš pri družbenopolitičnih organih v republikah in pokrajinah, ki se ukvarjajo z reformo šolstva. Nasprotno, vloga in stanje pouka zgodovine se slabša in ne samo na stopnji srednjega usmerjenega izobraževanja, ampak tudi v osnovni šoli. Naglasili so, da ima vsak naš občan po ustavi, pravico da se izobražuje po enotnem šolskem sistemu. Ta mu zagotavlja, da se pod enakimi pogoji izobražuje v vseh šolah Jugoslavije, kar mu omogoča prehod iz šole ene republike v drugo. Sklenili so da ne nameravajo samo kritizirati, temveč želijo izdelati zasnovo pouka zgodovine na vseh stopnjah izobraževanja in se dejavno vključiti v reformna prizadevanja.

Ob koncu zasedanja so udeleženci sprejeli sklep, da je treba delo medfakultetne komisije institucionalizirati, pripraviti samoupravni sporazum o načinu delovanja — tega bi morali potrditi vsi zgodovinski oddelki — ter izdelati poslovnik. Predlagano je bilo, naj bi na prihodnjem medfakultetnem sestanku aprila 1980 obravnavali vprašanje permanentnega dopolnilnega izobraževanja učiteljev zgodovine. Centri tega izobraževanja naj bi bili na filozofskih fakultetah.

DR. IGNACIJ VOJE

8. matematični seminar Zanimiva matematika

Društvo matematikov, fizikov in astronomov SRS, odsek za matematiko Fakultete za naravoslovje in tehnologijo, Zavod SR Slovenije za šolstvo, Inštitut za matematiko, fiziko in mehaniko Univerze v Ljubljani in Inštitut J. Štefana prireajo 25. in 26. januarja 1980

8. MATEMATIČNI SEMINAR ZANIMIVA MATEMATIKA

Seminar je namenjen zlasti srednješolskim učiteljem matematike, saj je snov tega seminarja primerna za delo v krožkih. Seminar bo v veliki fizikalni predavalnici na Jadranski 26 v Ljubljani.

Delo seminarja bo potekalo takole:
Petek 25. januarja:

ob 9.00	Začetek seminarja
9.00—9.45	Ivan Vidav: Komplementarna zaporedja naravnih števil in funkcija [x]
10.00—10.45	Vladimir Batagelj: popotovanje
11.15—12.00	
12.15—13.00	
15.00—17.00	Pogovor o matematiki v šoli in zunaj nje. Vodi Tomaž Pisanski, sodelujejo Anton Suhadolc, predsednik DMFA, Aleksander Cokan — Zavod SRS za šolstvo, Zvone Trontelj — Presek

Sobota 26. januarja

8.00—8.45	Roman Rojko: Igra nim
9.00—9.45	Roman Rojko: Trikotna števila
10.15—11.00	Tomaž Pisanski: Celi trikotniki
11.15—12.00	Tomaž Pisanski: Pellova enačba

Prispevek za seminar je 200 din na udeleženca. Vodstva šol in organizacij združenega dela prosimo, da prispevek nakažejo vnaprej na žiro račun DMFA SRS št. 50101-678-47233, lahko pa ga plača udeleženec na seminarju.

Vse udeležence seminarja in druge člane društva vabimo, da se v petek, 25. januarja udeležijo skupne večerje, ki bo organizirana, če bo dovolj prijav.

Za seminar se prijavite do 19. januarja 1980 na naslov: Martina Koman, gimnazija 66230 Postojna.

OSNOVNA ŠOLA HEROJA GRAJZERJA TRŽIČ

razpisuje prosta dela in naloge:

- učitelja razrednega pouka in vodje podružnične šole v Podlublju, U ali PRU za nedoločen čas s polnim delovnim časom
- učitelja za oddelke podaljšane bivanja na centralni šoli, U ali PRU za določen čas z nepolnim delovnim časom.

Kandidati naj pošljejo vloge v 15 dneh po objavi razpisa na naslov šole.

Svet delovne skupnosti ŠOLSKEGA CENTRA BREŽICE

razpisuje dela in naloge
— učitelja fizike — P za nedoločen čas.

Razpisni pogoji:
— visoka izobrazba
— znanje slovenskega jezika

Kandidati naj pošljejo prošnje z dokazili o izpolnjevanju razpisnih pogojev, kratkim življenjepisom in opisom dosedanjega dela svetu delovne skupnosti ŠC Brežice v 15 dneh po objavi razpisa. O izbiri bodo kandidati obveščeni v 15 dneh po preteku razpisnega roka.

Naši pogovori

Vsebina naših pogovorov bo tokrat drugačna kot v prejšnjih številih. V uredništvu se je nabralo več novosti in sporočil, ki jih želimo predstaviti bralcem.

NOVA NAROČNINA

Prva novica ni razveseljiva, čeprav smo na podobne novice navajeni in nas zlepa ne spravijo več s tira. Naročnino našega časopisa smo morali z novim letom zvišati, saj je kritično zaostala za rastjo neposrednih stroškov pri izdajanju Prosvetnega delavca. Nova letna naročnina — o njej smo govorili tudi na seji uredniškega odbora in izdajateljskega sveta dne 24. 12. 1979 — znaša:

100 din za študente,
150 din za prosvetne delavce in

250 din za vzgojno-izobraževalne in druge organizacije.

Zvišana naročnina bo krila okoli 90 % neposrednih stroškov časopisa (tisk, ekspedit, PTT stroški, honorarji ipd.), v prihodkih naše organizacije pa bo predstavljala komaj tretjino.

VIRI DOHODKOV IN SKRITE REZERVE

Prav je, da bralci našega časopisa vedo, iz kakšnih virov — poleg naročnine — dotekajo naši dohodki. Veliko dolgujemo obema ustanoviteljema Prosvetnega delavca — Izobraževalni skupnosti Slovenije in republikanski odbor Sindikata delavcev vzgoje, izobraževanja in znanosti. Dotacija, ki jo pričakujemo od obeh, naj bi se približala tretjini naših prihodkov. S pomočjo ustanoviteljev in z lastnimi sredstvi je Prosvetni delavec prišel do novih poslovnih prostorov za uredništvo in tudi za upravo, ki se bo v kratkem preselila na Poljanski nasip 28.

Preostalo tretjino dohodka ustvarjamo z neposredno menjavo dela — z razpisi, oglasi, reklamami in drugimi prispevki. Reklame in oglasi včasih jemljejo prostor bolj koristnim prispevkom, sicer se pa njihov obseg naglo zmanjšuje s štednjo v OZD.

V čem so naše »skrite rezerve« in možnosti? V sedanjih okoliščinah bi veliko pomenila povečana naklada. Medtem ko je Prosvetni delavec razširjen v osnovnih šolah, ga v drugih vzgojno-izobraževalnih organizacijah prejema premalo delavcev. Obžalovanja vredno je, da je zelo malo naročnikov na naše glasilo med študenti kadrovske šole, čeprav bi bilo potrebno, da bi se že med študijem zanimali za aktualna vprašanja in dogajanja na področju izobraževanja in vzgoje.

Vodstva vzgojno-izobraževalnih organizacij smo pozvali k sodelovanju in širjenju Prosvetnega delavca. Po mnenju republiškega odbora Sindikata delavcev vzgoje, izobraževanja in

znanosti se lahko naročnina krije iz skupnih sredstev, namenjenih za izobraževanje delavcev, saj je naše glasilo stalen vir za izobraževanje in samoizobraževanje. Naši naporji pa so usmerjeni v to da bi bil časopis bogat, aktualer in zanimiv za vse delavce na področju izobraževanja in vzgoje od vzgojno-varstvenih organizacij in osnovnih šol do usmerjenega izobraževanja mladine in odraslih.

Za trdnjšo gmotno osnovo našega časopisa bi bilo dobrodošlo tudi to, da bi nam vzgojno-izobraževalne organizacije pošiljale tudi med letom več razpisov prostih del in nalog, če nimajo posebnega razloga, da se obračajo na dnevnike. Tudi ti dohodki so za nas pomembni vzgojno-izobraževalne organizacije pa imajo še manjše stroške.

VSEBINSKA USMERITEV

Uredniški odbor in izdajatelj-ski svet sta potrdila prizadevanja uredništva, ki so zadnje mesece usmerjena k večji vsebinski pestrosti, k poglobljeni in problem-ski obravnavi aktualnih vprašanj z vseh področij vzgoje in izobraževanja, k spodbujanju odkrite razprave o težavah, s katerimi se srečujejo prosvetni delavci, in o odprtih vprašanjih, ki jih sproža preobrazba vzgoje in izobraževanja.

H kakovosti in vsebinski pestrosti časopisa lahko veliko prispevajo strokovni in družbenopolitični dejavniki v republikah, ki so po svoji družbeni vlogi tudi odgovorni za dobro obveščenost pedagoških in andragoških delavcev.

Pogumneje in več naj bi se v svojem glasilu oglašali naši bralci. Zaradi omejenih ekonomskih možnosti in zaradi gospodarnosti Prosvetni delavec nima novinarjev tako kot dnevniki in večina tednikov ter štirinajst dnevnikov. Uredništvo sestavljajo: glavni urednik (ki je hkrati direktor), odgovorni urednik (ki je hkrati lektor) in tehnični urednik. Kadar sami veliko pišemo, je vzrok v tem, da premalo pišejo za naš časopis sami prosvetni delavci, še zlasti pa tisti, ki bi se prek našega glasila lahko tesneje povezovali s prosvetno »bazo«.

Le z dobrim sodelovanjem in skupno ustvarjalnostjo bo Prosvetni delavec dober časopis. Zato smo odprti za nove pobude in predloge. V preobrazbenih procesih, ki potekajo danes na področju izobraževanja in vzgoje, pa želimo biti med ustvarjalci novih prvin in vrednot, ne pa opazovalci in ravnodušni kronisti.

ŠOLSKI CENTER SEVNICA TOZD OSNOVNA ŠOLA BOŠTANJ

razpisuje delovne naloge in opravila

— vzgojiteljice v oddelku celoletne male šole za določen čas (do izteka porodniške) s polnim delovnim časom.

Začetek dela 1. februarja 1980. Rok prijave je 15 dni od dneva objave.

Pogoj: vzgojiteljica.

Prijavljeni kandidati bodo obveščeni o izbiri v 8 dneh od poteka roka za prijavo.

Razpisna komisija OSNOVNE ŠOLE IVAN TAVČAR GORENJA VAS

objavlja ponovni razpis dela in nalog
— pomočnika ravnatelja

Za pomočnika ravnatelja je lahko imenovan, kdor izpolnjuje pogoje za učitelja osnovne šole, določene z zakonom, ima opravljen strokovni izpit, vsaj 5 let vzgojno-izobraževalne prakse, organizacijske sposobnosti in ustrezne moralnopolitične lastnosti. Mandat traja 4 leta. Na voljo je trisobno stanovanje v Gorenji vasi.

Rok za prijavo je 15 dni po objavi razpisa. Kandidati naj vložijo prošnje, priložijo življenjepis, dokazila o izobrazbi, strokovnem izpitu ter potrdilo o delovnih izkušnjah na naslov: Razpisna komisija Osnovne šole Ivan Tavčar Gorenja vas, 64224 Gorenja vas.

● Prejeli smo

Šolski koledar

Za nami so novoletni prazniki. Tudi ob tej priložnosti smo ugotavljali togost pravilnika o šolskem koledarju za osnovne in srednje šole (Ur. l. SRS, št. 27/76), pa tudi togost predsednika Republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje, ki ni uporabil pooblastil iz 6. in 8. člena tega pravilnika.

V začetku septembra 1979 so šole prejele okrožnico Republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje (števila 14-3/79), v kateri je med drugim navedeno, da »za šolsko leto 1979/80 ni potrebna nobena predstavitev pouka na soboto«. Samo bežen pregled koledarja bi zadostoval za pomislek ob prvem novembru in novoletnih praznikih. Dan mrtvih je bil na četrtek; v novem letu pa se je pouk začel na četrtek.

Ne bi razglabljal o pedagoških motivih za to, da bi bili petek — 2. 11. 1979 — in četrtek ter petek — 3. in 4. 1. 1980 — pouka prosti dnevi, kajti vsak šolnik iz teorije in prakse ve, da so taki vmesni dnevi kaj malo učinkoviti. Postavil bi vprašanje samo z energetskega stališča. Ob vsemogočih bolj ali manj popularnih prizadevanjih za varčevanje z energijo ali manj popularnih prizadevanjih za varčevanje z energijo so vse šole v Sloveniji morale vklopiti ogrevanja za te vmesne dneve. Da ne govorimo o učencih, ki bivajo v internatih in so se vračali v šolo za en dan oziroma dva dneva ter stroškov za starše,

za prevoze z javnimi in osebnimi vozili. Nepotrebna poraba energije bi pokrila marsikateri sodi terek ali lihi četrtek. Opozorim naj še na to, da se bo pouk za osnovne šole končal v juniju na sredo, kar bi lahko predstavili na petek, da bi pridobili dovolj šolskih dni.

Proizvodne delovne organizacije so v zadnjih letih veliko bolj prilagodljive, čeprav imajo opravka z mrtvo stvarino, v šolstvu pa smo v tem pogledu močno nazadovali. Nekajednevi odmori za učence in učitelje med šolskim letom ugodno vplivajo na pedagoško delo in to je bilo v preteklosti veliko bolj upoštevano.

Menim, da bi moral predsednik Republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje že pred koncem pouka v tekočem šolskem letu poslati šolam okrožnico o spremembah šolskega koledarja za naslednje šolsko leto (in ne šele v začetku septembra). Tudi pričetek pouka, ki je po Pravilniku določen na prvi september, ni ustrezen. Pouk naj bi se začel vedno v ponedeljek, pa čeprav že v avgustu, končati pa se tudi ne bi smel na ponedeljek, kot v preteklem šolskem letu.

Tudi v naslednjem šolskem letu bosta vprašljiva dva dneva okrog novega leta, to sta ponedeljek in torek — 29. in 30. 12. 1980. Ali bo to kdo opazil?

BRAŃKO ROT

Radijska šola med počitnicami

Tako kot vsa leta doslej bomo tudi v teh zimskih počitnicah pripravili izbor oddaj iz našega arhiva, da jih boste lahko uvrstili v svoje delo tudi takrat, ko bo del šoferjev na počitnicah. Pedagogi, ki že dolga leta spremljajo naše oddaje, se bodo marsikateri spomnili, o nekaterih manj znanih pa bomo objavili kratke vsebine v rubriki naslednje številke Prospektne delavca.

15. jan. Brez nič ni nič
17. jan. ob 10.05 Kaj se zgodi s hrano, ko jo zaužijemo
Ob 16. uri — Kaj se zgodi s hrano, ki jo zaužijemo

18. jan.: ob 10.05 Peter in volk (S. Prokofjev)
Ob 16. uri Peter in volk (S. Prokofjev)

22. jan. ob 10.05 Ekspresno pismo
Ob 16. uri Roka, ki oživlja pravljice

24. jan. ob 10.05 Prve slovenske kriminalke
16.00 Uklenjeni Prometej

24. jan. Nenavadni pogovori, Zaželen in nezaželen otrok

25. jan. ob 10.05 Živalski karneval
Ob 16.00 Snežna kraljica

29. jan. ob 10.05 Roka, ki oživlja pravljice
Ob 16.00 Ekspresno pismo

31. jan. ob 10.05 Uklenjeni Prometej
Ob 16.00 Prve slovenske kriminalke

1. februarja ob 10.05 Snežna kraljica
Ob 16.00 Živalski karneval

5. febr. ob 10.05 Kako merimo čas
Ob 16.00 Janko in Metka

7. febr. Nenavadni pogovori, Breskve

7. febr. ob 10.05 Prvi slovenski časnik
Ob 16.00 Prvi slovenski roman

8. febr. ob 10.05 Naš Prešeren
Ob 16.00 Kaj je na koncu povedal oče Jakob

Marksistična obzorja

V zadnjem času posvečamo v naši družbi veliko pozornost estetskemu vprašanju, zato smo se tudi mi namenili sodelovati pri tej akciji.

V oddajah, ki se bodo zvrstile v drugem polletju bomo skušali orisati pot, domet in meje estetike kot filozofske discipline, ki se večinoma vendarle nanaša na pojav umetnosti, zato je že vsaj dvesto let bolj filozofija umetnosti. Zgodovino estetike razumemo predvsem kot zgodovino estetskih koncepcij. Te so odvisne od temeljnih filozofskih usmerjenosti, vendar smo filozofske informacije toliko skržili, da to ne bo škodovalo razumevanju posameznih estetskih rešitev. Seznanjeni vas bomo s pojmovnim aparatom estetike, z njenimi temeljnimi problemi in vsakokratnimi rešitvami. Odločili smo se za zgodovinski vidik, ki poslušalec ne utruja in jih navaja na stalno poslušanje oddaj.

Najprej bomo določili pojem estetike, saj se že ob opredelitvi pojavljajo nekatere težave. Estetika je povezana s teorijo, sociologijo in zgodovino umetnosti, vendar se od njih loči že po osnovnem obravnavanju umetniških del. Skratka, prva oddaja bo odgovorila na vprašanje, zakaj in čemu estetika.

Od antike do konca renesančnega obdobja niso poznali estetike kot posebne filozofske panoge, marveč so estetsko misel povezovali z družbenimi in kulturnozgodovinskimi pojavi. Predskratki so zamenjavali abstraktno idejo lepote z lepimi predmeti, Platon pa je to do-

sledno ločil. Pri njem najdemo tri pomembnejše problemske sklope: razmerje med idejo lepote in lepimi predmeti, spoznavno vrednost umetnosti ter vzgojni in vrednostni pomen umetnosti.

V nasprotju s Platonom, ki je trdil, da v umetniških delih ni prostora za lepoto, je izhajal Aristotel iz umetnosti kot pravega področja lepote. Umetnost ni degradacija ideje, marveč sinteza materije in forme. Najpomembnejša določila pojma lepote pa najdemo v njegovih analizah tragedije. Pri Plotinu je estetika sestavni del zaprtega filozofskega sistema. Umetniško delo je notranja stvar duše ali njen notranji izraz.

Pri Tomažu Akvinskem mora imeti lepota značilnosti popolnosti, skladnosti in jasnosti, že pri Avguštinu pa je enotnost bistvena poteza lepote. Bonaventura je lepoto opredelil kot »sčteto enotnost«. Takšne attribute so v sholastiki poljubno dodajali in odzemanjali.

V renesansi je bila estetika na ravni umetniškega ustvarjanja dobe. Pogosto je bila na meji med posebnimi teorijami umetnosti in estetike. V zgodovini slikarstva je malo umetnikov, ki so dali pomembnejše teoretske in filozofske estetske prispevke. Mednje vsekakor sodijo Dürer, Leonardo da Vinci in Michelangelo. Pomudili se bomo tudi pri zanesenem panteistu in umetniku Giordanu Brunu. Za njegova filozofska razmišljanja so značilne teze o svobodi pesniškega izraza.

Pri imperialistih se je lepota še vedno skladala z resnico in dobroto. Home je razlikoval veliko novih estetskih pojmov. Neposredno občuteno lepoto je ločeval od reflektirane. Burke je v delu O izvoru naših idej o vzvišenem in lepem ločeval dve estetski občutji, ki ju je povezoval s temeljnima nagonoma samohranitve in družbenosti.

Nikolas Boileaus, ki je predstavnik intelektualistične estetike, je menil, da je bistvo umetnosti mimezis, toda hkrati poudarja, da je umetnost tisto, kar je v naravi grdo, preoblikuje v lepo. Ustvarjalni moment v umetnosti pa je vir estetskega užitka.

Nemški filozof Alexander Baumgarten je prvi uporabil pojem estetika, s katerim je označil vedo o čutnem spoznanju. V novem veku se je torej estetika uveljavila kot samostojna filozofska panoga. Baumgarten, Platner in Sulzer so razumeli estetsko čustvovanje kot kompromis med umom in čuti.

Kant je opredelil doživljanje lepote kot »brezinteresno ugajanje«, bistvo estetskega doživljanja pa kot ugodje brez praktično koristnega namena. Takšen estetski odnos je značilen za lepoto kot tako, ne pa za razmerje do umetnostnih del. Schiller, Goethe in brata Schlegla, predstavniki weimerske klasike in zgodnje nemške romantike, so prenesli estetski odnos na področje umetnosti.

Posebno zanimiva estetska vprašanja so v nemški klasični filozofiji. Obravnavali bomo Fichtejeve in Schellingove koncep-

te, posebej pa se bomo ustavili pri Heglu. Umetnost kot »čutno svetenje ideje« je stopnja samospoznavanja duha. Sporna in aktualna pa je tudi njegova definicija o koncu umetnosti.

V eni oddaji bomo pregledno opisali estetiko 19. stoletja (formalistično, klasicistično in eksperimentalno estetiko).

Nato bomo posvetili oddajo vprašanju kulturne politike v samoupravni socialistični družbi.

V naslednjih oddajah bomo govorili o marksističnih estetskih zasnovah, ki odstranjujejo pregrado med poklicno umetnostjo in življenjem v umetniškem ter odpirajo perspektivo ustvarjalnemu biustvu človeka. Lukacs je bil eden prvih teoretikov umetnosti, ki so spoznali, da predmet estetike ni samo ustvarjalni akt umetnika, temveč celota ustvarjalnega akta, doživljanja in vrednotenja estetskih vrednot. Razmišljali bomo o Adornovi kritični misli, ki izhaja iz zavesti o problematičnem bivanju umetnosti in o vprašljivih postopkih filozofske estetike. Kritično bomo ocenili Benjaminova radikalna vprašanja o jedru umetniške produkcije v poznem kapitalizmu. Naslednji predstavnik »frankfurtske šole« je Marcuse s teorijo o radikalnih alternativnih transformacijah estetskega, osvobojenega, navezanosti na svet tradicionalnih umetniških del.

V oddajah bodo sodelovali: dr. Franc Jerman, dr. Boris Majer, Janez Strehovec, Lev Kreft in Aleš Erjavec.

Petnajst podvigov za zgled

V skupni akciji dnevnika Borba in zveznega sekretariata za ljudsko obrambo pod naslovom Vojakov podvig 79 so podelili plakete petnajstim junakom in enotam JLA — Bomba v rovu — Močnejši od poplave in potresa — Roko pod tovarnjak za tovariša — V Tolminu vojakji rešili podjetje pred veliko nesrečo.

Uredništvo dnevnika Borba in Zvezni sekretariat za ljudsko obrambo sta tudi tokrat pripravila tekmovanje za izbor najpomembnejših vojakov ali enot JLA — Podvig vojak 79. Za plaketo, pozlačen odtis prve strani užiske Borbe, se je potegovalo veliko vojakov, starešin in enot, milijonska armada pogumnih, neustrašnih, močnejših od narave. Precej podvigov je ostalo nezaželenih, »skritih«, toda med vsemi prijavljenimi v izboru je petnajst izbranih resnično »pravih junakov«, najboljših med najboljšimi. Vsak od teh podvigov je nastal brez ukaza, lahko so za zgled vsem drugim, ki se bodo v svojem vsakdanjem življenju med služenjem vojaškega roka nepričakovani znašli v podobnih situacijah, kot tile »naši« junaki.

»Vojakov podvig ni le junaštvo samo po sebi, temveč tudi darilo domovini,« je ob slovesnem sklepu v Beogradu povedal glavni in odgovorni urednik Borbe Marko Lolić. »Vse, kar je

armada podarila našim narodom, je težko zapisati ali povedati. Lahko rečemo, da tega skorajda ni mogoče prikazati s številkami. To so kilometri cest, litri darovane krvi, potoki znoja na mnogih delovnih akcijah. Jugoslovanska ljudska armada je resnično kovačnica bratstva in enotnosti, podvigi, ki smo jih mi izbrali kot najbolj plemenite, pa naj bodo spodbuda mnogim drugim, kako je treba ravnati v kakem trenutku. V naši armadi bomo prav gotovo tudi v prihodnje imeli junake, ki bodo rešili življenje drugih.«

BREZ UKAZA

Petnajst junakov je v Beogradu sprejelo plakete za »Vojakov podvig 79«.

Poglejmo si približno nekatere med njimi in njihove podvige. V tragični železniški nesreči pri Stalaču 13. septembra 1979 je starešina Boris Ožegović postal v kompoziciji z mnogimi vojaki, gojenci vojaških šol in rekruti, ki so odhajali na služenje

vojaškega roka. Boris Ožegović se je prvi znašel v veliki zmedi, čeprav ni bil neposredno odgovoren za vojake v vlaku, je takoj organiziral reševanje iz razbitin, stekel je do vratarne v bližnji tovarni, razbil vrata in takoj telefoniral najbližji vojaški enoti o dogodku. Vsi nepoškodovani vojaki in gojenci so pod njegovim vodstvom takoj prostovoljno darovali kri za težko ponesrečene.

Vojak Jovica Zolnajić se je lani 28. februarja vračal z rednega dopusta v svojo enoto, ko je med Bajmokom in Subotico našel poškodovanega človeka, ki je ležal na cesti. Takoj mu je priškočil na pomoč, toda v naslednjem trenutku je na oba naletelo še eno vozilo in tako poškodovalo še Zolnajića, ki je zaradi tega nekaj mesecev moral prebiti na zdravljenju v bolnišnici.

Novomešan Franc Čukajne služi vojaški rok na Reki. Franc je eden od tistih, ki so doživeli strahotne trenutke v rovu ob pričakovanju eksplozije bombe na eni od jesenskih vojaških vaj. Že dosedaj so plakete pogosto podeljevali starešinam, ki so rešili vojake gotove smrti ob metanju ročne bombe iz vojaškega rova, toda tokrat se je v tej vlogi znašel Franc Čukajne. Starešina Petar Ajdinović se je nenadoma znašel v stiski, ko je aktivirana ročna bomba obležala v rovu. Priskočil je Franc in s svojim telesom zaščitil starešino pred smrtnimi po-

sledicami eksplozije. Čez nekaj sekund je bomba zares eksplodirala, toda Franc in Petar sta ostala nepoškodovana.

MOČNEJŠI OD POPLAVE, POTRESA, POŽARA

Vojaka Zoran Butrić in Vladimir Banjas sta 19. novembra celih 14 ur neprekinjeno reševala ljudi iz poplavljenih hiš v vasi Petrovac. Iz meter in pol visoke vode sta tiste noči rešila kar 60 žena, otrok in starejših ljudi, ki se sami niso mogli rešiti na suho.

Med katastrofalnim potresom v črnogorskem Primorju se je še posebej izkazal mladi profesor, tedaj vojak Saban Sejdić, ki je v Ulcinju v najtežjih trenutkih tvegval svoje življenje, da bi iz smrtnih čeljusti iztrgal težko ponesrečene v ruševinah.

Enota, ki ji poveljuje Mirko Miličević, je potrebovala le nekaj minut, da se z vsemi potrebnimi aparati za gašenje požara prikaže v tovarniških prostorih Eurokrema v Gornjem Milanovcu. 19. avgust bo za vselej ostal v spominu Miličevićevih vojakov, saj so tega dne preprečili velikansko nesrečo: tovarna bi lahko pogorela do tal.

ROKA POD TOVORNJAKOM

Radoslav Djokić je s skupino vojakov iztovarjal tovarnjak, ko se je zgodila nesreča. Pri vzvratni

vožnji se je med tovarnjakom in zidom znašel vojak Dragan Janeški. Radoslav je to opazil in se silovito zagnal k svojemu tovarišu, da bi ga potisnil v stran. V tem trenutku je tovarnjak zmečkal odnos je značilen za lepoto kot tako, ne pa za razmerje do umetnostnih del. Schiller, Goethe in brata Schlegla, predstavniki weimerske klasike in zgodnje nemške romantike, so prenesli estetski odnos na področje umetnosti.

Posebno zanimiva estetska vprašanja so v nemški klasični filozofiji. Obravnavali bomo Fichtejeve in Schellingove koncepcije, posebej pa se bomo ustavili pri Heglu. Umetnost kot »čutno svetenje ideje« je stopnja samospoznavanja duha. Sporna in aktualna pa je tudi njegova definicija o koncu umetnosti.

PODVIG VOJAKOV IZ TOLMINA

Primer enote vojakov iz Tolmina sicer zaradi njihove skromnosti ni prišel »tako daleč«, do izbora za VOJAKOV PODVIG 79, kljub temu pa zasluži vso pozornost. Enota, ki ji poveljuje starešina Živko Juroš, je 25. oktobra stražila vojaške objekte, ko so v prostorih bližnjega po-

djetja Prevoz začeli uničevati ognjeni zublji. Osem vojakov: Ivica Telišman, Zlatko Segina, Filip Malović, Nikola Pribanić, Vančo Arsov, Hanid Zoni, Stevo Davčev in Nenad Radosavljević ter starešina Radovan Pantelić so prvi prihiteli na prizorišče velikega požara. Ob dveh ponoči se je začel boj z ognjem, Ivica Telišman, ki je sicer po pokliču gasilec, se je seveda najbolj znašel in prav po strokovno organiziranem gašenju. Iz garaže so v zadnjem trenutku še preden se je porušila streha, rešili nekaj vozil. Skupno škodo so ocenili na okrog 50 starih milijonov, vojaki so rešili za okrog pol milijarde, sicer pa so od podjetja dobili 750 starih fi-sočakov. Ivica Telišmana so predlagali za posebno občinsko nagrado, za izredno prisebnost ob reševanju.

Borba in Zvezni sekretariat za ljudsko obrambo bosta tako letos že šestnajstič organizirala akcijo Vojakov podvig 80. Pogumni in neustrašni vojaki in starešine so ob koncu leta na sprejemu v Beogradu sprejeli plakete, pozlačene prve strani užiske Borbe. Po življenja v ogenj, ruševine, poplavljenе hiše je treba iti brez ukaza, v odločilnih trenutkih, v sekundah, ki odločajo o življenju in smrti. Pri tem pa se bodo najboljše in najhitreje znašle le najpogumnejši, najplemenitejši.

BOJAN SINIĆ

Droga in šolska uspešnost

Pogosto opuščanje šolanja, izstopanje iz šole na sorazmerno zgodnji stopnji, slabša šolska uspešnost in neuspešnost pri mladih toksičomanih sicer niso pravilo, jih pa le opažamo pogosteje, kot bi bilo to v skladu z objektivnimi razmerami.

Sklep, da uživanje drog samo po sebi ogroža mladostnikovo šolsko uspešnost, bi bil hudo poenostavljen, enosmeren in kratkoviden.

Razumevanje in pomnjenje v okviru zadostne umske zmogljivosti, prav tako kot zrelost spoznavnih funkcij, nista edini sposobnosti, ki bi zagotavljali uspešno vključevanje mladega človeka v proces šolanja. Ta namreč zahteva od posameznika tudi veliko socialnih in prilagoditvenih zmogljivosti ter primerno motivacijo za šolsko delo. Sposobnost za prilagajanje določenim normam vsaj do neke mere, pripravljenost za usklajeno delovanje v skupinskih dejavnostih in za prispevanje k ugodni emocionalni klimi skupine, sposobnost za obvladovanje lastnih nagnob in motivov, kadar ti niso v skladu s koristjo večje skupnosti, osnovna želja in potreba po graditvi ustvarjalnih odnosov z drugimi, zmogljivost za komuniciranje z vrstniki in nosilci avtoritete, zadostna verbalna in socialna spretnost — to so le nekatere od lastnosti, ki so šolarju potrebne, da v šolski skupnosti, s sošolci, učitelji in s samim seboj ne prihaja v prehuha nasprotja, ki bi resneje ogrozila potek in izid njegovega šolanja.

POSLEDICE NEPRILAGODLJIVOSTI

Osebnost mnogih toksičomanov kaže pomembne odstopne od teh zahtev, zlasti kar zadeva prilagodljivost, socialno zrelost in zaupanje vase. Črta sodelavci in Jessor ugotavljajo kot zelo izstopajočo lastnost mladih ljudi, ki uživajo droge, njihovo nekonformnost in nekonvencionalnost. Menimo, da vpliva uživanje drog na te lastnosti precej manj kot pa lastnosti na uživanje drog. Neredko so prav ti osebnostni dejavniki mladostnika posredno privedli do tega, da je segel po drogi in jo vključil v svoj boj s samim seboj in z okoljem.

Mladostnik, ki mu osnovne osebnostne značilnosti (pa naj gre na primer za socialno zavest, nevrotičnega mladostnika ali pa za neprilagodljivost zaradi organske cerebralne disfunkcije) otežujejo vključevanje v institucionalizirano skupino s tako to-

gimi zahtevami, kot jih neredko postavlja šola, je bolj izpostavljen vplivom drugih skupin, v katerih dopušča zahteve po vključevanju več individualne širine. Tudi nezadovoljena potreba po skupinski pripadnosti ga lahko pahne v skupino, v kateri se kodeks medsebojnega komuniciranja in uveljavljanja razlikuje od šolskega.

Stik in razvoj odvisnosti od droge je le ena od mnogih možnosti, s katerimi ogrozi mladostnika vključevanje v subkulturne skupine. Druga — dovolj pogosta — možnost, da bi bila ob drugačnem seštevu mladostnikove osebnosti (morda bolj ekstravertirane od toksičomanske) z drugimi okoliščinami disocialnost v eni ali drugi obliki. Mladostniki, ki jim šolska ali delovna neuspešnost znižuje predstavo lastne vrednosti, so izpostavljeni tudi drugim oblikam deviantnega vedenja, na primer suicidalnosti.

DROGA — VZROK ALI POSLEDICA?

V utrjevanju motivacije za šolo ima — tako kot pri otroku — tudi pri mladostniku družina še zelo pomemben vpliv. Družine toksičomanov so tudi na tem področju čisto nestimulativne, bodisi s celotnim nenaklonjenim ali nezanimanim odnosom do šole, znanja in izobrazbe, bodisi z neprimernimi, največkrat represivnimi ukrepi, s katerimi silijo mladostnika v šolo.

Uživanje drog ne smemo torej iskati le med vzroki za šolski neuspeh, ampak posredno tudi med njegovimi posledicami.

Če seštejemo opažanja, da mnogi toksičomani iz takih ali drugačnih razlogov opuščajo šolanje še preden pričnejo uživati droge, in dejstvo, da mladostnik potrebuje zadovoljivo oporo vrstnikov, lahko sklepamo, da ima vključevanje v edukacijski proces (z vsemi svojimi socialnimi gradivnimi in spodbudnimi) do neke mere tudi zaščitni pomen za mladostnikov duševni razvoj. Poleg razvojnih pobud, ki mu jih daje, veča tudi njegova občutja gotovosti vase in samozavesti.

Raven intelektualnih sposobnosti, ki smo jo ugotovili pri toksičomanih, kaže, da na tem polju ni ovir za zadovoljivo in uspešno šolanje.

Opažanje, da je med mladimi alkoholiki nekoliko več takih, katerih intelektualne sposobnosti so nižje od povprečnih, med poli-

toksičomani pa več tistih z intelektualnimi sposobnostmi nad ravni povprečja, govore o delni povezavi med naravo učinkovanja drog in motivi mladostnika, ki seže po njej. Medtem ko alkohol manjša anksioznost prav tako kot na primer hašiš ali marihuana, pa v sklopu depresivnega delovanja na osrednje živčevje tudi otežuje dejavnost miselnih funkcij. Halucinogeni (po katerih politoksičomani prav radi sežejo) prek vpliva na senzorični »input«, vzbujajo tudi miselni svet uživalca.

NEVARNOSTI

Razen znanega dejstva, da je z uživanjem halucinogenov povezana tudi posebna filozofija mladih ljudi, pa se z izbiro te vrste drog povezuje tudi ugotavljanje psihologov, da je med uživalci kanabisa pomembno več psihološko in introspektivno usmerjenih oseb. Droga jim je privlačna zaradi pričakovanja, da bo tem njihovim težnjam zadostila z razširjenimi sposobnostmi razmišljanja.

Pri vsem tem pa vendar ne smemo zanemariti povsem socialnega, takorekoč miljejskega vidika in vprašanja subkulture, ki lahko v veliki meri vpliva na izbiro drog. Mladostnik, ki v slabih razmerah, nespodbujen in nemotiviran za šolo opusti šolanje še preden dobi v roke sprice, valdo osemletke ali preden si pridobi kvalifikacije za delo, ima mnogo večjo možnost, da se bo gibal v okolju, ki mnogo bolj ceni alkohol kot druga sredstva te vrste. V svojem krogu bo k uživanju lakohola tudi bolj spodbujan. Na drugi strani pa bo gimnazijec, ki so mu realna vprašanja eksistence in materialnih problemov tuja, globlje doživel prizadevanja po dohodljivosti identiteta iskanja in jih bo morda od okolja prevzemal hkrati z drogo.

dr. Martina Žmuc-Tomori

Komisija za delovna razmerja VZGOJNOIZOBRAŽEVALNEGA ZAVODA VELENJE TOZD OSNOVNA ŠOLA ANTON AŠKERC VELENJE

objavlja prosta dela in naloge

— učitelja slovenskega jezika

Pogoji: P ali PRU slovenskega jezika, nedoločen čas, poln delovni čas.

— učitelja glasbenega pouka

Pogoji: P ali PRU glasbenega pouka, nedoločen čas, poln delovni čas.

Prošnje pošljite v 15 dneh komisiji za delovna razmerja VIZ Velenje, TOZD osnovna šola Anton Aškerc Velenje.

Svet delovne skupnosti GIMNAZIJE KRANJ Kranj, Koroška 13

razpisuje dela in naloge

— učitelja kemije za nedoločen čas

Kandidati za razpisane naloge morajo imeti visokošolsko izobrazbo kemijske usmeritve pedagoške smeri. Rok prijave je 15 dni po objavi. Začetek dela 11. februarja 1980.

Komisija za delovna razmerja OSNOVNE ŠOLE XIV. DIVIZIJE SENOV

razpisuje dela in naloge

— učitelja tehničnega in likovnega pouka za nedoločen čas

Pogoj: PA ustrezne smeri, lahko tudi absolvent PA.

Na voljo je dvosobno stanovanje s centralnim ogrevanjem. Začetek dela: februarja.

Prijave pošljite komisiji v 15 dneh po objavi razpisa.

Zbor delavcev OSNOVNE ŠOLE LJUBO ŠERČER KOČEVJE

razpisuje dela in naloge:

— specialnega pedagoga za delo v razredu s polnim delovnim časom za delo v COŠ.

Pogoji: specialni pedagog.

Delo se združuje za nedoločen čas. Začetek dela: II. polletje 1980.

Rok prijave je 15 dni po objavi.

Kandidati bodo pisno obveščeni o izbiri v 15 dneh po preteku razpisnega roka.

Franjo Klotčnik 70-letnik

Včasih se spomnimo velikih ljudi in njihovih dejanj prav ob njihovih obletnicah ali ob enem izmed velikih dejanj. Tokrat pa želimo spregovoriti o človeku, ki že več kot 50 let prispeva k razvoju naše družbe predvsem pa k vzgoji mladega rodu. Lanskega 31. oktobra je Franjo Klotčnik izpolnil 70 let, pa je še vedno dejaven svetovalec pri Skupnosti domov Slovenije. Ob njegovi obletnici je več slovenskih časopisov, med njimi tudi »Glas Gorénjske« in Delo obširno pisalo o prispevku Franja Klotčnika k razvoju taborništvu in planinstvu v Sloveniji, izgradnji številnih objektov za rekreacijo in telesno kulturo mladih, njegovi družbenopolitični dejavnosti v NOB in po vojni in o njegovem pedagoškem delu na Tekstilni šoli v Kranju in od leta 1950 dalje na področju domov v SR Sloveniji.

Leta 1950 je Franjo Klotčnik prevzel Dijaški dom v Kranju in od tedaj dalje se je v celoti posvetil vprašanju vzgoje v ožjem pomenu besede. Že pri načrtovanju gradnje trakta novega doma v Kranju je razmišljal mnogo širše kot drugi šolniki tistega časa in šele kasneje se je pokazalo, kako prav je imel! Dom v Kranju je postal prvi dom — celodnevna šola srednjega izobraževanja in družbeno središče mladih v Kranju, pa tudi za širšo slovensko in jugoslovansko področje. Bogate pedagoške izkušnje in velik ugled, ki ga je dopolnjevala zagnanost in večno iskanje novih poti sta doživljala potrditve, pa tudi krize in nerazumevanje. Ko je leta 1971 odšel v Ljubljano na Zavod SRS za šolstvo, kot svetovalec za domove, je sprejel zelo pisano dediščino dotedanjega gledanja in dijaške domove v Sloveniji in tudi teoretična spoznanja, ki so bila zelo pomanjkljiva in prenesena na domsko področje z vseh vetrov. Eden prvih je spoznal, da je domsko področje v mnogočem zelo svojevrstno in da je bolj kot v šoli nujno interdisciplinarna obravnava vprašanj vzgoje in

življenja v domovih. Domovi so bili še vedno na meji dveh družbenih področij, ki sta si podajala odgovornost za usodo in njihov nadaljnji razvoj. Franjo Klotčnik je nedvoumno utemeljil skupaj s svojimi sodelavci iz zavoda in iz raznih domov, da je vzgoja v domovih področje, ki spada v vzgojo in izobraževanje in, da je socialna funkcija domov drugačna. Da pa bi domovi lahko to vlogo tudi opravljali, morajo imeti ustrezne materialne in kadrovske možnosti. Z rešitvijo teh vprašanj bi se tudi dvignil ugled domov in njihova veljava v družbi. Kako to doseči? Odgovor je bil preprost, pa vendarle ga je bilo zelo težko uresničiti. Zgraditi moramo nove domove in usposobiti pedagoške delavce tako, da bo vzgoja v domovih v resnici prispevala k uresničevanju smotrov socialistične samoupravne vzgoje, ne pa le deklarativno in polovičarsko. S svojimi sodelavci, ki si jih je znal pridobiti z zgledom delavnosti, odgovornosti in poštenosti, je pridobil celo vrsto somišljenikov tako, da so končno tudi vsi družbenopolitični dejavniki spoznali, da je nujno zgraditi nove domove in usposobiti ustrezne kadre za delo v domovih. Koliko noči, koliko poti, koliko ur — ni mogoče prešteti — je bilo porabljenih, za to, da smo končno sprejeli družbeni sporazum o združevanju sredstev za postavitev domov učencev in študentov v SRS in da danes že gradimo petindvajseti dom iz programa desetindvajsetih domov, ki bodo do leta 1981 zgrajeni v SRS!

Lani in letos končuje šolanje v Ljubljani rod domskih pedagogov, ki je s posebnim sklepom Izobraževalne skupnosti začel svoj študij na dislociranem oddelku Fakultete za industrijsko pedagogiko na Reki. V tem času pa je tudi v naši republiki dozorela misel in potreba, da je treba odpreti oddelek za domsko pedagogiko na Filozofski fakulteti in da je lahko dober vzgojitelj v domu, kdor je vsestransko

Prof. Franjo Klotčnik

strokovno in tudi osebnostno oblikovan. Tudi pri tem so zasluže Franje Klotčnika, neprecenljive.

Lahko bi našteval še veliko njegovih funkcij in delovnih uspehov, pa tudi drobnih in velikih priznanj, ki jih je dobil za svoje delo, vendar menim, da bi s tem osebnost velikega pedagoga prizadel. Vedno je užival in uživa na koncu poti, ko je cilj dosežen in, ko vidi njegovo vrednost. Tako kot je snoval snuje še naprej, saj je častni predsednik Skupnosti domov Slovenije in njen svetovalec. Njegov pogled je še vedno uprt tudi v druge republike, kjer kot predsednik Skupnosti domov Jugoslavije z enako močjo in voljo usklajuje pozitivne dosežke v posameznih republikah in spodbuja tiste, ki se pomena domske vzgoje še ne zavedajo dovolj. Mogoče ni naključje, da prav zdaj lahko rečemo, tovarišev Klotčnikov bi bilo potrebno več, zakaj preobrazba vzgoje in izobraževanja v naš družbi terja od pedagoških delavcev mnogo več, kot pa naša službena dolžnost. Vsi smo: naš pedagoški poklic je posebnega družbenega pomena in prav zato je družbeno toliko spoštovan, kolikor ljudje, ki ga opravljamo.

Tovarišu Klotčniku želimo ob njegovem jubileju in v novem letu še veliko delovnih uspehov, zdravja in zadovoljstva!

ANTON SKOK

Strunjanski defektologi v Gradcu

V SR Sloveniji je 8600 zmerno in teže duševno prizadetih oseb. Iz tega v leto narašča potreba po odpiranju oddelkov za delovno usposabljanje za to kategorijo otrok.

Take oddelke imajo v Strunjanu. Zato so se defektologi-ortopedagogi, ki delajo v tej posebni šoli in v oddelkih za delovno usposabljanje, odločili, da letos obiščejo tako šolo v Avstriji.

Ogled takega centra za usposabljanje težje prizadetih so jim omogočili kolegi iz Gradca.

Strokovna ekskurzija je bila sredi decembra, a njen namen je bil poglobiti znanje in pridobitev novih izkušenj za delo s tako mladino.

V premestju Gradca je skupino iz Jugoslavije sprejel župan mesta ter še dva predstavnika zavoda za šolstvo.

Skupina se je odpeljala v Rosenhain, ki je eden od najlepših predelov Gradca. Tu je namreč mesto Gradec ustanovilo posebno osnovno šolo, zavetišče in otroški vrtec za težje prizadete otroke.

Zametki te ustanove segajo tja do 1967. leta, ko je začel delovati posebni otroški vrtec. Kasneje so ustanovili še posebno osnovno šolo z zavetiščem, ki sta se priključila k že obstoječemu vrtcu.

V centru deluje team strokovnjakov pod vodstvom zdravnika specialista za nevrologijo in psihiatrijo. Ti strokovnjaki tesno sodelujejo z učitelji in posebnimi vrtnaricami, ki negujejo in vzgajajo za te otroke.

Otroci, ki zaradi prizadetosti niso mogli biti vključeni v redno šolo, temveč so jih poučevali na domu, lahko zdaj živijo v skupnosti te šole in zavoda in se bodo kasneje lažje vključili v normalno okolje.

Pogosto so ti otroci od osmega

leta dalje v posebnem vrtcu, nekateri pa bodo v njem dočakali tudi starost 16 ali 17 let, ko bodo lahko šli v zaščitno delavnico ali v dom za težje prizadete.

Po ogledu delavnice, bazena, šolske kuhinje in prostora za korektivno gimnastiko so obiskovalci dobili vtis, da je povsod prevladovala domačnost.

Po ogledu te ustanove so se odpeljali v Gradec — Andritz — to je kraj, kjer je Deželni center za prizadete; v njem se poklicno usposablja ter imajo zaposlitveno terapijo tudi odrasle prizadete osebe.

V centru se usposablja sto tiri-deset fantov in dvanajst deklet, uslužbencev pa je dvajset. Imajo tudi nov internet, v katerem stanuje večina varovancev. Zdaj gradijo enoto, ki je oddaljena od Andritza le sedem kilometrov. V to enoto nameravajo vključiti prizadete s kombiniranimi motnjami v telesnem in duševnem razvoju.

Obiskovalci so si ogledali delavnice; v katerih vodijo usposabljanje izkušeni mojstri raznih strokov, pri delu pa jim pomagajo pomočniki. Tako se v centru usposabljajo prizadeti, za priučitev naslednjih poklicev: čevljar, krojač, vrtnar, pleskar, mizar, pletar, košar, tkalec in ključavničar. Po končanem usposabljanju mojster pošče primerno zaposlitev za svoje vajence pri obrtnikih ali privatnih tkalnicah, in sicer za tiste, ki so se izučili kakega poklica; drugi delajo še nadalje v Centru. Delavnice so opremljene z ustreznimi stroji, in sprejemajo dela po naročilih.

Po ogledu delavnice je direktor centra vsem obiskovalcem izčrpnno predstavil dejavnost te ustanove, ki pomaga prizadetim, da bodo lahko živeli človeka vredno življenje.

ŠTEFANIJA CVITAN

Pesem združuje

Učiteljski pevski zbor Emil Adamič bo prihodnje leto praznoval 55-letnico delovanja

Učiteljski pevski zbor Emil Adamič, ki je znan doma in v svetu, združuje okrog 70 članov. Sestavljajo ga učiteljice in učitelji iz vse Slovenije, ki v svojih okoljih vodijo še okrog 95 različnih zborov na šolah, v krajevnih skupnostih, delovnih organizacijah in kulturno-umetniških društvih, s katerimi bogatijo različne prireditve na občinskih, regionalnih in republiških revijah ter mladinskem pevskem festivalu. Prizadevni pevci so doslej pod vodstvom Branka Rajšterja prejeli že veliko priznanj. Naj omenimo le nekatera: na lanskem tekmovanju pevskih zborov Slovenije Naša pesem v Mariboru so prejeli srebrno plaketo, na radijskem tekmovanju Naši zbori pred mikrofonom pa so bili že drugič najbolje ocenjeni.

Mešani pevski zbor, ki bo prihodnje leto praznoval 55-letnico delovanja, se že letos skrbno pripravlja za ta praznik. Njegov program bo zajel glasbo iz slovenske renesanse, klasične, baroka, romantike in impresionizma. Zbirali bodo skladbe domačih in tujih avtorjev, skladbe z revolucionarno in socialno tematiko, umetne pesmi in priredbe vseh jugoslovanskih narodov in narodnosti. V svoj repertoar bodo vključili tudi zborovsko, litera-

turo neuvrčenih držav in sodobne tuje skladbe. Ob svojem jubileju bodo izdali tudi še drugo ploščo in natisnili almanah, ki bo prikazal razvojno pot zbora.

V zadnjih štirih letih je imel zbor 65 nastopov in koncertov v domovini in 30 na tujem s skupno okrog 50.000 obiskovalci. Naj povemo, da zmeraj poskušajo vsebino sporedov prilagoditi sestavi in glasbeni ravni poslušalcev.

Ne smemo pozabiti, da ima zbor pri svojem delu nesteto težav od pomanjkanja prostora, denarja in v zadnjih letih pa jim primanjkuje tudi sopranov in tenorjev. Zato pozivamo vse učiteljice in učitelje, ki ljubijo pesem — saj nas le-ta združuje in spremlja vse življenje — da zapolnijo vrste našega uspešnega slovenskega učiteljskega zbora. Prav bi bilo, da bi tudi širša družbena skupnost podprla in mu tako omogočila nadaljnjo rast.

Ob tej priložnosti se Učiteljski pevski zbor Emil Adamič in predsednik Jaka Majcen zahvaljujeta vsem šolskim kolektivom za dosedanje finančno podporo in se hkrati priporočata za nadaljnje sodelovanje in podporo. Vodstva šol, pomagajte izbirati mlade in sposobne pevce!

kolegom
v slovo

Dr. Anton Ocvirk

Dolga leta je pestila bolezen dr. Antona Ocvirka, rednega univerzitetnega profesorja v pokolu in akademika, ter mu jemala moči. Vest o njegovi smrti 6. januarja je zaznamovala veliko izgubo ustvarjalca na področju primerjalne književnosti, literarne teorije, slovenske književnosti, široko razgledanega kulturnega delavca, urednika, čigar delo je zdaj težko izmeriti; nesporno pa je, da se je delo dr. Antona Ocvirka trajno vpisalo med pomembne pridobitve slovenske kulture. Nič manjšega pomena ni njegovo pedagoško delo, saj je vzgojil rodove mladih ljudi, ki so z globoko navezanostjo spremljali njegova predavanja na univerzi ter si pridobivali široko znanje poglobljen odnos in kritično jasnost do literarnih pojavov.

Dr. Anton Ocvirk je v predvojnem času ustanovil na ljubljanski univerzi katedro za primerjalno književnost in literarno teorijo in jo vodil vse dotlej, dokler ga ni zmogla bolezen. Čeprav je komparativistika imela močna oporoča v tujih zgledih, ki jih je dr. Anton Ocvirk upošteval, pa ne gre prezreti, da si je znotraj zgodovinskega in estetskega pojmovanja književnosti našel raziskovalne možnosti in odprt odnos do slovenske literature v metodoloških in analitičnih postopkih, ki so zanj značilni, jasni, ne brez izvirnih zamisli. Ne glede na to, da je na tej stolici nastal novi rod komparativistov, ki

je razširil primerjalno vedo, pa nihče ni mogel mimo obsežnega pedagoškega in raziskovalnega dela dr. Antona Ocvirka. V njegovi učni dejavnosti je bil nepri- merno več zlahtnega dela, kot ga je možno ta trenutek predstaviti.

V ozadju Ocvirkovega dela stoji njegov leposlovni delež, v pesništvu, prozi. Ni obsežen, omejen okoli leta 1930, vendar tudi ta delež čaka, da ga bo nekdo ovrednotil, prav tako kot njegove kritike o gledališču in zapise literarne narave. Daleč v ospredju pa je njegov raziskovalni in študijski delež. Kritični začetki v Ljubljanskem zvonu od leta 1929, se kmalu razvijajo v študije v večjih literarnih razsežnostih. Ocvirkova disertacija Levstikov-duševni obraz 1933 prinaša novosti v pojmovanju Franca Levstika, vključeni so že komparativni vidiki. Če je po- prej (1931) napisal Izbranim pes- smim Srečka Kosovega študijo s temeljnimi postavitvami, je na- kazano gradivo rastlo za temel- ljito razpravo tako h Kosovel- ovim Integralom (1967) in zlasti k Zbranemu delu. Ocvirkovi Raz- govori so nastali v času pariškega študija. Habilitacijsko delo Teo- rija primerjalne literarne zgodovine 1936 je tedaj odprlo Slo- vensem nove vidike in vprašanja francoske klasične šole, ki jih je Ocvirk marsikje presegel. Že pred vojno je Ocvirkovo ime ožje povezano z urejanjem Prijateljeve Kulturne in politične zgodovine Slovencev, h kateri se je po vojni ustvarjalno povrnil.

Značilna je Ocvirkova študija Historizem v literarni zgodovini in njegovi nasprotniki, kjer od- klanja formalistično šolo in no- voidealistično miselnost. Pregled slovenske literature od leta 1918 do 1938 je Ocvirkov načrten poseg v tedanjo sodobno knji- ževnost, nasprotujoče mišljenju, da je treba proučevati le odda- ljene literarnozgodovinske poja- ve.

V povojnem času je dr. Ocvirk nadaljeval svoje delo z načelnih gledišč, kot jih je začrtal pred vojno in izkustveno obogatil raz- iskovalne možnosti. Značilna je študija O današnji slovenski prozi (1946) s kritičnim razmer- jem do osrednje tedanje domače proze. Eksaktnega duha in z rav- notežjem med potrebno fakto- grafijo in estetskimi vprašanji je podal pri Kersnikovem Zbranem delu. Vprašanje stilistike je raz- grnil v razpravi Novi pogledi na pesniški stil (1951) med vidnimi pridobitvami je treba omeniti razpravo Slovenska moderna in evropski simbolizem (1955) in študijo Slovenska literatura in realizem. Pomemben delež ima tudi pri Zbranem delu Ivana Cankarja, ne le kot urednik zbir- ke, ampak tudi z dvema študija- ma. O Literarni teoriji (1978) je napisal razpravo za Slovenski li- terarni leksikon, ki ga je kot urednik široko zasnoval. Seveda ni mogoče obiti Evropskega ro- mana (1977), kjer je dr. Ocvirk strnil svoje študije k posameznim delom pri zbirki Sto romanov, vse do Goetheja, Flauberta, do Prousta, Gidea in Dostojevsk- ga. Razprave v dveh knjigah Li-

terarna umetnost med zgodovino in teorijo dajejo izbrano delo Antona Ocvirka, kjer v prvi knjigi poda razprave o sloven- skih književnikih, prav tako v drugi, kjer pa ima tudi kompara- tivistični študiji. Seveda so to le najvidnejši dosežki pokojniko- vega znanstvenega in kulturnega dela.

Viden delež je dr. Ocvirk opravil kot urednik. V mislih imamo predvsem Zbrana dela slovenskih pesnikov in pisate- ljev, kjer gre za več kot 130 knjig in za zbirko Sto romanov. Revi- jalno urejevanje seže pri Ocvirku v leto 1934, zasluge ima za Slavistično revijo, ki jo je dolga leta vodil, posebno znan- stveno izdajo je zasnoval in uredil s Slovenskim literarnim leksi- konom, a hkrati dal zgled s prvim zvezkom. Ocvirkovo vodenje Inštituta za slovensko literaturo in literarne vede pri SAZU tako dobivajo otipljive znanstvene sadove.

Ob smrti dr. Antona Ocvirka se zavedamo, da nam je zapustil izredno bogato dediščino. Če- prav je pred nami glavčina celot- nega pokojnikovega dela, pa je marsikaj ostalo zgolj v zavesti njegovih slušateljev, v framgen- tih, neobjavljenih zapisih. V ob- javljenem delu dr. Ocvirka se zr- cali širina duha in živa, prouč- joča narava človeka, ki je zdru- ževal pogled na svetu in po do- mačem Parnasu s kritično raz- gledanostjo saj je Ocvirkovo delo daleč presežilo okvire ožje stroke.

IGOR GEDRIH

OBVESTILO

Rdeči križ Slovenije vabi vse občane in delovne ljudi, da se v čim večjem številu udeležijo krvodajalske akcije. Prijave sprejema občinski odbor Rdečega križa, v delovnih organizacijah pa aktivisti Rdečega križa, odgovoren za krvodajalstvo.

Kri je nenadomestljivo zdravilo. Človek lahko s krvjo vedno pomaga. Dajanje krvi je dokaz človečnosti in eno izmed meril naše ozaveščenosti in solidarnosti do sebe in drugih.

JANUAR 1980

KRANJ
LJUBLJANA BEŽIGRAD
LJUBLJANA VIČ-RUDNIK
LJUBLJANA ŠIŠKA
LJUBLJANA MOSTE-POLJE
LJUBLJANA CENTER

11., 15., 16., 17., 18., 21., 22.
24.
23.
25., 28.
29.
30., 31.

RDEČI KRIŽ SLOVENIJE

prosvetni
delavec

Časopis izdajata republiški odbor Sindikata delavcev vzgoje, izobraževanja in znanosti ter Izobraževalna skupnost Slovenije — Izhaja štirinajstredno med šolskim letom.

Izdajateljski svet ČZP Prosvetni delavec: Metka Rečnik, predsednica, Jože Deberšek, Tea Dominko, Leopold Kežar, Marjana Kunej, Milan Marušič, Marija Skalar, Janez Sušnik, Valerija Škerbec, Zdravko Terpin, Milica Tomše, Jože Valentinčič, Boštjan Zgonc.

Uredniški odbor Prosvetnega delavca: predsednik Geza Čahuk, Breda Čajhen, tehnična urednica Tea Dominko, odgovorna urednica Marjana Kunej, Rudi Lešnik, Veljko Troha, direktor in glavni urednik Jože Valentinčič, Dušan Zupanc.

Naslov uredništva: Ljubljana, Poljanski nasip 28, tel.: 315-585. Naslov uprave: Ljubljana, Nazorjeva 1/I, telefon: 22-284, poštni predal 21, Ljubljana 61104.

Rokopisov in fotografij ne vračamo, posamezni izvod 8 din. Letna naročnina 150 din za posameznike, za delovne organizacije 250 din, za študente 100 din. Št. tek. računa 50101-603-46509.

Tiska ČZP Ljudska pravica. YU ISSN 0033-1643
Po mnenju Republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje je časnik »Prosvetni delavec« prost temeljnega davka od prometa proiz- vodov (glej 7. točko 1. odstavka 36. člena zakona o obdavčenju pro- izvodov in storitev v prometu).

Ivan Berce

Po dolgotrajni, zahrbtni bo- lezni nas je za vedno zapustil učitelj — ravnatelj osnovne šole Tone Čufar v Ljubljani Ivan Berce. Ivan Berce je bil naš dolgoletni sodelavec in kolega ter kot ravnatelj šole zelo dejaven. Bil je sodelavec pedagoškega društva Slovenije in član odbora društva od ustanovitve do svoje smrti. Njegovo delo je bilo vse življenje posvečeno vzgoji in izobraževanju mladega rodu. Nikoli mu ni bilo težko pomagati tistim učencem, ki so bili najbolj potrebni pomoči. Občudovanja vredna je bila njegova velika humanost in še posebno njegov odnos do tistih mladih ljudi, ki so bili najbolj potrebni razumeva- nja in tople prijateljske besede, da ne bi zašli na kriva pota.

Ivan Berce se je rodil 21. 12. 1915 leta v Mali Bukovici pri Ilirski Bistrici. Po krivični razme- jitvi med Jugoslavijo in Italijo se je vsa družina preselila leta 1920 najprej v Macinec, nato pa v Sre- dišče ob Dravi, kjer sta njegova starša ustvarila novo družinsko ognjišče. Kljub težkim življenjskim razmeram so se vsi otroci pridno učili, kar trije, med njimi tudi Ivo, pa so se odločili za učiteljski poklic.

Ker so bili vsi napredni in na- rodno zavedni, so se vključili v NOB.

Ivan Berce je obiskoval učite- ljišče v Čakovcu in Mariboru, kjer je maturiral leta 1936. Kot napreden učitelj je dobil prvo službeno mesto šele po treh letih čakanja in sicer pri Sv. Joštu na Paškem Kozjaku, pozneje pa v Galiciji pri Celju. Okupator ga je poslal na prisilno delo, odkoder je zbežal. Vključil se je v enote NOB in se bojeval na sremski fronti. Bil je kapetan I. razreda.

Po vojni je bil najprej učitelj, nato ravnatelj. Februarja leta 1947 je bil imenovan za uprav- nika Doma dece padlih borcev v Dobruni. Nato je vodil zadržne tečaje in predaval politično eko- nomijo v Rogaški Slatini.

Leta 1950 je postal ravnatelj srednje veterinarske šole v Ljub- ljani, hkrati pa je bil upravnik in- ternata srednje veterinarske šole ter upravnik doma tehniških šol v Ljubljani.

Tovariš Ivan Berce se je uvrstil v šestdesetih letih med najugled- nejše pedagoške delavce v do- movih za učence. Kot izreden prijatelj mladine in vsestranski družbeni delavec sodi med tiste zagnance — pionirje, ki so začeli boj za preusmeritev družbenega in strokovnega naziranja o vlogi

in pomenu domov za učen- srednjih šol in tako postali nep- sredni utemeljitelji sedam- smeri poglobljanja vzgojne pra- se, reševanja kadrovske proble- matike in strokovnega povezi- vanja pedagoških delavcev s domovih.

Napisal je več strokovnih s- stavkov in organizacijsko u- vsebinsko sodeloval pri nastani- priročnika za vzgojitelje, ki ga Venčeslav Čopič predstavil uvodu kot prvo brazdo na po- dročju domske vzgoje.

Septembra 1960 je prevz- Osnovno šolo Toneta Čufarja izgradnji in poskrbel, da je bi- dokončana v rekordnem čas- pouk je organiziral že septemb- leta 1961. Šola je uspešno vod- kar 15 let do upokojitve. Za te- podatki se skriva velika ustva- jalna moč, neprecenljiva ljubi- zen do mladine, zaupanje m- lade.

Mnogi gojenci Doma padli- borcev, dijaki veterinarske šole učenci Toneta Čufarja se g- spominjajo, ker jih takrat, ko s- bili v stiski in so iskali pri nje- pomoči, tolažbe in nasvetov, n- nikoli razočaral. Vedno je naš- čas in lepo besedo, saj je razume- stiske mladih ljudi in jim je z b- gati mi izkušnjami rad pomaga-

Svoje bogate izkušnje je pre- našal tudi v društvo pedagoški- delavcev in aktiv ravnatelj. Tedaj, ko je delal na Osnovni š- Tone Čufar, je dosegel visok- strokovno raven dela. Šola je d- jala hospitacije in nastope z- študente pedagoške akademij- in filozofske fakultete ter stro- kovne izpite za učitelje. Bil j- tudi član izpitne komisije. Me- prvimi je uvedel kabinetni pou-

Napisal je veliko pedagoški- člankov: med temi so zbudili pe- sebnost pozornost sestavki: Org- nizacija dela v domovih, Domsk- samouprava, Ob uvedbi kab- netnega pouka v osnovni šol- Šola s celodnevni poukom. Odgovornost za moralno vzgoj- mladih v sedanjih pogojih.

Pisal je v Sodobno pedagog- ko, Prosvetnega delavca, Naš- razglede, Delo, Večer in Otro- in družina. Napisal je več oddaj- vzgojnih temah za RTV Ljub- ljana in veliko predavanj za sta- še.

Za izredno ustvarjalno ped- goško delo je dobil naziv PE- DAGOŠKI SVETNIK ter velik- odlikovanj in priznanj.

Za vse to tovarišu Berce! iskrena hvala.

MILAN SIMIČ

Alojz Gobec

Mirno in neopazno, kakor je zadnja leta živel, je umrl prvi re- snično slovenski učitelj v Celju — Alojz Gobec. 29. oktobra 1979 smo ga sorodniki in stanov- ski kolegi pokopali v Šentjurju pri Celju.

Alojz Gobec je bil rojen pred enaindevetdesetimi leti v Zavr- šah pri Grobelnem. Učiteljeval je nad petdeset let, največ v Celju na osnovni šoli, srednji šoli, strokovni šoli, v analfabet- skih tečajih, zadnja svoja aktivna leta pa na takratni posebni šoli.

Pri delu v razredu je slovel kot odlični metodik in je bil zato mentor mnogim učiteljskim kandidatom in kolegom na šolah.

Kot vzgojitelj ga je odliko- vala velika ljubezen do ljudi, zla- sti do otrok, ki jih je znal spo- nat in jih nato voditi, jim sve- tovat in načrtovati proti alkoholi- zmu, organizirane pohode v na- ravo, učence je navduševal za branje, posredoval jim je prak- tične osnove vrtnarstva in druge oblike zaposlitve v prostem času.

Učencem in odraslim je bil zgled domoljuba, zavednega Slovenca in borca za lepo sloven- sko besedo. Tak je laže prenašal

mnoge neugodnosti, ki mu povzročalo zavzeto učiteljevan- v slovenski šoli; tak je šel tudi boj za popolno in samostjno slo- vensko šolo v Celju, ki ji je našel celo prostor ter živel z nj- od njenih temeljev do svoj- smrti.

Do zadnjega je v srečanjih nami rad govoril o časih, ko sm- se bojevali za svobodo, za n- jezik; ne zato, da bi hvalil sebe- saj je bil preskromen; rad je i- primerjal današnje delovne i- življenjske razmere naših šol- takratnimi. Ko je bolj mimi- grede ali zgolj po naključju po- kazal kako priznanje npr. za vr- narstvo, za poverjenstvo po- raznih knjižnih založbah, z- vzorno delo v razredu ipd., je se- časno znal priznati tudi naš- uspehe, uvideti naše težav- spoznati sedanje probleme. V- čas je bil čil, razsoden in prijete- povezovalce prejšnjih in sed- njih časov, do zadnjega zelo ra- gledan, pošten, skromen učitel- prijeten za kramljanje in razmi- ljanje.

Škoda, da smo ga zadnja le- pušali toliko samega!

KOLEKTIV ZIU, CELJE